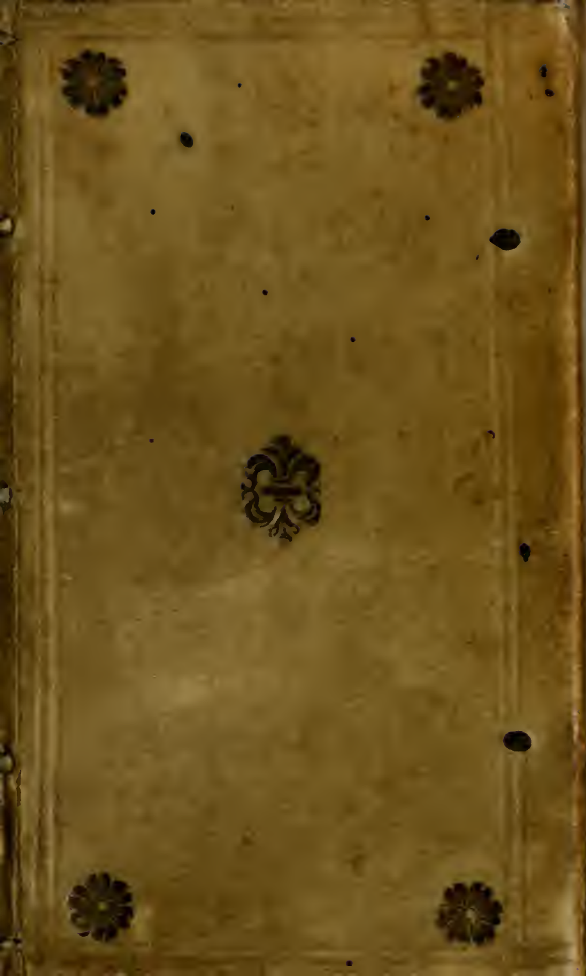

2200
154 ff. 1 gest Tfl
Tfl 1 T.
44
auf. J. F. Andreae

CIVIS CHRISTIANUS, SIVE PEREGRINI QUONdam errantis restitutiones.

Lucæ 15. v. 7.

Scitote maiorem fore in cœlo lætitiam ob unum sontem, qui redeat ad frugem; quam ob nonaginta novem insontes, qui vitæ correctione non egeant.

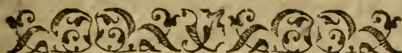

ARGENTORATI.

Sumptibus hæredum LAZARI ZETZNERI.

Anno M. DC. XIX.

Viro Christiana nobilitate eminentissimo,

D. WILHELMO à Remchingen, &c.

Illustr. Pr. Wirt. Consiliario; supremi judicij præsidi; Uracensium præfecto superiori meritissimo,

Patrono suo colendißimo,

S. P. C.

Irtutum Tuarum Christianarum publica fama, & laborum Patriæ tot annos impensorum præclara merita, me jusserunt hoc quicquid est sacri conaminis ad arbitrium Tuum exactißimum deferre. Nam cum rarißima pietate Christum *amplectaris, & incorrupto judicio præpolleas, hac Christiana causa* Sapien-

tiæ & prudentiæ *Tuæ debebatur, ut quæ summa laude quondam Magnus Curiæ magister; nunc supremi Dicasterij Præses integerrimus audis, eadem a me, cujuscunque sortis homine* Catonis Christiani *nomen feras. Oro itaque, quam possum reverenter, censuram* Tuam *mihi negare nolis, qua si forte stem, omnes bonos in sententiam & consensum movebo. Deum precor, ut cum nihil terrenum* Tuas *pro patria seniles curas adæquet, mercedem & præmium in Cœlis accipias, abundantissimum. Vale in Christo, decus nostræ nobilitatis.*

A. E. E. T.

omni obsequio & observantiâ cultor

Joh. Valent. Andreæ.

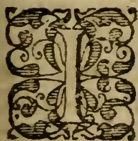
JE-

JESUS.

I.

Civis.

NFINITIS errorum ambagibus & vicissitudinibus circumactus & fatigatus miser Peregrinus, cum jam extrema quæque minaretur Labyrinthi Mundani Princeps Satan, propitio Deo mihi, à quo exieram, restitutus sum. Nam cum me alibi quam apud me quærerem, & extra me quod intra erat multis divagationibus investigarem, à Deo, cujus unius hoc est, in Cordis mei penetralia revocatus, jam me domi esse, jam in Patria civem haud ultra peregrinum, liquido, & cum infinito meo gaudio deprehendi. Hic enim liquebat generis origo ex Dei afflatu, corporis fabrica ex Dei manu, nova adoptio ex Dei misericordia, nova disciplina ex

Dei præſentia, ſcilicet Dei me eſſe, non hujus Mundi, innotuit. Itaque non opus erat Deũ & divina alia alibi, quam in pectoris ſacrario quærere, interrogare atque audire, qui minutum noſtrum mundum ea ſapientiâ diſpoſuit & ditavit, ut Maximum illum ad unguem repreſentet, neque admirandorum minus poſſideat. Hic namque Dei opificium in breviarium aliquod contractum Cœli terræque motiones, vires, vices, maximè vero concertationes, & CHRISTI conciliatoris interventum exprimit, ac hominem qui SE NOVIT infinita rerum pulcherrimarum contemplatione adimplet, ut in centro ſuo omnium rerum cõcurſum, omnem etiam egreſſum intueatur, ut omnino dolendum ſit tantam humani generis multitudinem ſui ignaram obambulare, & non tam occultatam tam pretioſam machinam, quam obrutam, impeditam, inquinatam & æruginoſam circumferre, cui neſcio an admonitor deſit, certè ea multorum ſurditas & cæcitas eſt, quæ nullis clamoribus

nullis

nullis demonstrationibus superari possit. quidquid ejus est, ego quid viderim & audiverim verè & simpliciter recitãdo, quod in me recepi, bona & Christiana fide exoluam.

Dum etiamnum à Satanæ minis tremo & totus stupeo, vox à tergo, inclamat penetrantior, & vitalior SURGE, quæ me simul in pedes velut erexit, & novo robore animavit: cumq; circumspicerem iterum inclamat VENI, ac mox cum hæsitarem RETRO ait, ac me totum invertit & avertit, sive veriùs introvertit. Hic sub dubia luce angustissimum aliquod sacrarium apparet, humilis formæ, ostiolo arcto, non nisi per rimas exiguum, atq; tenebricosum lumen admittens, quo cum penetrassem, primum oculi caligarunt, postea paulatim visu emergente, varia virtutum simulacra semi-exesa, rudis picturæ & sculpturæ apparebant, sapientiæ puta, justitiæ, temperantiæ, fortitudinis, prudentiæ, & similiũ, quæ membris plærumque mutilata, & vastatione aliqua barbara, confracta erant. Vi-

debam etiam machinæ cujusdã ſphæricæ diſſolutas rotas & circulos, variarumque armillarum congeriem, & axium, denticulorumq; diſperſionem, ingenioſi quondam operis reliquias & fragmenta, quæ nemo artifex iterum reſtitueret. Sed etiam alas deplumatas, ſcalas comminutas, trochleas diffiſſas intuebar, inſignis alicujus ſed irriti conatus veſtigia, quæ omnia ſine interprete plurimum confuſionis adferebant. Ita ego velut in ſcrutario foro tot rerum inutilium & corruptarum ſpecies & formas admirabar, neſcius omnino quo fine hæc abſurda congeries coaluiſſet. Nec tamen hic locus ut Mundi nuper cameræ fœtebat, ſed ſuave quid & gratum redolebat, nec horrebat etiam, ſed animabat potius, & bene ſperare jubebat, ita nulla mea ſolicitudine ſecurus varias picturas contemplor, & quid me monitor meus porro velit, maxima confidentia expecto.

Chri-

II.
Christus.

O ineffabilem lucem, quæ ſubitò apparuit! demittebat enim ſe quidam per ſacrarij fornicem humana quidem figura, carne, membriſque nobis undique ſimilis, claritate tamen planiſſime Deus, qui cum totus reſplenderet, ſacrarium longe alio lumine illuſtravit, & quæ me hactenus latebant aperuit, & revelavit. Hic virtutum imagines velut puriſſima cryſtallus relucebant, & admirabili artificio nitebant, imo & moveri, ac vivere incipiebant, nec mutilum quid erat reliqui, omnia integerrima conſpiciebantur. Ita & ſphærici circuli in auguſtiſſimum horologium redibant, cujus motiones hoc univerſum ſtupenda æmulatione exprimebant, & regiminis Divini ideam referebant, neq; ſupererat quicquam cujus non perfectio, & evidentiſſimus uſus proſtaret, ut adeſſe omnia, deeſſe nihil fatendum fuerit. Ipſe verò Theanthropus candēte ſtola ami-

ctus, librum secum adferebat, & crucem quibus sciendi, agendique regulam sanciret, quæ tanto facilius homini allubesceret, quantò minùs ille mole Mundi legum volumina, hæc pondere Mundi onerum trabes adæquabant: sed pueri manu utraque tractabilia erant. Facies utut lucidissima, humanos tamen oculos admittebat, nec terrebat sed recreabat, atque omnino MERUM AMOREM spirabat, & nunquam in Mundo visam facilitatem, exhibebat, ut tum demum erubescens deprehenderim, hunc illum Mundi contrarium, hunc Mundo oppositum esse, quem hic mihi tot injuriis gravatum, exosum reddere, tot ineptiarum accusatum, ridiculum facere, tantæ austeritatis insimulatum, fugiendum & vitandum persuadere nequiter voluerit. Is igitur lenitas ipsa, mansuetudo ipsa, clementia ipsa sic me alloquebatur:

Venisti tandem mi Fili, & Frater, ut quæ ex me dudum audivisti, aliquando faceres. nam cũ infiniti nomen meum agnoscant, & profiteantur, paucissimi

admo-

admodum exprimunt. Christiani multi sunt, Christoferi pauci, Evangeliophori multi, crucigeri pauci, quod ita Mundo persuasum est, satis esse scire quid voluerim. Itaque te amplector, & exosculor, atq; mihi devincio, ut posthac & apparentem videas & loquentem audias: & docentem excipias & facientem imiteris: & monstrantem attendas, & praeeuntem imiteris: & suadentem observes, & imperantem sequaris: & agentem intuearis & patientem aemuleris: & facilem ames, & durum feras: scilicet nec librum meum sine cruce, nec crucem meam sine libro, sive doctrinam meam sine exemplo & vita possideas, ac insolubili *Charitatis* vinculo mihi alligeris, cujus tibi hic immensus erit fructus, ut post infamiam honores, post dolorem gaudia, post labores quietem, post indigentiam sempiternos thesauros aeviternū possideas. Simulque *Christus* dexteram suam porrigit, ac arreptâ meâ divino rore me totum irrigat, ablutumque, & cœlicâ mannâ refectum *Suum* esse,

nominari, & manere jubet, cui ego non ut in Mundo quondam trepidans, sed filiali fiducia lætus: Sume me tibi *Iesu rex meus*, & Mundo eripe. dic quid velis, & da ut possim: jube quod velis, & da ut paream: impone quod velis, & da ut feram, exerce ut velis, & da ut sufficiam, da quod jubes, & jube quod vis; nihil ego ero, ut tu omnia sis. dum hæc loquor, quod angustum hucusque erat sacellum, in augustissimũ se templum multis atriis distinctum dilatat & hujus universi amplissimam imaginem exhibet.

III.
Philantropia:

AB uno esse, & ad unum omnia templi hujus redire, facile fuit intelligere: nam ut ab Herculis ore quondam pependisse ingentem multitudinem ajunt, ita minutis cathenis universum genus humanum cordi Divino connexum hic conspiciebatur. Hoc enim illud *Misericordiæ* centrum est, quod ab omnibus seculis Agnum

Pascha-

Paſchalem expiandis Adami delictis deſtinavit, hoc clementiſſimum conſilium, quod fideles omnes in gratiam recipit, hoc charitatis faſtigium, quod ſeſe ſpont ad nos demittit, & accommodat, hoc ſapientiſſimum judicium, quod inter dignos & indignos diſcriminat. Itaque pectus Dei infinitæ virtutis Magnes mihi viſus eſt, qui Chriſti ſacratos omnes fidei acubus ſuperimpoſitos ad ſe trahebat ea parte, qua ſeſe ſacro lapidi affricarunt, & propellebat, quod à Mundi contactu & contagione erat. Unde & omnium eadem directio, idem ejusdẽ plagæ intuitus, quod non ſinguli capitis ſui delirium ſequerentur, ſed arcano motore regerentur omnes, & ad unum finem obverterentur. ita etiam nõ naturaliter movebantur, alioquin deorſum lapſuri, quod in Mundo quotidianum eſt, ſed ſupernaturaliter, ut jam aliud vellent quam volunt, aliudque poſſent, quam poſſunt, dilectionis ſcilicet Divinæ beneficio. Nam quem amoris ſacri affectus trahit, vix ſeipſum capit tantum abeſt, ut

vel ſibi, vel aliis poſſit factorum ſuorum rationem reddere, ſed potius obſequio eo aſcendit, ubi ratiocinationem omnem ſuperet. Ita nihil habet caro quod jubeat, ſuadeat, petat, nihil etiam quod glorietur, omnia ejus ſunt, qui incomprehenſibili ardore humanum genus dilexit, & ad ſe revocavit.

Dum hæc intueor, video multorum cathenulas diſrumpi, atq; ſummo Philantropiæ dolore id fieri. Nam ſi quis cunctantius ibat, aut hamis mundanis implicabatur, aut omnino detrectabat obſequium, ſolvebantur Unionis Chriſtianæ articuli. itaque aut in profundum præcipitabantur, aut hærebāt aliquandiu in luto, aut magno intervallo relinquebantur, ſed omnino aliqui denuo connectebantur. Ea enim Dei natura eſt, ut neminem negligat, neminem abijciat, niſi ipſe ſeſe, ac ſuccurrendi, revocantique pertinaciter recalcitret. hoc enim unum à nobis exigit, ut *Sequamur*, cætera ipſe curabit, & vel ignaros viæ in portum optimus Nauclerus deducet. Facilè itaque ſit nos cæ-

cos,

eos, ſurdos, & mutos Mundo videri, cum nec Deus nos nimis oculatos, auritos, & loquaculos velit, ſed ſalutis iter humili potius obſequio, quam curioſo examine conſtet. Id etiam longe tutius Deo quam Mundo præſtatur, ut qui ſtatus arcana nulla habet, quibus ignari & aliud agentes ſerviremus, ſed uno Charitatis arcano omnia complectitur, ut nos aliquando nobis ereptos, ſibi ſervet & tradat, ac è Mundo eductos in cœlum colligat. Quod immenſum beneficium, mirum eſt pauciores Chriſtianos æſtimare, ac ſcopos alios, alios fines quam Cœlum dum temporis hujus uſura ſuppetit ſive potius captivitatis dimenſum, reſpicere, cum potius relicto mundanis mundo, terrenis terra, vanis vanitate, mortalibus morte, ad noſtram vocationem, quæ ad cœlos invitat, trahit, & ſtimulat, à primis annis ad ultimum usque delirium, omni niſu & ſudore elaborandum foret atque eluctandum.

IV.

Divina inhabitatio.

NIHIL felicius infelicitate, nihil ignorantia ſapientius, nihil paupertate opulentius eſſe hic reperi. nam quibus Fortuna favet, & Mercurius ac Pluto propitij ſunt; miſerrimè habent, quod opinione opplentur, veri nihil omnino habent. Itaque is demum Deo accommodus eſt, qui ab omni terreno vacuus, cœlum capit. Neſciendum quippe eſt, ut Deum ſciamus, deſipiendum ut Deum ſapiamus, indigendum ut Deum poſſideamus. Mirum eſt nos tanto molimine ea quærere, ac tueri, quæ à Deo arceant & impediant: quod quia Mundus non fatetur, imò potius ad cœlum proficua blaterat, nequior eſt. Hic aliter mihi monſtratum, nam cum innumeram turbam cõſpexiſſem ad Cœlum peregrinantiũ, acerrimum examen ad Portam inſtitutũ vidi, quod ſubeũdum ſingulis erat. non enim veſtes tantum excutiebantur, ne quid Vanitatis involutum latitaret, & ſarcinula diſqui-

disquirebantur, ne quid prohibiti inesset, sed quod planè insolitum, ipsa intestina, caput ipsum & cor evacuabantur, ne quid purulenti Deo sedem suam inquinaret. Quod etsi sine dolore non fiebat, tamen cœlicis medicamentis ita dextrè expediebatur, ut vitam potius auxisse, quam minuisse visum sit. Ac tum in locum olentis liquoris sacra flamma subibat, quæ momento hominem in alium mutabat. qui jam ipse mirari incipiebat, quî potuerit hũc fœtorem ferre, ne dum æstimare, ridereq; suam insaniam, qui inutilibus sarcinis corpus onerarit. jucundissimum utiq; spectaculum fieri momento quod nullum seculum hîc impetraret, & rude subjectum in nobilissimum quodque organon mutari. balbos superare eloquentiam, opiliones præsidere sapientibus, piscatores convincere philosophos, idiotas erudire sophistas, scilicet sapere insipientiam pugnare imbecillitatem, abundare paupertatem.

Operæ pretium est audire quam jactabundi sint qui Deũ possident: nam cum

cum se homines extollant ob commodatas hujus terræ sordes, opinionem, nomen, fabulas, ritus, formulas & similia crepundia, Theophori merito habent, quod de inseparabilibus suis & æternum duraturis opibus glorientur. Itaque qui Deum habet, facilè Mundo universo caret, qui Deum scit, facilè mundũ universum ignorat, qui Deum gustat, facilè mundum universum nauseat, qui Deũ opponit, facilè mundum universum spernit, qui Deum experitur, facilè mundum universum ridet, qui Deum amat, facilè mundum universum odit, qui Deum sequitur, facilè mundum universum derelinquit, qui Deum adhibet, facilè mũdum universum superat quod sane tanto magis insolitum videri debet, quod nihil ejusmodi, cujus mundus æstimationem habet, apparet, sed simplicia, humili egentia, obscura, debiliaq; omnia prostant, & risum movere potius, quam minari mundo posse, condolentiam quam invidiam mereri potius credantur. Solet enim Mundus non minus ja-

ctar

ctare Deum, cœlum, Christum, Evangelium, sed quæ absque mundo, id est vanitatis appendiculis esse non possunt. ut omnino constet larvas esse, idola, simulacra, quæ externa figura Divini aliquid representent, interna massa nanitatem impuritatemque prodant. majoris enim opulentiæ est habere Deum, & expectare cœlum, quam ut cærimoniarum, consuetudinum, alimentorum, titulorumque Mundi indigeat: majoris securitatis est, quam cui addere aliquid, demereve Orbis universus possit: majoris vitalitatis est, quam hujus universi periodus affligat, enecet, terminet: majoris amplitudinis quam ut hæc omnis ac prægrandis machina capiat.

V.

Ens.

NEque tamen ita Deus suos hujus mortalitatis legibus eximit, ut nihil habeant, aut debeant, quod agant, quin potius terræ hujus scandala & offendicula esse jubet, ut omni vita propemo-

pemodum omnibus diſpliceant. Id ergo ne noceat inſigni Privilegio munitum eſt, quod quadratos ſuos optimus Creator facit, ut quocunque jactat ſemper ſibi inſidant. unde quocunque vertas verum Chriſtianum, ſemper ſibi ſimilis eſt, nec minoris arbitratur paupertatem, quàm opes, aut majoris honores quam infamiam, ſed æqualiter bona judicat, rectaque, ubicunque Dei manum & voluntatem agnoſcit. Nam quæ *Mundus* fortunæ & infortunij nomina habet, ille penitus ignorat omnia àuſpicata credens, quæ Divino juſſu fiunt. Sive igitur imperare velit Chriſtianum, ſive parere, ſive docere ſive diſcere, Sive abundare ſive carere ſemper eodem vultu ibit, eodem animi æquilibrio aderit novit enim non hujus terræ eſſe, quod in votis habet interea vero velut inter captivos aliqua tædij fallendi ergò ex compoſito inſtitui, in quibus parum ineſt, quam ſortem accipiat, cũ omnia ad ſpes ſuas collata, minimi ſint. Neque certe fieri abſque inſigni ſtultitia poteſt, ſi felicitatem

ıtem nostram temporis hujus brevis-
ma periodo definiamus, cum æterni-
ıs aliquādo hæc omnia absorptura sit,
na nostra insania in exprobrationem
ıperstite, qua vitæ nostræ momento
imis nos afflixim us,nimis de famâ &
ræeminentiâ fuimus soliciti. Cui ve-
ò satis est quod Deus assignat, ac arbi-
:ium divinum abunde honorificum,
ı supra omnem Fortunam elatus secu-
è Cœlum etiam hoc astriferū, & ter-
ım tempestuosam negligit, certus in-
ito Deo nihil fieri, volente Deo im-
ediri nihil posse, atque omnino qui
ic dicamur, videamur, penitissimè ni-
il, quid revera in Deo futuri aliquan-
o simus, plurimùm referre.

Vidi tamen, dum accuratius cubos
Christianos intueor, varias notas im-
ressas, ac inter eas coronas etiam ac
:eptra, quas maximi in rem Christia-
am momenti esse monitus sum. Nam
um societate inter nos & re aliqua cō-
ıuni carere neutiquam possimus, per-
ıagni interest, ut non tantum interno
Dei consensu, uniamur, sed etiam sub
præ-

præclaro aliquo capite, cujus divina dona emineant, conjungamur, cujus imperio rectissimus Dei cultus, integerrimi mores, & ingenij nobiliores fœturæ curentur, ac selectissimis quibusque administris propagentur. Hic unus optimus mille bonis prodest, & ad Deum promovet, ac Christianam societatem infinitis beneficiis beat. nā cum non omnibus, imò paucissimis Deus dederit, bene imperare, bene obedire pluribus, hoc sapientissimo vinculo: quod nunquam non cœlitus ornatum evidentissime est, optima quæque eliciuntur, disponuntur, & in rem communem conferuntur, quæ alioquin perpetuo latitarent. Quo etiam nomine tot diversa donaria Deus dispersit, ut miranda varietate & multiplicitate domus sacra, sive Civitas cœlestis ornaretur, omnibusque civibus communis fructus atque usus cederet. Atheu Mundo, qui consilium Dei ut plurimum mutavit, & imperia format, quæ Cœlici nihil redolent, quæ optima quæque corrumpunt, vel concul-
cant

nt; quæ libertatem Christianam subgant, nec nisi maxima & inexcusabilicentia, fastu, & libidine constant. nde mirum non est optimum quemie à Reipublicæ tractatione abstine-, quæ in hac seculi impuritate pluriumcarni, minimum spiritui, plurium verbis, minimum operibus, plunum inanitati, minimum soliditati, urimum Satanæ minimum Deo ingrè & sincerè servit.

VI.

Angelorum custodia.

Tsi verò nihil æque nudum & omnibus periculis expositum vider quam piorum cœtus, ego tamen nge munitissimum sum intuitus. cinbatur enim muro igneo, quem cum opius contemplarer, vivere vidi, & ultis angelorum myriadibus consta-. Nam quæ Satanæ virulentissima tentia est, nunquam res Christianom in tuto esse possent, nisi hoc sacro llo excluderetur, & in suum illud alignitatis regnum detruderetur. Neque

que tamen quisquam explicabit, qui-
bus dolis & insidiis hic urbem piorun
obsideat, quam indefesso studio omni-
bus, quotquot mœnia egrediuntur, in-
hiet. Itaque propitio Deo additi sun
singulis, singuli custodes, quos moni-
tores vocant, quorum fidelitate simpli-
ciores periculorum, laqueorum, fossa-
rum, & insidiarum cunctarum admo-
neantur. Horum candore nihil candi-
dius, integritate integrius nihil es
Cum enim in amoris Centro Christ
conspirent, Christianos omnes arden
tissime complectuntur, & commod
eorum afficiuntur maxime. Unde e
iam de immenso decore generis hu
mani gratulantur, quod summus Deu
homo factus, sive *Verbum caro* factu
fit. Sed cavendum ne sordibus offen
dantur, sunt enim puritatis & suave
lentiæ studiosissimi Spiritus. itaque v
tiorum inquinaméta adeo abhorren
ut societatem & comitatum talibus
mnem denegent. quis etiam dubite
conversationem inter valde dissimil
esse non posse, & cum ille laudare, h

norar

norare, audire, ſequi, amare, aſſueverint, inter eos qui Deo injurij ſunt eſſe velle. quæ opinio multos fefellit, cum Divinam cuſtodiam inter media inquinamenta ſibi pollicentur neſcij tum demum nos Satanæ patere, cum flagitiorum fœditate Angelorum contubernium fugavimus.

Non reticendum eſt aliud nobile hujus ſacræ ſocietatis beneficium. Vidi enim eam non à malis tantum avocare, ſed ad bona quæq; invitare, ea ſuggerere, & in optimis atque adeo reconditis Dei myſteriis erudire. nam cum velamen carnis nihil ſacros genios impediat, & Dei faciem intueantur, nihil eorum latere eos quit, quæ homo devotus, & veritatis avidus expetiſcere poteſt. Et hæc ſchola omnibus hujus terræ præſtat, quæ niſi à poſteriore ad priora fodicare, nec conjecturis felicius judicare poteſt, quam de Solis lumine cœcus. illi verò quæ coram intuentur, & in ipſo Deo legunt, hominibus ſi per ſupremum Numen liceat communicant, & futura etiam Dei

mandato revelant. Hoc illud est, quod omnem humanam sapientiam stupefacit, cum videt simplici homuncioni Orbis terreni motiones patere, ac multorum seculorum rotationes jam innotuisse. Videre jam, & nominare futuros reges, & mundi capita, Ecclesia luctas, Antichristi virus, lucis tenebrarumque vices, quæ nulla astrorum pe ritia, aut divinationum sagacitas inda gare potuisset. Sed etiam Naturæ secre tiora his præceptoribus ret: guntur quæ nunquam humanam industriar admisissent, & artificiosæ inventione suppeditantur, quibus homo sæpiss mè se ipsum tr nscendit, & cœlis insi nuat, quæ certè cuncta sunt ejusmod ut nunquam satis grates referre De humanum genus possit, quod tot sul sidiis ex hoc cœno sublevatum, tc præsidiis tectum, tot immunitatibu & ornamentis donatum sit, quæ qui quis negligit vel spernit, hoc ipso se D muneribus & beneficiis exuit, ac a lutulentam bestiarum communitate iterum præcipitat.

Veru

VII.

Verum.

SEd jam tempus erat, ut ſacræ univerſitatis particularia intuerer: ubi
[illegible]imum omnium occurrit *arx verita*[illegible]*s*, ex ſolidiſſimo juxta & lucidiſſimo [illegible]lamante conſtructa, forma rectangu[illegible]ri undique ſibi correſpondente. Tur[illegible]s in medio invicta erat, cum inſcri[illegible]ione: *Ipſe dixit*. portæ arcis tres, cùm [illegible]tulis, *præſens, præteritum, futurum*, re[illegible]qua admiranda quis enarret omnia? [illegible]jebant autem plus millies impugna[illegible]m, nunquam læſam eſſe, ſed nume[illegible]ſiſſimos quosque exercitus fregiſſe. [illegible]eque tamen apparebat ejus roboris, [illegible] præter *ſimplex*, *rectumq́ʒ* ars omnis [illegible] elegantia aberat. Obſtupui cum vi[illegible] quam inviolabili fide omnia hic a[illegible]nda ſint, quam ſimpliciſſimis ver[illegible]s omnia conſtent, quanta brevitate [illegible]nnia expediantur. Unde magis ſor[illegible]re cœpit, quæ ſe in mundo jactat ve[illegible]as, cum tricæ ejus, ambages & lubri-

tas in mentem venêre, nihil opus est tantis hiatibus, nuda veritas satis tut est: cui quisquis fidit nullum hosten habet, quicquid hostile is tentet qui a rundine murum aheneum impetit. Cujuscunque pectus enim vero obfir matum est, hunc omnium hominum contradictiones, & persuasiones loc non moverint. quin etiam mors frustr ei intentatur, qui à *vero* edoctus se nc vit immortalem. gaudet enim hoc mo do superare, & moriendo vivere. Dum itaque Mundus & fallens & falsus sin gula verba trutinat, examinat, explo rat, committit, confundit, tandemque reijcit: Christianus Dei vocem audi imbibit, concoquit, & in succum con vertit, cujus eam dulcedinem, nutritio nem & roborationem experitur, merito doleat insipidum Mundi pal tum tale quid nec gustare quidem, dum ferre posse, sed vano præjudicio dedignari quod piorum linguæ sapid simum, & omnibus terræ deliciis pr ferendum testantur.

Quotquot in hac arce sunt uni D su

unt, quod frustra olim à Philosophis
ffectatum, unis Christianis datum est.
iam cum omnia hominis constringi,
bligari, & subiici possint, præter unũ
ectus ausi quidem sunt Mundi sapien-
es id solutum servare, sed turpi errore
emet opinioni subiicere, quæ non mi-
ùs illiberaliter habuit. At Christiani,
ui cætera serviunt, ut cor liberum es-
et Deo tradiderunt, cujus beneficio in
eritatis propugnaculo verissima li-
ertate gaudent, & nisi Deum, superio-
em nullum agnoscunt. Hinc est, quod
undi minas rident, imperium detre
tant, blanditias subaudiunt: Hinc est
uod parvi externa omnia faciunt, cũ
nterna eripi non posse, sciant: Hinc est
uod ubique faciles & tractabiles, in
no cordis privilegio immobiles sunt.
) beatum servitium quo liberius ex-
ogitari nihil potest, ubi *Homo* tantum
eo servit, de reliquo solutissimus! ô
nfelicem libertatem, qua servilius ex-
ogitari nihil potest, ubi *Homo* tantum
eum reiicit, de reliquo devinctissi-
us! scilicet ubi creaturis servimus.

quibus imperandum erat, & Deo re-pugnamus, cui parendum erat. quod infelicitatis sive insaniæ humanæ punctum eo formidabilius est, quo occultius nobis insidiatur, & sub specie libertatis veram illam cordis immunitatem it ereptum. itaque nunquam extra *Veritatis* claustra pedem efferamus, quæ una dolos omnes pudefacit, eiusq; mandata unice audiamus, qui verè nobis imperare & debet, & potest, nec tamen vult, sed liberali potiùs conversatione, & charitate mutua nos libertos suos fovere, evidentissimis documentis demonstravit: cumq; præstet esse mancipium Dei, quam orbis terrarum Monarcham, quis Dei familiaris & amicus esse renuat?

VIII.
Evangelium.

VIdere est in hac arce tabulam e purpurea gemma, digitis D scriptam, & cœlitus demissam, quam *Evangelium* nominant, sive *Misericordiæ* testimoniū. Ea duobus titulis sun

mai

nam omnem exponit, uno, *Crede*, altero, *Dilige*. Ac prior quidem mali nostri infinitatem nobis exprobrat, cui nisi per immensum succurri non poterit. Hic missus ad nos novo fœdere sive testamento, quod gratiam promittat, atque adeo exhibeat, omnibus qui vero dolore morbi sui tanguntur, & remedium universale fideliter applicant. Cujus fidem coram sum intuitus, cum ingens multitudo afflictorum, & sub variis morborum speciebus gementium accederet, & infelicitatem suam serio deploraret. Vidi hic lachrimarum imbres, & serium demissumque pudorem, ac profundam & in pectore natam pœnitentiam. non lingua hic obiter aliquid deproperabat, sed imis suspiriis & singultibus cor potius quàm os loquebatur. Id tamen præ reliquis notabile erat, quod maxima fiducia omnes accelerarent, nec quisquam vel desperatissimo morbo de medicina dubitaret. cumque in speciem amarior esset panacea, quá multorum debilitas admittere posse vide-

retur, neminem tamen extinguebat, sed purgato corpore alacriorem animam paulo post erigebat. Ita nempe supremus Medicus myrrhopotirion ex se ipso confectum temperavit, ut cujusvis naturæ conveniret, omnibus tamen carnis voluptates amarescerent. quibus è corpore evacuatis, mirum quam sub *Fidei* confortamine omnia in integrum restituantur: ut abjectis Adami exuviis, detorsâ cutis leprâ, siccato Mundi hydrope, membrorumq; agilitate reddita, novus homo, sive sanatus Christianus emergat, vigeat, vivat.

Hinc novus dilectionis ordo exoritur, qui non tantum Deo se plurimum debere, sed ob hunc etiam cuivis homini obligatũ agnoscit. quid nî enim, qui supra omnium hominum sortem elevati sunt, supra communem mortalium morem aliquid exhibeant, & cũ Philosophorum singulorum dogmata suos ab aliis singulari aliquo charactere distinxerint, Christo non liceat, inusitatum quid, mitissimum tamen & faci-

cilimum imponere. id *Charitas* eſt, omnium quod ab homine exigi poteſt jucundiſſimum, & tranquillitati animæ convenientiſſimum. Nam quæ odij & invidiæ moleſtia, qui cruciatus ſint, nemo niſi expertus explicabit, quæ dilectionis voluptas, unis Chriſtianis cognitum eſt. Itaque in Dei contubernio, quotquot Chriſto nomen dederunt *amoris* teſſeram habent, quo non tantum amicos, ſed inimicos, ſed hoſtes, ſed implacabiles ſuos complectuntur. Cum enim infelicius terra nihil, & miſerius homine impio & damnando viderit, decet omnino Chriſtianam manſuetudinem condolere fratri, ac quoquo modo malitiam ejus, quæ facilè irritatur, minuere. Interim ſub hoc exercitio Chriſtianus proficit, nec tam turpitudinis exemplo deterretur à malo, quam patientiâ humeros bono aſſuefacit, ac ſupra hæc cuncta Dei judicium expectat. Contrà bonorum mutuo amore nihil hîc habet jucundius; nam qui eundem Chriſtum inter ſe poſſident, ac ejuſdem donariis

perfruuntur, facile reliqua etiam mun-di hujus honoraria, ſive munuſcula cõmunicant, atque vitæ hujus uſum ita inſtituunt, ut quæ omnibus adſunt bona, ſingulos afficiant: quæ ſingulis mala ſunt, inter omnes diſtributa minus onerent, atque ita alter alterius onus ſublevando *Legi* Chriſti ſatisfiat, qui id unice quærit, ut (quod ipſis nobis affectandum erat) quam pacifice & commodiſſimè inter nos vivamus, & habeamus.

IX.

Bonum.

AT cum ea ſit noſtri mali fœcunditas, & undique etiam vel non cultum vitiorum germina protrudat omnia Deo debemus, qui ut nos ſalvet totam peccati arborem diſſecat, & novos plane bonitatis ſurculos ſtipiti inſerit. Hoc eſt quod vidi auferri cor lapideum, & dari carneum, abſcindi malitiæ ſtolones, foveri novarum virtutum propagines. Hæc illa novi fœderis cir-

circumcisio est, cum non quid caro dictet, sed quid spiritus jubeat, non quid Mundus velit, sed quid Christus præcipiat controvertitur. Frustra itaque Mundus bonitatem affectat, cujus radix, & quicquid inde, pessima: frustra Christianus sibi metuit, cum alieni succi non sui sit, quicquid boni propullulat: ita etiam nec mundus bonum se esse probabit, nec Christianus gloriabitur: sufficiat nihil à Mundo velle discere, nihil docenti Christo detrectare, cujus unius est pangere plantas, & exigere fructus. Viderint autem qui hodie omnem peccandi licentiam, imbecillitate sua excusant, an nihil monenti & ad meliora ducenti Christo debeant, viderint qui alieno merito redemti verè sunt, an ad omnia simul scelera sint admissi. viderint qui imperfectionem humanam accusant, an restitutione Christi nulla modestia, nullum temperamentum morum nobis injunctum sit: viderint qui Mundi legibus parent, an Christi regula nullum mereatur obsequium. Eheu opprobrium Christia-

norum, qui verbis saluberrimis se obtegunt, & factis nefandis se produnt, & ut paganis moribus vivere liceat, Christianæ prærogativæ renunciant: ut malitiam excusent, bonitatem expellunt: ut virtutibus nihil debeant, vires etiam novas, etiam à Christo submissas, etiam bonorum societate suffultas negant. Ita vivunt multi ut tædeat Christianos esse, Ecclesiam pudeat, Christum misereat: ita vivunt multi Christiani, ut ab iis quam procul abesse expediat.

Sed nisi fallor causam reperi, cur illis minus libeat esse bonis. nam dum curiosius omnia collustro, quotquot bonitatis nomen profitebantur, morionum cucullos, jubente ita supremo rectore, subibant, quod Mundi status ita ferret, ut quisquis hîc saperet, malum non effugeret. cumque mihi permulti præclarissimorum donorum possessores agnoscerentur, usque tamen adeò mundo desipere videbantur, ut effusissimum risum ferrent. Hoc quia non omnes æquo animo admittunt, & simulatione quadam imponere Mundo

ten-

tentant, ſeipſos turpiter decipiunt. Vult enim Deus hanc ſuorũ infamiam, cum ipſos ſatis honorum aliquando expectet, & mundi ludibrium in horrendas lamentationes ſit deſiturum. Sunt autem nomina, atque conficta nomina, quæ bonis Chriſtianis ſine re imponuntur, ut deliri, turbatores, & intolerabiles audiant, usque dum ad Chriſti tribunal vanitas & iniquitas eluceſcat, autoresque turpiter convincat. Id ſi quis operiri nolit, ac injuriam nullam ferre, næ ille delicatus nimis Chriſtianus eſt, & Chriſti ſignaculum minus æſtimans. Nam quis credat Martyrum Chorum ex aliis hominibus, quàm, ſi Mundo credimus, meris maleficis conſtare, cum Chriſtus ipſe velut maximè ſons & pernicies populi, extremo ſupplicio ſit affectus. Ita nos, quotquot Dei negotium tractamus, *Hoc agamus*, parum curantes quam ſtulteſcamus & ſordeſcamus Mundo, quam inviſos nos, noxios, & ſceleratos in oculis eius iniquiſſimis reddamus. Satius namque ſit ita deſipere, ut perdendo viliora lu-

cremur optima, quàm quisquiliis hujus Mundi ditati, rem omnium pretiosissimam & inæstimabilem, *coronam* gloriæ perdamus.

X.

Decalogus.

Liberos utique liberos suos Deus habet, sed minus licentiosos, itaq; limitibus quibusdam sacrum septum terminavit, quorum decem annotavi. Ij tantæ sunt æquitatis, tantique cum Natura consensus, ut nihil dari potuerit rationabilius, cum interim Mundi leges indigna quæque & absurdissima exigant. Cautum itaque est, ne quisquam Christianorum, nisi Deum suum unum admittat, cum hic omnium loco esse possit, ac clementer velit: ne quisquam lingua sua Deum impetat, aut impugnet: ne animæ quietem assignatam neget aut interturbet: ne Parentum merita defraudet: ne sanguinem humanum fundat: ne conjugij vinculum solvat vel puritatem polluat: ne alie-

alienum poſſideat: ne veritati obſit, falſitate noceat: ne tectum alterius appetat: ne ſupellectili proximi inſidietur. His terminis concluſum eſt bonorum contubernium, quorum breviſſimus complexus eſt *Conjungi Deo, & optimè velle fratri*, quo Religio omnis & Politia conſtat, ac feliciſſimè adminiſtratur. Neque enim qui Deum toto corde, tota anima, totisque viribus diligit, opus habet, ut inſtruatur, quomodo ac quoties Deum honoret, adoret, colat, ſed hæc ipſa *unio*, & paratiſſimum obſequium Deo gratiſſimum holocauſtum eſt, hæc ipſa animæ reſignatio ſacrum eſt ſacrificium: Ita qui fratrē velut ſemetipſum diligit, nihil Politicorũ præceptis indiget, quomodo non lædat, & jus ſuum tribuat, ſed animi propenſio, & amoris dictamen ſponte omnia ac ſupra cuncta honeſtatis requiſita ſuggerit, quid boni in ſingulos cōferendum. Maligni hominis eſt legem quærere, & quid deceat, velle ex tabulis ſcire, cum nos Dei in pectore degiti

giti convincant, quod expetimus nobis, idem deberi aliis.

Non ſinit autem Deus in regno ſuo unum omnibus imperare, ſed pluribus hoc arduum negotium commiſit: nam cum omnium hominum optimum, & perfectiſſimum eſſe oporteat, qui omnibus præſit qualem nemo unquam niſi *Chriſtum* vidit, aut viſurus eſt, Monarchæ nomen uni Chriſto relinquatur; nos vero in membra diſtincti publicæ rei optimâ fide provideamus. Mundus ſanè ſua ſibi capita habeat; cujuscunque magnitudinis velit & vaſtitatis; hic in minuto hoc imperio tale quid nihil reperi; cum quia unus homo tot rerum curæ non ſufficit; tum quia ægerrimè ab exceſſu abſtinet. Satius autem ſit, dum carnem humanam nondum exuimus, alterum alterius authoritate cohiberi, viribus adjuvari, conſiliis regi, laboribus ſuccedaneis ſuffulciri, quam ſupra conſcientiam vires, vigiliasque jactitare: Niſi credamus, poſſe Chriſtianum credere, ſe huic oneri quod mille laborioſiſſimos fatiga-

fatigare poteſt, parem eſſe, ac non potius ſponte laboris ſocios requirere. Enimverò res noſtræ ita habent, ut quocunque excellentiæ humanæ loco, defectus noſtros accuſare, & pro perfecto, minus imperfectum admittere, habeamus neceſſe. Itaque permultum intereſt ne vel nos noſtraque omnia uni credamus & ſubmittamus, vel unus omnium in ſe curam & protectionem ſuſcipere auſit. Chriſtum potius adoremus, ut is nos verbo ſuo regat, atque præclara membra ſuppeditet, quæ in Chriſtianæ rei incrementa ipſe dirigat, noſque tractabiles faciat, ne dum duram frontem & rigidam cervicem obiicimus è medio noſtri excitemus exactores & publica flagella Dei, quarum immanitate noſtra inhumanitas frangatur, & nodus malus, malo diffindatur cuneo.

XI.

Unum.

EST ea Dei unius voluntas, ut dum Mundus varietate ingeniorum ac opinionum delectatur, ac omnino cõtrarietate constat; ipse Unitatis regulam suis proponat, & ad unam normam omnes componat. Vidi itaque homines Deo sacros ad mensuram aliquam exigi, ut quod abundaret vel deesset singulis, demi addive posset. Usque adeo Deus unitate gaudet, ut idem sentiant, idem velint, idem credant, idem loquantur sui omnes, quoniam ab *Uno* spiritu edocti sunt omnes, mirandumque est, homines nunquam inter se visos auditosque ad unguem alterum referre alterum, ac utrumque idem sonare, idem redolere, ac si gemelli nati fuissent. Quod *unionis* Christianæ maximum mysterium est, atque omnino *æternitatis*, ubi uno, consonoque spiritu omnia peragentur, præludium. Ita *unum* est ac idem, quod Deus in utroq fœdere suo voluit, ac inter se exactissimè

mè conveniens: Unus Messias omnibus salvandis vitam & cœli hæreditatem impetravit: Unus Doctor spiritus idem semper urget, ac inculcat Ecclesiæ, *Fidem vivam.* Una etiam eadem orbis hujus actio est, quæ utut personas & scenam variè mutet, semper redit, ac quod mireris facie triplici. Habet tamen hoc Deus proprium, ut velut Solis lumen ascendere & descendere jubet, ita obscuriore & clariore lumine lucere res suas, oriri & occidere vult, quas vices ut nemo impedire potest, ita vix quisquam, nisi à Deo edoctus, introspicit. Unde multi & dispellere tenebras, multi etiam impedire jubar frustra conantur, & ausis suis immoriuntur. Illi demum sapiunt, qui res suas cum Deo unitas habent, cui uni licet educere & reducere suos, nobis ad nutum sequi expeditissimum est.

Mirari oportuit, cur minus hic fiat veritatis concertatio, quàm in Mundo: ita enim omnino persuasum est multis, plurimum Deo dari, si de eo inter nos fortiter contendamus, & multa ratiocinatione

natione res ipsius astruamus. Neque certè non necesse est ob Satanæ loquacitatem, qua Divina oracula in dubium vocat. Sed omnino modus desiderari posset, quo pro unitate non nosmet in tot partes divideremus, & qui in plures particulas secare nos potest haud haberemus miraculo. Certè qui plurimum disputando fervent, opere tepent ut plurimum, & qui verbis rem Christianam rigidissimè tuentur, re ipsâ frigidissimè haud raro perdunt. Expedire itaque vidi rem Divinam satis jam firmatam, religiosè asservari, & omni conatu ita defendi, ut in nobis sarta, tectaque eluceat. Ita nos electos testabimur, si optima eligamus, ita baptizatos, si fœderis reminiscamur: ita sub fide salvandos, si simus Christo fideles, ita à Christo pastos, potosque si ab eo saturemur, ita ab Antichristo liberos, si jugum non recipiamus, aut inter nos novis oneribus deprimamur. Est enim præpostera disputandi ratio si id evincamus, quod ab omni nostra vita est alienissimum: & con-

& confligendo fugemus, quos adducere decebat, & Veritatis evidentia allicere; & maledicendo simplicium superstitionem corrigamus, quæ recta vitæ regula, & mitissimi Christi æmulatione ad verum Dei cultum reflectenda foret. Ita vanissimè multi incalescimus, semper quidem Dei causam obtendentes, sed revera carnis vel ambitioni, vel impatientiæ vel deliciis etiam sub intemperato Zelo servientes, rectius facturi, si quod bonum agimus, verumque credimus ipsi, aliis persuadeamus.

XII.

Harmonia.

NEmo jam dubitabit, quam suaviter inter se vivant, qui in Deo unum sunt, sed magis id fateantur, si Harmoniam quæ inde exoritur, detur exaudire. Nihil enim hic orbis terrarum habet consonantius, quam ubi Sacer spiritus Organa sua pulsat, & variorum

dono-

donorum mixtura, Divinum melos concinere jubet. nam ut Mundus ille rusticus dum bachatur quot ora habet tot ululatus, ruditus, boatus & consimiles ingratas voces edit, ita bonorum Musa quotquot habet fauces, ad unum sacrum Hymnum contemperat, & suavissima melodia Dei aures permulcet. Nempe ita est, ut quotquot hanc terram incolimus Christiani, velut unius corporis membra omnium sanitati, saturitati, & curæ nostra debeamus neque unquam tolerabile, ut pauci abundent, plurimi contabescant pauci emineant, plurimi conculcentur pauci sapiant, plurimi desipere; pauci otientur, plurimi laborare cogantur Quæ hæc inter Christianos proportio est, quæ rationabilitas? hunc nasci ad omnes delicias, & his sine publico usu vitam conterere: alium ne per merita quidem & labores emergere posse Huic licere omnia mala; illi ne bona quidem facere licere? Nunquid non barbaries hæc est, haud Christianismus, qui suadet ita dispensare terrena bon

bona, ut iis res publica magis, quàm nos ipsi, perfruatur. Oeconomos nos Deus vult, qui, quo plura accepimus, eò difficiliorem rationem debere agnoscamus, ut qui nobilis virtuosior, qui dives liberalior, qui eruditus docendi, qui ingeniosus laborandi peritior & paratior sit, omnes in eo conspiremus, ut minoribus depositis ad majora Christianæ rei lucra utamur, ac vel minimis donis maximum quid in cœlis fœneremur.

Non possum dissimulare, quid hic etiam insoliti animadverterim. Nam etiamsi Christianorum unus est Deus, unus baptismus, una fides, & hinc inter se insolubiliter omnes coaluerunt, tamen privato fœdere quosdam in unum quasi conflatos deprehendi, non Antichristiano aliquo glutine, aut mũdanâ conspiratione, sed animorum inter se similitudine, & ejusdem consilij consonantiâ. Id vocabant *amicitiam Christianã*, quasi Christo parario idem volentes, idem ambientes convenerint, atque pium aliquid animæque expediens

pediens unanimiter meditarentur. Ita
que in commune conferebant, quic
quid Deus ſingulis diſtribuiſſet, & o
mnium erat, quod ſingulorum: quod
ſingulorum, omnium. Et id omne e
fiebat tum liberalitate, tum libertate
ut imperare omnes, utut ſibi mutu
ſervirent, dixeris. Æqualitas cum ſupe
rioritate; ſuperioritas cum æqualitat
honor undique voluntarius, volunta
honorifica. Et ſanè multum compen
dij rebus ſuis attuliſſe mihi viſi ſunt, c
nemo unus omnibus, imò vix mult
rebus ſufficiat, niſi cum pluribus uni
ſit. Hæc unitas erudititiſſima poteſt eſſ
opulentiſſima, fortiſſima. Nam quam
vis hic Mundus magna corpora jact
tet, tamen ubicunque intimus conſen
ſus, quem unus dare Chriſtus poteſ
abeſt, arena ſunt ſine calce, & pale
rum potius acervus, quam ſolida mo
les. Hic Chriſtus centrum eſt, res Chr
ſtiana circumferentia, ipſi radij, qui
uno conveniunt, & ad eandem ſe ex
plicant, ut quicquid Chriſtus docuer
rei communi cõmunicetur, quicqu
r

res communis habet amplitudinis, ad Chriſtum principem referatur.

XIII.

Beatitudo.

TEmpus monet, ut ipſum ſacri fani penetrale explice.nus, id *ſummum bonum* eſt; non philoſophicum illud ſomnium, quod tamen quis meritò iumanæ rationis faſtigium dixerit, ſed ;ratiæ Divinæ complexus, & *beatitu-'inis* internæ poſſeſſio. Hoc Regnum ;œlorum Chriſtus ſapientiſſimus in-ːrpres dixit, cum humanum pectus ıfinitos theſauros Divinæ bonitatis pud ſe concluſos & depoſitos gerit, uos indagare & explicare ineffabilis ɔluptatis eſt. Concredidit enim Deus ɔrdi devoto Cœli epitomen quæ deıum vera *Autarcia* eſt, cujus poſſeſſos in ſolidum *acquieſcunt*, nec indige-'unquam poſſunt. Unde alij res ſuas nnes in hanc margaritam prodegent, daturi eadem facilitate Mundi onarchiam ſi Deus exigeret: alij hoc ıione divites corpus ſuum etiam ab-

icerunt, mille mortes eadem prompti-
tudine ſubituri ſi Mundus inferat: alij
hac gemma beati ſui ipſius obliti, in
nihilum redierunt, & Divinitati ſemet
immerſerunt. Hæc illa dulcedo eſt,
quam quisquis deguſtat, nulla volú-
ptate affici, nulla triſtitia deijci, nullis
blanditiis capi, nullis minis terreri, nul
lis honoribus attolli, nullis ſuppliciis
affligi, nulla vita delectari, nulla morte
angi poteſt; ſed undique intra ſe ſatis
habet, de nulla re alia ſolicitus. Eat
Mundus ſurſum, deorſumve, vel in ſei
pſum collabatur, hic nihil ad ſe perti
nere ait, cum cœlo ſalvo omnia ſalva
habeat. Feliciſſima utique opulentia
quam vis nulla ſuperare, dolus inter
vertere nullus poteſt; quæ admirabi
viciſſitudine res Univerſi omnes in
punctum contrahit, & ex puncto in
immenſum diducit, ut nemo minus
Solus, quam Chriſtianus cum ſolus eſt
verius dici poſſit, ſcilicet cœlo comita
tus.

Haud abſurde quondam Plato opi
natus eſt, *res omnes in homine later*

qu

quæ ſi monitor accedat paulatim ſe exerant: Sic enim omnino eſt, niſi quod peſſima quæque in hac mali ſcaturigine ſepulta ſunt, quæ facili motu eruuntur, meliora niſi à Divina irroratione nuſpiam apparent. Cæterum ubi Chriſtus cor reformavit, & informationi habile fecit, nihil tam varium habet, aut ingenioſū orbis bibliotheca, quod hic cordis puteus non contineat, ex quo artium, ſcientiarum, inventionū, meditationumque aquas inexhauſtas licet haurire, & rem Chriſtianam largiter perfundere. Hîc fons vitalis Mundum attonitum facit, cum videat alia atque alia myſteria, & magnalia Dei profluere, nec ſiccari tam divitem venam, cui tamen inanitatum ſuarum mare nihil conferat. Eſt enim revera indigentiæ aliqua ſpecies omnia ab externo intuitu & circumſtrepente voce mutuare, nihil ex cordis ſui theſauro eprom‹e›re, licet hac pauperie in Mundo nihil ſit frequentius. Videas emendicata exempla, conſuta verba audias, ‹q›uum multum præſtiterunt, alienū eſt,

nihil ſuum. Nondum quippe didicerũ
ex quolibet cibo ſuccum facere, und
minus concocta fercula, egerunt. Se
ita Mundus ſuos aſſuefacit, ut niſi præ
manſa nihil edant, & ſtridula rerum
ſuarum reciprocatione vitam trahant
At filij Dei quicquid contingunt in ſpi
ritum cõvertunt, ut jam planè novum
& inuſitatum appareat. Eſt enim De
cohabitatio verus ille benedictus & ad
mirabilis *lapis*, qui non tam omnia im
puriora in puriſſima transmutat, ſed e
iam in infinitum multiplicat.

XIV.
Paracletus.

ISta tamen altioris ſcholæ ſunt, &
ſublimiorem Præceptorem exigũ
qui Sacer ſpiritus ſ. amica voce *conſo*
latorem nominat, ut illuſori illi imm
do ſpiritui oppoſitus appareat. No
hic ambages ſunt, & ludibria, quæ cu
rioſitatem ut digna eſt, excipiant, ſe
rectiſſimæ lineæ, ſive *indices* religio
ſis deſideriis conceſſi: non hic conj
cturæ ſunt aut divinationes, ſed axio
ma

nata & demonſtrationes: non minuti
ychni hic ſunt, ſed ſacra flamma, quæ
omnia colluſtrat: non infecta perſpici-
ia hic ſunt, ſed oculi ſolis radios feren-
es, & ſolida quæque penetrantes. Hic
ic opus eſt raſa tabula, quæ nullos
Mundi charactẽres, nullas terræ lituras
t literas, nulla Satanæ ſtigmata ha-
eat, ſed ſacra deterſione luſtrata, & di-
ino candore dealbata ſummi *Dictato-*
*r*verba excipiat, & quotiescunq; opus
ſt referat. Hãc *Pentecoſtes ſcholã* Mũ-
us penitiſſimè ignorat, nec minus ta-
men ſpiritualia quævis jactitat, & o-
mnium Dei reconditorum interpreta-
onem in ſe recipit. quam dextrè ipſe
derit. Certè quisquis non niſi in Mũ-
ludo eſt edoctus, nimis frigida ver-
, hebetes ſenſus, & debiles actiones
fert, quam ut Deum explicent. *Focus*
e ſacer adſit neceſſe eſt, quo homo
leſcat, & inſolita, atque adeò ab ara
ei cãdentes carbones adferat, ſi quid
pra vulgi commenta Eccleſiæ com-
unicandum eſt. Id quia paucorum
, non miremur minus nos fatidici,

plurima promiscuæ vocalitatis exaudi
re. Erit tamen, ac ô videamus, cū Deu
ipse semet explicabit, semet revelabit
semet interpretabitur, & velamen ocu
lorum amovebit, ut cujus umbram
jam tangimus, clarum lumen intuea
mur, sciamusque perfectè quid Deu
singulis apicibus voluerit seipso, & n
alio *Magistro*.

Hujus doctoris discipula nostra *Con
scientia* est, quæ tacito consensu, insta
mille testium prostat. Hanc cum rel
qui homines negligenter habeāt, Chr
stianus tenerrime observat, & vel mu
ssitantem audit. Sunt autem omnia no
stra talia, quæ se magna ingenuita
nobis produnt, quicquid id extern
fronte, & mentita voce dissimulemu
liquet nobis nostra imbecillitas, insc
tia, egestas, inanitas, sive uno verb
Vanitas, & tamen id non tam alii
quam nobis negare audemus. Imo
impietatem cui pudet, dum conscient
exprobrat quæ hac una arte sibi infe
citer consulit, ut latrantem conscie
tiam sopiat. Itaque tum demum nob
bea

beatè proſpectum eſt, cum ſpiritus, conſcientiam docilem habet, quæ evidenter & videat, & fateatur, Dei præcepta exoptata eſſe, & animæ proficua; quicquid omnia adverſa lingua cogganniat: indeque animum ſumat Deo parendi, necquicquam carne ſeſe opponente. Nempe *audendum* eſt, quod ſpiritus jam apud te evicit, neque cunctandum, dum variis tergiverſationibus illud internum verum, boniq; teſtimonium langueſcat. Tentādum eſt, quod præeunte ſpiritu anima cōcepit, ne ſub corporis membranis computreſcat. Experiundum eſt, quod divinis præceptis & cœleſtibus rationibus cóſtat, ne ſub noſtra deliberatione & examine, temporis oportunitas evaneſcat. Nam ſi uſpiam occaſionem perdere noxam habuit & culpam: ſi unquam ſtultum fuit cunctando rem optatam perdere, in rebus Divinis ab ipſa noſtra Conſcientia jam admiſſis & approbatis, omnis procraſtinatio vitioſiſſima eſt, & ſtultiſſima.

XV.

Justitia.

NEmo unquam gratis Deo serviit, omnia præmiorum & munerum cœlestium plena sunt. Et tamen multis persuasum est operam Deo impensam interire, cum ad hujus orbis famam, honores, & salaria nihili faciat. Maximo profecto errore, qui si possent animadvertere, quam liberaliter Deus suos habeat, & singulos singulis propè, ac singularibus donariis beet, mallent Dei secreta, quam Mundi clamosa stipendia accipere. Quis enim non credat eum qui desideriis suis imperare potest, supra honoris sitientem & auri esurientem esse: & qui sub fide simplici omnia complectitur, curioso dubitatori præstare; & qui benignitate adversantes suos componit, debellatorem & victorem superare; Idem de aliis virtutibus dicere possemus, quarum nulla omnino est, cujus precium non Vitiorum cunctorum apparentiæ, & fictæ voluptati antecellat. *Iustissimo*

Dei

Dei judicio, qui Mundum sua-met im probibate excruciat & punit, suos rectè factorum commoditate sustinet, ac contentat, ita ut temperanti abstinentia, patienti tolerantia, humili tranquillitas, continenti acquiescentia sua sit majoris quam Mundo universi æstus & turbines sui, quibus sese hic circumagit, ac versat. Mirum autem est quam Deus suorum neminem prætermiserit, quem non notabili aliquo beneficio affecerit, & ornarit, ut hic quidem honoris, alter infamiæ; hic opum; alter famis; hic scientiarum, alter simplicitatis patiens sit, omnes autem suæ stationi, quam Deus assignavit, sufficiant. Nec enim fortuitum est, aut consuetudinis, cuilibet rei suos accommodos intueri, sed Dei distributio, Dei distinctio, Dei motus internus, ut quicquid Deus injunxerit, id non tam debeamus coacti, quam *velimus* paratissimi.

Ex hac æquitatis, jurisque Divini videntia oritur maxima hominis *confidentia*, ut non tantum per densissima

quæq; præeuntem ſequatur, mandanti que pareat, etiam cum nihil veriſimile exigit, quam judicium de ſe, cauſaq; omni, in eundem Deum reiiciat, & ſententiam ultimam, nihil præjudicii motus, expectet. O felices qui hic de jure ſuo cedere didicerunt, & iniquiſſima quævis admittere, cum de *reviſione* ſint certiores certiſſimis. Quid eſt enim quod immortales mortalitatis legibus, omnia decernere, omnia iniquitatis regulis expedire, regulares Christi volumus. Patiamur potius, ut ſit qui vindicet; non potiamur, ut libidinem noſtram Chriſtus nobis exprobret. Ita ne ſordet nobis innocentiæ publicum aliquando Chriſti teſtimonium, ut id privatim, ac intra parietes audire, à homuncione malimus. Crudelis eſt ai qui famam ſuam negligit: certè qui quis eam famã, quæ ad tribunal Chriſti reſonabit, minoris, quam venalis at mutabilis judicis ſententiam facit. Nec tamen omnino à *bona cauſa* Deus abeſt, ſed utut lente agere videatur, ſolet tandem iis comparere, qui ſuam integrit

gritatem ipsi concrediderunt. Quo enim Deus vocat, si maximè se scopuli, montes, deserta, imò vel mare ipsum interponant, cedere ad postremum, & vias dare jubentur, ac in triumphum *bonæ causæ* cedere. Quod si nemo obstaret, & rem Divino jussu cœptam nemo minis & calumniis, diris & suppliciis impeteret, possemus credere humanis auspiciis inchoatam, viribus humanis expeditam esse; nunc quo impotentius Mundus sævit, Dei potentia clarius elucescit.

XVI.
Judicium.

UNI hominum Christiani res omnes atq; singulas suo *vero pretio æstimant*, non ex opinione, fama, aut conventione, sed suâ natura, & usu. cujus ea est ratio, ut plærumque à judicio *Mundi* non tantum abeat, sed eidem contradicat, utque maxima hujus orbis in minimis numeret, & quæ abjectissimè habentur, inter summa reponat. Nam cum res omnis Divino

consilio metiantur, & ad regnum cœlorum promotione, animique humani commodis, jam parum curant, quid hujus seculi filij inter se pacti sint, quod precium rebus suis imposuerint. Unde nec à risu abstinere possunt, cum vident Mundum se in iis magnifice efferre, quæ non nisi infantiæ crepundia & crepitacula sunt, nec adultum hominem delectare possunt. Nam cui inane nomen, pro numine; inutilis nummus pro nomo; ridiculæ numellæ, pro novellis sunt, & suam judicij pueritiam prodit, & cordatioribus est ludibrio. Quod si quis tales etiam pro lana caprina digladiari videat, & cœlum terræ miscere, non potest satis indignari Satanæ imposturæ, qui cum boni malique dijudicationem nobis suggessisset, ad infame hoc judicij delirium, genus humanum adegit. Christiani vero à Deo limati, res humanas quidem admittunt, & scenæ quantum per conscientiam licet, serviunt, sed omnia eo loco relinquunt, quo Natura ea reposuit, ut nomine quidem, officij, quod rei

rei Christianæ debeant, se admoneant, nihilque porrò se eo efferant, aut oble-ctent: nummo res varias commutent, nihil eo afficiantur: numellas ferant, dum *captivitatis* tempus est: nihil vero semet Mundo abijciant, aut liberis hominibus indignum, servili animo committant: ita dum mundani rebus subjecti sunt, Christiani res suas possident, rebusque imperant.

Cæterum cum præ aliis judicium Christianis elimatius sit, minus tamen quam ulli hominum, de hominibus *judicant*, non tam ut modestiam iam probent, quam ut judicij temeraj pericula subterfugiant. Sibi quidem sunt rigidissimi, quod ima cordis scrutantes omnia infectionis & corruptionis plena reperiunt, omnia fucata & inustata, omnia affectui alicui obnoxia, deprehendunt. In alios tamen mitissimi & æquissimi sunt, quoniam nemini concessum alieni cordis secreta introspicere, motus, persuasiones, impetus indagare, vel Divinum etiam explorare consilium, aut Sathanæ stratagema

deprehendere. Multa inconſideranti admittit; multa pœnitentia corripit multa integritas delinquit; multa ſimplicitas excuſat; quæ in conſpectum noſtrum nunquam prodeunt, & tamen judicium facturum neutiquam latere debebant. Quid quod Chriſtus nos in vicem excuſare quam accuſare, tegere quam prodere, commiſerari quam ridere, erigere quam caſtigare mavult & exemplo ſuo formulam præſcribit quid quod nos toties judicium fallit, moderationem, ſi quis frontis pudor inculcat, præcipitantiam exprobrat. Erremus potius b.nigniore interpretatione, quam duriore in fratrem, & cohæredem ſimus injurij. Multum certè profecit, qui *ſuſpendere judicium* didicit, dum Deus ipſe in apricum abſcondita proferat. nam ut æſtuantis superbi animi eſt in omnes homines ſibi capere cenſuram, ita compoſitæ tranquillæ animæ, res omnes emollire potius quam exaſperare, atque omninò Deo oculatiſſimo judici nihil præcipere.

Mot-

XVII.

Motus.

SIcut Mundus ſuos inſanis laboribus excarnificat,ita Deus ſuos liberalibus *motionibus* exercet. eſt enim otij ea natura ut alios quidem corrodat, Chriſtianos vero putrefaciat. nam ut primum Chriſtianus,labores à Deo aſſignatos ſubterfugit,vermibus & inſectis aliis ſcatet,à quibus fœdum in modum conſumitur. Itaque juſſit ſupremus imperator, ſingulos in bono aliquo officio occupari, quod aliis adjunctum rempublicam Chriſtianam conſtituat. alij ergo doceant, alij regant, alij conſulant, alij inſtituant, alij inveniant, alij dijudicent, omnes tamen laborent, & in eo quod ad Cœlorum iter conducit, conveniant. Nam qui laborare mũdo velit, & operam, & tempus perdidit. neminem is inclementius habet, quam qui vitam omnem in ipſius ſervitium inſumſit. Optimus ille motus, qui è terra ad cœlum ſurſum tendit, & ad perfectionis originem redit, qui primus

mus rerum nostrarum omnium esse debet, ac reliquos omnes regere. Nati sumus *cœlo*, renati cœlo, cœlo etiam uncti, quid igitur nobis potioris curæ esse debet, quam ut cuncta nostra cœlo accommodentur, ac universa etiam Politia. nō enim audiamus illos, qui aliud quidem terris deberi, aliud reservari cœlis ajunt, omnia quippe Christianorum, cœlo conveniant, omnia cum eo concordent. Edendum, bibendumque etiam nobis est, ut Christianis, usq; adeo Christus alienos ritus & mores in suis non probat, aut patitur. quod qui negligit nōdum intra se cœlestem motum sensit, qui ut igneum, sua Natura ad superiora vocat, dum terrena gravitate onustus deorsum vergit, & ad ima millies etiam sublatus redit. tantum scilicet interest inter Christianum & Mūdanum, quantum inter emissos, *lapidem & avem*.

Secundarius motus *Condolentia* est, qua corporis Christianorum, cujusvis membri afflictione tangitur. Unius Christiani dolor universos afficit, & u[...]

com

ommuni ſenſu,ita auxilij communio-
ne convocat. Econtra, Mundi vera no-
a eſt, alienis malis delectari, alienis er-
oribus inſultare, alienis damnis dite-
cere. Peſſimus quisque bonorum næ-
os ridet, & qui omnium corruptiſſi-
nus, alios corrigit. Aliter Chriſtianus
ui fratris ſui incommodis intime mo-
etur, atque quam poteſt commodiſſi-
ne ea declinat, & avertit, quod ſi omni-
o impedire Mundi furorem non po-
eſt, publico luctu ſuum conſenſum te-
atur. Quicquid enim uſpiam Chri-
um agnoſcit, & ob id patitur, ad nos
ertinet, & cauſam publicam contin-
it, quæ in minutiſſimo etiam mem-
ro, laborare creditur. Nemo igitur
oundare ſe dicet Chriſtianus, dum
ater eget; nemo quieſcere auſit Chri-
ianus, dum frater agonizat. Omnium
s agitur, cum unius, qui in Chriſto
na *anima* eſſe debent. Vide verò mihi
ctitios illos Chriſtianos, quam ſua an-
è curent, aliena ſecuriſſime negligãt:
m qua parte Dei plaga ſuos exercet,
ea illi ſe avertunt, & quaſi muro in-
terſe-

terſecant, ſuis interim nidulis glorio
& reculis in tuto occupati. qui ſi paul
pòſt itidem manum Dei experiantu
cætum Chriſtiannm inclamant, & au
xilium depoſcunt, juſto Deo judicio
neutiquam audiendi. nam ſi illi cu
ſuperiore hoſte luctantes, nihil ad nc
quos *Crux Chriſtiana* commiliton
fecit, & in eodem contra Mundum ex
ercitu conſcriptos habet; nec nos ad
los ſi in velitatione ſuccumbamus, im
ad *Chriſtum* ipſum pugnæ ducem nih
pertinere, turpiter prodimus.

XVIII.
Lucta.

ANimus Chriſtianus, ut nũquã
ſe ſubmittit malo, ita cum q
certet, ſemper habet. infinita namq
adverſa oportet habere eum, qui ſe
mnibus opponit. Tres tamen hoſ
maximè capitales habet. *Satanam*, *M*
dum & *Carnem*, quorum primus do
ſecundus exemplo, tertius hæſitatio
quam aliis armis, magis noxij ſunt.
tanam nemo explicat, qui ob id m

artificis nomen, homini formidabile, fortius, mirificè Christianum exercet, nec nisi cruore *Crucifixi* fugatur. Mundus quem sua contagione non inficit, cane mordacissimo impetit quem *Calumniam* dicimus: is immane quam latret, quam virulenter bonos & insontes invadat, quam maledicentiæ dentibus, in optima quæque irruat. Huic licet, quæcunque in buccam venerunt eijcere, & candorem alienum impune maculare, neque quisquam tam subductæ vitæ fuit unquam, qui hujus injurias effugerit. Una tamen re admodũ affligitur, *luce.* cum quod suam turpitudinem ægerrime intueatur, tũ quod nihil adferat tantâ rabie, quod alienos oculos admittat. Itaq; Christianus Divina luce amictus, in claro veritatis Sole obambulat, & calumniæ vitiosos oculos perstringit, quæ ne nihil agat, cor suum invidiâ rodit, ac exanimatur. Interim carnis quoque torpor excutiendus, & lethargus dispellendus est: nam dum hæc se in omnes partes vertit, deliberat, optat, & trepidè tentat, dum re-

fici

fici ſubinde,& vitæ voluptatulas degu
ſtare appetit, Chriſtianus arrepta *Cru
cis* ſcutica, cunctabundam carnem di
verberat,& in ſerium cum adverſa par
te conflictum impellit, ut vel tandem
diffidere Sathanæ, negligere mundum
& imperare ſibi incipiat.

Habet res Chriſtiana ſuos etiam
athletas, qui Herculea, & inauſa aliis
ſubeāt: Hi ut numero pauciſſimi ſunt
ita in cœlo Chriſtiano, velut lucidiſſi
ma aſtra,rutilant. His vel corruptos ſe
culi mores aggredi,vel hæreſeon mon
ſtra debellare, vel torrentibus Mundi
ſe opponere, vel rem communem ſe
neſcentem reſtituere, vel è vinculis
Eccleſiam liberare, vel inſolita quæ vi
præſtare datum eſt, admirante, & ap
plaudente piorum cœtu. Horum ver
bis,ferrum cedit;& calami enſes retun
dunt: horum precibus cœlum paret
minas tartara reformidant. His Tyran
ni plærique, & orbis domitores pro
ſtrati ſunt,his magnus ille Antichriſtu
debitus. Nemo tamen tales temer
imitetur, niſi vocantem Deum audia
alic

lioquin impar futurus, & ſub onere
periturus. Multa concurrant oportet,
n Divino heroe, ac imprimis mali ma-
uritas, pœnæque decretum cum ani-
no invicto militare debent. qui nimiũ
eſtinat, & intempeſtivè orbis peſtes
ggreditur, potius irritat quam expu-
gnat. Vidit hæc ætas *illuſtre facinus*, ac
ur Deum laudet, habet. utinam vero
victoria ſua uti, & perſequi fugientem
oſtem, nec palantes ſemet perdere di-
liciſſent Chriſtiani. Solent enim revi-
viſcere hæc immania monſtra, & à
Herculea clava ſecura, in ovantes, &
ripudiantes irruere, ac permagnam
æpè ſtragem edere. Ah doleamus,
nobis potius Pæana canere in animo
ſſe, quam vires paulatim *Beſtiæ ma-
gnæ* recreſcentes extinctas velle. gau-
deamus ſanè ob profligatos dracones,
èdita, ne renaſcentes ſerpentes in ſi-
nu noſtro foveamus, ne *Ceraſten* in vi-
ſceribus noſtris maximè no-
xium alamus & nu-
triamus.

Chari-

XIX.

Charitas.

NAti ſumus omnes ea lege, ut ejusdem Patris filij, nos *fraterno amore* complecteremur, ſed ut primum nos Peccatum diſſipavit & diſtraxit Charitas è mundo receſſit, nec niſi per Chriſtum nobis à cœlo reducta eſt, quam ſoli *renati* ſuſceperunt. Charitas cui debemus quod orbis terrarum nōdū diſſolutus eſt, & tolerabile aliquod commercium relictum. nam ſi humanis odiis relinqueremur, quis illos effugeret, qui Univerſi populo unam cervicem ſceleratè optant. At Deus multas manus eſſe, quæ his beluis obniterentur, cum apud rationis compotes omnes, tum eo magis Chriſtianos eſſe voluit, quod his Charitatis mutuæ ſymbolum injunxerit ſimul, & concrediderit. Itaque ut quisq; charitatem habet vel non habet, ita ſe Chriſtianum vel prophanum probat, imò quò charitatis habet amplius, eo ſe magis Chriſtianum demonſtrat. Nam cum facimu

um ſit jactare Dei amorem, ſi id in
gua tantum conſiſtat, teſtem Deus
uus rei, proximum voluit, in quem
uod ipſi debemus, conferremus. Vo-
it autem ſingula ſua in nos merita,
ato animo agnoſci, ac in fratres no-
os referri, ut ſummâ humanitatem,
militatem, longanimitatem, man-
etudinem, reliquasque in nos colla-
; Virtutes exprimentes, & mutuæ
haritati adhibentes, quocunque tan-
m intervallo, laudabili tamen obſe-
uio & æmulatione quaſi compenſa-
mus. Quod ut libentius faceremus,
va inſuper præmia Chriſtus propo-
it, idque præ reliquis, fore, ut tam fa-
em nos habeamus Deum precibus
diendis, & delictis condonandis,
am nos proximus non reperiat diffi-
les. Beata me Chriſte ſors, cum ob
ndonatos pauciſſimos denarios, plu-
ma nobis *talenta* remittuntur.

Charitatis filia *Liberalitas* eſt, qua
hil magis dignum homine Chriſtia-
o orbis habet, qua Divinæ naturæ ni-
il propinquius. Regiam virtutem
ajunt,

ajunt, qui in Mundo sunt, nobis satis si dicere *Christianam*. Cum enim res omnes usque ad corpusculum nostrum commodatas habeamus, turpissima Satanæ impostura, avaritia, sive tenacitas introducta est, quæ dum heros facere & possessores promittit, iniquissima mancipia efficit, quæ perpetua siti excrucientur, & tā eo quod habent, quam quod nondū habent, misere torqueantur. Christiani vero, velut in communi hospitio supellectilibus Dei quidem commode utuntur, sed nullas sibi congerunt, aut proximo invident, multo minus eripiunt, verum paratissimè in usum publicum porrigunt, ac velut in eadem mensa vasis communibus utuntur. Quis enim bonorum credat, voluisse aliquos suorum Deum ædes, inutili copia vasorum, vestium, auri, argentive, aut cujuscunque rei apud cives terræ abundantia est, farcire, alios non minus Dei amicos vix se tegere aut alere posse: quis credat aliquibus ferculorum strues & gulæ delicias omnes concessas, alios ad hydrias & pi-

tes condemnatos. Sed omnino ex inferis emerſit monſtrum quod ſe apud Germanos den Standt/vocat, cui, in quolibet vitæ genere licet quod non decet, imò cui ſe accommodare neceſſe eſt, ſecus quam Chriſtus præſcripſit. Metuendum tamen eſt, ut dum ad hũc *Statum* alij ſuperbiunt, alij nudi ſunt: alij inebriantur, alij ſitiunt; alij prodigunt, alij indigent; alij ludunt; alij gemunt; alij nitent, alij ſordent, ſuperſit alius gehennæ ſtatus cui illiberalibus hujus terræ uſurpatoribus ſeſe *accommodare* ſit neceſſe.

XX.

Fraternitas.

DUM Mundus pompam ſuam ducit, & Vanitatis ordines producit, Chriſtus *fraternitatis* ſuæ chorum habet. Inviſum hoc terris nomen, & ridiculum, ſed quod eo magis gratum, & impenſe quæſitum Chriſtianis eſſe debet. Qui enim Cœlum aliquando cõmune nos habituros credimus, nõ poſſumus nihil hic inter nos communica-

re: qui cœli paritatem & æquabilitatem agnoſcimus, non poſſumus tanto intervallo & immenſo ſpatio inter nos differre: qui æternam aliquando noſtram converſationem ſperamus, non poſſumus hujus temporis faſtum, ambitionem, & dedignationem approbare. Dicemus igitur Sathanæ ludibrium eſſe, cum homo ſe ſupra homines tanto interſtitio effert, ut originis ſuæ, & cum humano genere *cognationis* proximæ obliviſcatur, ac honores uni Deo debitos, potentiam uni Deo cōceſſam judicium uni Deo relinquendum, ſibi ſumat, vel humana ſocordia oblata, admittat. Eſt autem omnino nō tam Magnatum, quam noſtra culpa, cum i mentem illis venire tam abſurdum nihil poſſit, quod non approbatores, excuſatores, admiratores, executores, & annotatores reperiat, ut non inepte e Mundi ſententia Nero dixerit, ſe unu ſciviſſe quid imperanti liceat. Sum ergo ad fraternitatem Chriſti revocadi, quæ ut decentes vitæ ordines no confundit, aut excludit, dum nihil nos

ext-

extollant, & inclementes commissis reddant; ita nos frequentissimè rationis illius, nostro capiti aliquando reddendæ, admonet; quæ non quid imperantibus licuerit, sed quid decuerit: nõ quid subjecti admiserint, sed quid exigendum ab iis fuerit; non quid regni jura permiserint, sed quid cœli leges præscripserint: non quid Mundi moribus probatum, sed quid à Deo ipso graviter injunctum fuerit, serio *processu* dijudicabitur.

Nemo ægre ferat, si quid hic de *titulis* addamus, nec enim iis quos titillant invidemus, imò hanc inaninatem libenter tribuimus, nobis gratulantes qui hoc tenui, & facilè comparabili cibo pasci se patiantur. De Christianis loquamur, quos sublimius quid sapere decebat, quam ut ad grammaticen redirent, & nominibus ac verbis caperentur. Non tam barbari sumus, ut omnia commisceamus, neque velimus nos nullis appellationibus distinctos: neque tam insulsi in juventutem sumus, ut per *gradus* ad superiora rectè

incitari & vocari dubitemus. ſed quod hoc luxuriante ſeculo ea eſt titulorum prodigalitas, ut jam ſuperlativi omnes vileſcant, & ad compoſita, decompoſitaque magna anxietate accurrendum ſit, id vero *prægrandis vanitatis* eſt, quã ſi majores tantum noſtri, (ne quid ad Chriſtum adeam, ſimplicitatis principem) exprobare nobis vellent, quantum indignationis, (niſi fortaſſe riſum potius) ex nobis conciperent. Ecquid verò in Chriſto tantopere diſplicet, ut eius formulas penitiſſimè abhorreamus, & *fratris* nomen in auribus propemodum ſit intolerabile ac hæreticũ? cur Domini omnes volumus eſſe, quos *Conſervos* Chriſtus fecit; & Magiſtri quos *condiſcipulos* eſſe juſſit, & ductores, quos *commilitones* conſcripſit: non quod alteri alter donis Dei non præſtet: non quod jubere, docere, ducer alij alios non debeant, ſed ne videamu magis titulos, quã rem ipſam, & Chriſtiani regni incrementa urgere. Qui enim hæ prærogativarum, pręſidentiarum, & ut uno verbo complectar pro

nom

hominum concertationes aliud volunt, nisi ut nos Adami propagines, & ambitionis filios prodamus, illumque sublimem *filiorum Dei* titulum perdamus penitus.

XXI.

Libertas.

Rectissimè dictum est, *sua quemque ineptia detineri.* nam cum nos Deus non tantum *liberos* crearit, sed *liberarit* per Filium d nuo, nihil æque absurdum videri potest, quam quod in vincula & compedes iterum redimus. Quæ enim Mundi consuetudines sunt, & mores, cũ nihil aliud faciant, quam invitent, nos leges, atque adeo *necessitatem* parendi credimus. Unde perpauci admodũ hæc tenuia fila abrumpunt, quibus contra mentem suam, cõtra conscientiam, contra evidentem etiam commoditatem, à genere, conditione, uxore, propinquis, amicis, bonis, alligati sunt, ut minus se ad Deum, ejusque perfectiores regulas conforment, sed tempus trahant, & occasiones am-

biant, interimque ſub fictitio jugo profunde ingemiſcant. Sunt etiam, quos niſi metus Mundani riſus, & iniquiſſimi judicij, nihil cohibet: Sunt qui de ſociis, ſunt qui de capite aliquo circumſpiciunt; omnes certè ſpontaneis compedibus impediti, quos ſi vellent, ſi *nũc vellent*, nihil detineret. Fallitur enim quisquis Mundo ſatisfacere, aut placere ullo modo ſperat, aut ejus ludibria effugere contendit: ille demum ſapit qui vera libertate ſua, Mũdi riſum provocat, & quod ſub jugo ferendum fuiſſet, magna animi ſecuritate contemnit nec minus ultorem Deum habet, qui ſuorum contumeliam ſuam facit; ſuorum opprobrium ad ſe revocat, & annotat. *Audeamus* ô Chriſtiani, noſtri, i eſt Chriſti eſſe, diſſolvamus hæc aranearum tela, fugiamus ex Ægypto, exeamus è Babylone, quoniam nihil eſt quod præcludere viam poſſit. Tentemus, ut aliquando omnia imaginationis objecta infra fidem fuiſſe experimur.

Solet hîc Mundus incautis illuder, & ſ-

& fucatam aliquam libertatem venditare, qua qui *Sui* sunt, alterius esse nolunt. At Christiani aliter, qui ut primũ internas suas opes ab omni Mundi custodia assecurarunt, facilimè reliqua omnia Proximi commodis & usibus addicunt. Unde homine Christiano nihil est in terris servilius, qui ea quæ Mundus alioquin dedignatur tractat, suscipit, & infimis etiam rebus operá suam non denegat. Atque hic permagna securitas est: nam cum Mundus non nisi gravia, strepera, prolixa, & vasta quæque ambiat, atque humeris suis imponat, sub quibus miserum in modum premitur, & exagitatur, Christianus non alia appetit, quam quæ minus fulgeant, minus resonent, minus invidenda sint; & ætatem suam procul ab illis inanitatum & laborum officinis degit. Mavult enim Christianus unum hominem sibi commissum, ad cœli normam recte informare, & efformare, quá integris provinciis præfectus, iniquitati humanæ impar esse. Eant qui volunt, & Episcopatus, Rectoratus,

Præfecturas, Oeconomias integras sibi deposcant, homo Christianus nihil erubescit, fidem suam in tenui sorte probare, ac in Domini domo abjectus etiam esse, & ad fores stare. Satis sit *Dei servum* esse, quod cuicunque minus est, nihil in terris sufficiet. Regni Dei cura nemini sordeat, cui dum se subducunt, quibus fortuna favet, ac infra se esse optimates hujus terræ judicāt, hoc ipso testantur, se qui Dei ministri audiant, indignos à supremo rege habitos. Sed etiam qui ab Ecclesia enutriti, postquam saginati sunt, in famelicos Divina officia superbe rejiciunt, & holocaustorum adipem sibi servant, supremum *numen* non effugient.

XXII.

Resignatio.

Erat cum Terræ huic dominari licebat, & possidere eam jucundum erat, nunc *renunciare* ei, & nihil omnino participare consultissimum est. Ut primum namque *Peccati* sanie infecta est, qui eius minimum habet, beatissimus

mus eſt. Solent autem multi non tantum agellos, ſuam terræ partem petere ſed integra climata, & portiones ſuas Solis diurno itinere terminare. Infelices homines, quos ſeptempedalis foſſa recondit, & vel tandem exaturat. Cæterum Chriſtiani qui ſe totos Chriſto tradiderunt, omnia quæcunque hic ſibi aliquo jure vendicare poſſent, in ſalvatoris ſui manus *reſignant*, ſatis opulenti, ſi ſe ſciant nihil extra Deum, & ſine Deo poſſidere. Hinc parum judicant, ſi externa tantum Domino in manus reddant, niſi etiam intima quæque nutui divino relinquant. Nihil inexpectatum talibus accidere poteſt, cum verbera, carceres, ſupplicia, atq; Mundo horribilia alia inter beneficia numerent. Benè habere æquè formidabile ipſis, ac malè; tutum videtur; & malorum memoria delectantur, plagis & vibicibus gloriātur unicè. Adeo occalluerunt, ut niſi patiantur, nihil ſe hîc agere, & dies perdere arbitrentur. Rara avis hæc eſt, ſed tamen nonnunquam conſpicua. Manū verò abſtineat quis-

quis poteſt: nam quo tergum libentius porrigunt, eo minùs ſecurum eſt verberare: quo ſunt ſtultis ſimiliores, eo minus irridere eos expedit. nam qui jam ſui amplius non ſunt, ſed Dei, eos nemo tangat, niſi qui Deum impunè lædi poſſe opinatur. Cujus is eſt finis ut manum quidem impietas extendat, aſt ad ſe nunquam retrahat, ſed ſtupeſcente ea capitale eſſe *pupillam Dei* offendere reperiat.

Monet nos occaſio, ut *Martyrum* et iam coronam contemplemur, quæ raro terræ hujus magnatibus, ſed rejectamentis imponi ſolet frequentius. arcana Dei judicia, quæ amiciſſimi ſuis prorectiſſimis factis, & laudatiſſimis meritis extrema ſupplicia decernere ſolet, eaque infamibus accuſationibus onerata & fœdata. Spermologos, nebulones, ſeditioſos, veneficos fanaticos oportet eſſe, quos Deus martyrij honore habet dignos, ut appareat Mundi judicium eſſe nequiſſimum. ſunt qui hanc ignominiam non ferant tantum, ſed appetant, atque Mundi i
ritati

ritatione *ambiant*! O Deus quam longe aliud quid, præter, sive supra terrenum affectare oportet, atque expetere, quibus elementum nullum, nullũ mortis genus est formidabile. Quin imò Natura ipsa succumbit, ubi martyrij gratia animat, tantum abest, ut minis terreri, aut avocari à recto sinat. Invictus est cui vita nihili est, & frustra cõtra hunc pugnatur, qui paratus est sanguine fidem suam obsignare. Quid eripias homini cui omnia terrena cœni instar sunt, nec nisi molestiam adferũt. Exilium ipsi hoc universum est, ut parum intersit ubi exulet. Ne quidquam ægrè dimittat, didicit rebus omnibus carere. Ut non evehatur nihil timet, qui se sponte abijcit. Et quid ille tandem inimicitias Mundi vitet, cui carnifex amicus est, atque exoptatus. Da ô Deus hunc animum, & ab omni metu nos libera, qui quos sincerè amas hic multis testibus, & exactis judicibus maleficij convinci sinis, ut cum hic fidem tibi fuerint testati, ex te ipso integritatis *testimonium* audiant.

XXIII.

Elevatio.

ÆQuissimum est hominem hujus terræ favorem nihili facere, quem Deus *inter suos familiares* recepit. Nam ut omnia Mundus præstet, quæ suis pollicetur, quod tamen ex rarissimè contingentibus est, ad illa quæ Deus communicare solet, collata, parum valent. Solet mundus suis nominis immortalitatem spondere, variis ad id fabricis adhibitis, quasi vero mortis sit vitam dare, aut temporis, æternitatem promittere. Cum omnia facit, nominis oblivionem in annos aliquot differt, idque adeò obscurè, adeò dubiè, adeò contractè, adeò cum invidia & renitentia multorũ, ut tanti non sit, tam improbis laboribus hanc ineptiam emere. At Deus quos ex hominibus seligit, ut *clarißimos* inter fideles suos reddat, primum admirandis donis replet, quo eos Natura ipsa obstupescat dein familiaribus colloquiis de rebus omnibus erudit, & excolit, ut jam non

terra

terræ tantum, sed & cœli conscij audiant, ac velut terrena Numina colantur. Hi seculorũ characteres sunt, quibus Deus ætates distinguit; hi ornamenta temporis sui, atque exinde rariores. Non potest hos fama tacere, & deprimere, cum terra ipsa loquatur, & rerum gestarũ magnitudo, neminem latere possit. Nam cum maxima quæque, per minimos & simplices homines, Deus peragat, hoc ipsum ad Mundi admirationem, illorumque æternitatem facit. Diversa namque Christianorum à Mundanis sors est, cum nisi humiles non inclarescant; nisi simplices non sapiant; nisi debiles nihil superent; dum Mundus tumidos, sagaces, & robustos tantum clevet. At quò magis hi attolluntur, eo relabuntur gravius & miserius; uni namque hi securo fastigio insident, qui ad Deum, ab ipso Deo *sublati* sunt.

Inter alia præclara dona Ecclesiæ Dei concessa, sublime aliquod est, *Propheticum* dictum, quo homo Dei arcanis revelationibus ad infinita admitti-

tur, quæ alioquin universo Mundo ob-signata & occlusa sunt, ut seculorum periodos, regnorum ortus & interitus hominum decursus, motionum vices Ecclesiæ passiones & eclipses, longe ante prævideant, & verborum admirandorum involucris annuncient, variis imaginibus inumbrent, atque Divinitatis hujus speciem, posteritati testentur. Et quis dubitet purissimas mentes huic mysterio deberi, quæ nihil contaminatæ, radios providentiæ Divinæ excipiant, & per vaticinia refrangant. quod dum Mundus impurus impura sua Astrologia, & variis divinationum generibus idem tentat, ridiculus fit, ac ingenti intervallo ab illis *videntibus* relinquitur. Quod si quis stilum tantum utrorumque conferat, jam videt, & obstupescit, quam differant Prophetarum linguæ simile quid Mundus dare non potest, etiamsi Pythagoram, aut Platonem, suos conducat. Ignita omnia sunt, & penetrantia, quæ cœlo dictata & excepta sunt; frigida omnia & superficiaria quæ terreno ca-

lam

lamo perſcribuntur. Idem de auribus humanis judicium eſt, nam quæ à ſpiritu ſacro luſtratæ non ſunt, Divina oracula non capiunt, & ad ſublimia hæc verba ſurdæ planè ſunt, vel ſanè ſurdaſtæ, ſiniſtrè omnia ac ex ſuis conjecturis accipiunt. Uni illi, qui ad Dei colloquia jam aſſuefacti, emblemata Divina, figuras & ſecretam cœli literaturam ſapiunt, digni ſunt audire conſilia & propoſita Dei, ſcrutari abyſſos ſermonum Dei, præparare animos ad voluntatem Dei, denique etiam Dei operibus in hac terra intereſſe.

XXIV.

Preces.

HÆc Dei familiaritas etſi ab eius electione & ſelectione puriſſimè depéndet, tamen multis ac perpetuis *precibus* conſtat. Una enim ratio eſt, Deum habere reſpondentem, interrogare; colloquentem, compellare; comparentem, invitare; conſentientem exorare; concurrentem, implorare. Hoc *ambitu* ſe amici Dei inſinuarunt,

runt, cum Deum ſitirent, Deum inclamarent, Deum quaſi fatigarent precibus, & impugnarent. Non poteſt negare indulgentiſſimus Pater, quod filij tanta contentione obſecrant, non poteſt petentibus eſſe durus, aut pulſantibus ſe occludere. Hæc arma Chriſtiani ſunt, quibus non tantum hoſtes profligat ſuos, ſed etiam amiciſſimos expugnat. Ea enim eſt precum ingenuitas, ut nullum delictum, nullum affectum, nullam debilitatem, nullum dolorem, nullam cupiditatem & deſiderium Deũ ſuũ celent, omnia in conſpectum expandant, ac Paterno pectori concredant, atque committant. Quam animi traditionem Deus ſupra omnem cultum amat, & exigit. Neque fieri poteſt, ut nõ majore propenſione reſpondeat, quam devotione eſt quæſitus. Haud enim ut mundus, aditu difficilis eſt, auditu moroſus, reſponſis ſuperbus, promiſſis tergiverſans, conſenſu inexorabilis, ſed admittit omnes, admittit ſemper, admittit ubique: audit benignè, audit patienter, audit opportunè: reſpon-

det cl-

detclementer, reſpondet frequenter, reſpondet largiter: promittit verè, promittit abundè: conſentit libenter, conſentit utiliter, conſentit conſtanter. Quid ni adeamus hunc Deum noſtrū! :um quo converſari tanta eſt facilitas, :um quo colloqui tanta eſt voluptas, :um quo vivere tanta eſt majeſtas.

Nemo unquam perfectius huma- ıæ indigentiæ breviarium dabit, quam 'eriſſimus inter Deum & homines nternuncius ac interpres *Chriſtus*, qui 1 *Oratione dominica* præſtitit. Hîc nim ad ſe vocatos filios ſuos, clemenſſimus Pater, & ſurſum arrectos, ad ominis ſui ſanctuarium invitat, & ne olluti accedant vetat. Poſtea in regni ıi cives admittit, & ad leges novas, ſan- :iſſimasque adigit: Inde voluntatis ıæ obſervationem inſinuat, & cœli rræque conſenſum inſtituit. Mox de imentis, cum animæ, tum corporis, is proſpicit, atque hanc curam quo- lie renovat. Delicta etiam carnis, ſub utuæ charitatis & facilitatis conditio- : condonat. Sed & pericula tentatio-

num

num & Satanæ insidias avertit, suisque fortissima manu adest: denique malorum omnium, & duri carceris finem libertatisque ævum pollicetur; atque ob hæc cuncta omnium imperij & potentiæ gloriam æternam sibi uni meritò vindicat. Hoc clementiæ Divinæ scripto conclusi, nihil superest quod petamus, quo etiam indigere possimus videri, & tamen mirifice sibi placent, qui concinnis verbis possunt Deo absque cordis motu obstrepere. Certè si ad formulas orandum est, hæc Christi unica placeat, postea sanctorum Dei, denique qui has proxime accedunt, nec novis semper luxuriemur. Christiani vita nisi precatio esse debet, qua ad Deum semper suspirat, cum eo semper loquitur. cujus enim dicta, factaque, imò cogitationes, laudes Dei quærunt, is ad *Dei aram* semper stat, & suavissimi incensi odorem, naribus Jehovæ gratum sacrificat.

XXV.
Rotunditas.

EGregiam laudem, & opima spolia referre Mundus c edit, quoties *lecipulam* excogitat. nam cum vulpiio sui omnes sint ingenio, cui ægerrine imponitur, nulla illi major volu-tas est, quam si quem capit. dum igiur ars artem eludit, Christianus una *otunditate* sua securus est. nam Echini n morem nulla latibula, aut meatuum nfractus quærit, sed in se redit, ac quoquo volutatus, nihil offenditur. Sunt iam Christiano sui aculei, quos tenelæ Mundi m nus non ferunt, aut canũ ra minus admittunt. Sive igitur Hyocrisis insidietur tyrannidi, sive tyannis subjuget hypocrisin, sive sophitice circumveniat utramque sive amæ sophisticen flagellent; dum alij anie affliguntur, Ch istianus hunc Sataæ lusum contemnit. certus nihil boni Mundo exp ctandum, atque parum uisquis tandem rerum potiatur, reerre. Sunt enim diabolorum inter se

con-

concertationes, quæ utrinque dolis, &
violentia constant, neq; unquam cur
Christo aliquid verè cōmune haben
Licet enim salutem publicam, religio
nem, honestatem, libertatem, & ejus
modi speciosa nomina persæpè obten
dant, tamen si quis intra cuticulam i
los *boni publici* procuratores intue
tur, videbit, ipsis, non Christo parari r
gnum, neque dignos esse, cum quib
vir pius causam suam conjungat. Stat
autem domus Dei inconcussa, & ict
adversos omnes retundet, quicqu
multi manus subducant, quicquid d
trectent defensionem. nec enim h
manis manibus constructa est, nec h
mana ope in hunc usque diem prop
gnata, sed rectum in omne ævum De
rectum esse jussit, & illud sequunt
omnes qui recto sunt corde.

Magni interest scire, quid *rebus t*
batis virum bonum deceat, alij eni
nimis temerariè assurgunt, alij nin
timidè diffugiunt. Torsit hæc cura
iam moderata ingenia, cum vidert
quid fugerent, quo fugerent non vi
re

:nt:nam inter partes raro modus ser-
atur,ac multorum importunitas pau-
orum æquanimitati prævalet. Jam si
:iam altera pars invalescat,& emineat,
ihil temperatum sperandum est, nul-
.m etiam æquilibrij remedium expe-
:andum. Documento nobis sunto Ec-
esiæ vulnera, quam acerbis odiis di-
iĉtà hient. Ecquid agat cui diversa-
:m partium vehementia displicet, cui
:cus utrinque impetus, imò & a-
:rta dissolutio non probatur! quod si
subducat, mollitiei; si lentè etiam
bsequatur,consensus; si quid impro-
:t, desertionis reus est. Sed omninò
m Deo dicamus *viro bono, tempore*
ilo dissensum suum modestissime te-
ndum esse, & remedia si potest, apta
ferenda. Fecit id optimus quisque,
igua ad tempus gratia, odio multo,
l posteritate id admittente & hono-
nte. Quotusquisque mussitantium
orum in tabulis bonæ memoriæ vi-
;,tantum abest, ut in libro vitæ ali-
iādo legendus sit. quod si beati sunt,
honorati in Mundo, qui pro Patria
mor-

mortem fortiter oppetierunt, qui prohibet beatos dicere, quos *Veritatis confeßio* interemit. Proponamus bona, suadeamus bona, urgeamus bona, inculcemus bona, profiteamur bona, exprimamus bona, si nullo omnino usu, saltem ut animas nostras liberemus, atque per nos non stetisse, quod Ecclesiæ mala invaluerint, bona fide, subsecuturæ Christianitati probemus.

XXVI.

Tolerantia.

REgia vivendi via est, quæ non possis emendare, *tolerare*, neque facilè periculosior de via est, impatientiâ; dum enim frustra obnitimur, quod tolerabile etiamnum foret, amarescit, ac irritato Mundo amplius exacerbatur. Multi qui se conantur exonerare, majora humeris suscipiunt, quibus conteruntur. Supra hos longe sapiunt Christiani, qui Magistri sui paradoxo colaphum in dexteram malam impingenti, obvertunt etiam alteram, & auferenti tunicam concedunt quoque toga,

ogam, ac cogentem ad milliare unum, omitantur vel ad duo. Nunquam tam nagnus nobis videatur Mundus, ut erre eum non possimus, nec tam preiosus unquam, ut carere eo nequeanus. Utrum voluerit, sive premat, ve arceat, Christiano grave non sit, ui nisi à Christo abesse ubique potest, præter iram Dei omnia portare. Muldispliceant oportet homini bono, sed nimum ægrum non faciant. Pereant uæ salutem nullam admittunt. Eant etro, quæ progredi nolunt, labantur uæ evehi non possunt, quid inter hęc hristianus se cruciet, qui Conscienæ satisfecit, & Christi crucis abunde abet. Nolunt homines ad nostrum ngenium vivere; vivamus ad illorum, id animi rectitudo sinat. Seculum in ejus ruit! quid an nos senium Mundi npediemus, aut differemus delirium. ain potius ne quid nostri una abripiar id curamus, nam quæ extra potestam nostram sunt, alieno imperio stant vel ibunt. Ne gemiscamus quiem cum supremus imperator jubet sequi,

ſequi, & quæ in via moleſta occurrunt, Patriæ expectatione leniamus *nunquam hic benè ſit*, quibus jam ant iter præſcriptum eſt, ut per moleſta ad honeſta; per operoſa ad glorioſa, pe crucem ad lucem; per anguſta ad auguſta penetremus.

Qui *litigandi* libidinem in hominibus promovent, & foro unicè ob quæſtum ſerviunt, næ illi parum Chriſ habent. Accrevit hæc inter Chriſtiano lues, ut ſua mole laboret, & illis etian qui Mundo immerſi ſunt, diſplicea Nihil certè prohibeat rem dubiam a quis judicibus & arbitris diſſolvere, ſe in infinitum altercare, & ex lite lite ſerere, id Rhadamanthi tribunal, no Chriſtianos cancellos deceat. O re animæ noxiam, quæ quicquid cont proximum habet, ſibi pendente co tentione imponit, & infauſtis proce ſus armis onerat. Innumeræ anim hàc injuſta juris ſpecie ad iniquitas Principem depreſſæ ſunt. Certè Chriſtianus hanc æqui obtinendi viã, qua poteſt devitat, litigationis vero lubi-

nn

nem omninò abhorret. nec enim tanti facit aliqua incommoda, ut ob ea tranquillitati suæ incommodet, & cum fratre suo quovis alio modo in gratiam redit, quam ut *jure* dimicet. Levicula plærumque sunt, quæ homines dividunt, at non levis indignatio quæ intervenit, nec levis indignitas, ob tantilla Christianos inter se turbari. *M*alè tamen sit rabulis illis, qui aliena bile vivunt, & ut reconcilient offensas partes, utrasque deplumant. Benè verò integerrimis juris antistitibus, quorum moderatione animi iterum coeunt, & ab altercandi temeritate avertuntur. Si sic ageremus, minus causarum foret, atque illa *D*ei contra *M*undum ageretur serius & felicius. Nunc dum nosmet atterimus, & litem contra Satanam suspendimus, dubium non est, contra *contumaces* pronunciatum iri.

XXVII.

Miſericordia.

REbus noſtris ſub *Iuſtitiæ* condu-
ctu compoſitis, altera ſemita no-
bis inſpicienda eſt, quam *Miſericordi*æ
meritò vocamus. Cum enim priora
ſpera nimis, nimisq; rigida videri poſ-
ſit, quæ tantam perfectionem exiga-
hac emollitur, cum videamus Deum
etiã debilitati noſtræ benè velle. Nam
quia nos nõ tã inimicos, q̃ hoſtes ſuos
per Filium noſtrum Chriſtũ ſibi recõ-
ciliavit; non tam ſoporatos quam mor-
tuos ſuſcitavit; non tam ægros, quam
deſperatos ſanavit; non tam inquinatos
quam putridos purgavit; infinitum o-
portet Miſericordiæ affectum eſſe, qui
nos etiamnum alienos, oſcitantes, lan-
guentes, olentesque ſuſtineat, & cle-
mentiæ alis obtegat. Itaque Eccleſia
ſibi colligit, non ex ſapientibus, pru-
dentibus, fortibus, & temperantibus
tantum, ſed quamplurimos ex pecca-
torum turba admixtos habet, ut ſe o-
mninò *Medicum* oſtendat, qui epi-

mis

micis Mundi morbis correptos, ſanandos ſibi ſumſerit, & magnificam illam terræ jactantiam, pudefaciendam propoſuerit. Eſt enim Religio Chriſtiana nil niſi clementiæ ſummi Patris conceſſio, qua genus humanum Satanæ aſtu, Divinâ imagine exutum, & Paradyſi poſſeſſione deturbatū, in gratiam iterum ſub Filij meritò recepit, & novo fidei fœdera ſibi devinxit, ut quotquot hoc ſalubre medium amplecterentur æternæ ſalutis & cœleſtis hæreditatis eſſent certiſſimi. Quod novum pactum, & ſinceriſſimæ apud Deum dilectionis admirandum teſtimonium peccatores ſumit & juſtos facit; delinquentes vocat, & convertit; impuros admittit, & laudat; mundanos ſuſcipit & Chriſtianos reddit, qui enim ſub novo fœdere antiquis velit moribus vivere, ridet Dei miſericordiam, & condonatione ſe indignum reddit.

Itaque officij noſtri ſubinde admonendi ſumus, ne Dei facilitatem tentare, & longanimitate ad peccandi licentiam abuti unquam audeamus. Utut

enim Chriſtus vel ſero advenientes, ſi ſerio id fiat,non reijciat, qui tamen hoc per ludibrium experiri auſit, ſuâ malitiâ interibit. Cæterum nihil tam eſt neceſſe, quam quos de re divina error occupavit, ſive ductores hujus ſint, ſive ducti, in viam revocentur. In quo pio & frugi negotio, neſcio an non multi æquo *duriores* ſint, qui rimas Eccleſiæ intempeſtivo zelo diducunt, & diffiſſa non nihil, diſcerpunt. ut quod dolendum eſt Hæreticus facilius *fiat*, quam ſit, & dicatur, quam res ipſa teſtetur. Periculoſum eſt, prolixam & argutam effingere religionem, contra quam vel optimus quisque per incogitantiam peccare poſſit: temerarium, ultra Chriſti regulas plures exceptiones, diſtinctiones, ratiocinationesque aſſuere quas neſcire piaculum ſit: infame, facere ſuæ opinionis maximas, quas negare Cœlo ſimul, & bonorum converſatione excludat. O beatas Eccleſiæ primitias, quibus ſub Apoſtolis contractius, & breviore compendio licuit credere, ac anathemata minus frequente

reformidare. Sed omninò occurrendum est *lupis*, quos hæc ætas, in ruinam præceps, & plures habet, & immaniores, non tamen nisi utraque manu. Scilicet ut tam fidei veritatem optimis verbis astruamus, quàm veris operibus construamus, & tam velimus esse *vita laudabili*, quam *charta probabili* hæreticis superiores.

XXVIII.
Remissio.

ECce homo, quid debeas Deo tuo, cum quo inenarrabili modo es *reconciliatibus*, cujus miserationes sunt supra omnia opera eius. Animant te publicani, meretrices, & latrones, qui è faucibus hostis momentaneè eruti, finibus excipiuntur pastoris. Irritasti Deum, ille te placat; furorem provocasti, ille te componit; peccasti, ille passus est; deliquisti, ille adhuc sustinet. Si pœnites parcit, si reverteris suscipit, si differs, præstolatur. Revocat errantem, invitat repugnantem, expectat torpentem, amplexatur redeuntem. Docet

ignorantem, mœrentem mulcet, à ruina suscitat, post lapsum reparat; petenti largitur, quærenti invenitur, pulsanti aperit. Hæc planè abripiunt animam ut nisi Deus dixisset, nisi Deus fecisset, fidem sibi nullam haberet, optimum Deum posse ferre pessimos homines, imò delectari *peccatoribus*, ut bonitatis suæ immensitatem testetur. Furiosos quoque cicuravit, fecitque ex rapacissimis lupis, non tam mitissimas oves, quam pastores. Impuros & libidinosos homines, castitatis præceptores & exempla effecit: Mammonæ mancipia thesauris suis liberales & integerrimos dispensatores præfecit. Ambitiosos jussit humilitatem docere, ac infami morte contestari. quid dicamus! admiranda sunt consilia Dei, qui peccatore præfert sanctulis, ut nihil habeas ô homo, quod præjudices. Ille ipse quem h die peccatis oppletum abominaris cras tibi virtutum doctor erit: ille ipse quem hodie mensurato passu, & candida stola incedentem æstimas, cras in ste quilinio se volutabit. Multis nem pè *pec*

pè *peccasse profuit*, quos intimus pudor, & serius dolor, posthac ab omni secura confidentia cohibuit.

Habet tamen Ecclesia suam decorè vivendi disciplinam & oberrantes corrigendi humanissimas *regulas*, in refractarios verò omni morte acerbiorem exclusionem. Sancivit pia quondam & recti custos antiquitas, ut qui Satanæ aures præbuissent, delicti pœnitentia revocati, primum deprecarentur Deum, dein Ecclesiæ offensæ *reconciliarentur*, qui mos laudatissimus non prius evanuit, quam peccandi licentia irrupit. Hîc publicis precibus homo reddebatur piorum communioni, qui nunc uno alterove nummulo redemtus non tacitè subrepit Ecclesiæ, sed superbè se ingerit & infert. O maculam nostram, & tinctores infames! Voluit etiam sacra olim simplicitas, & æquitas vult, inique *ablata restitui*, quod vana esset, inter mali possessiones, resipiscentia. Sic vulpecula lugeat anserem, & devoret: sic crocodilus morti hominis illacrimetur. At ô nimis illos feli-

ces, quibus hodie ſalva præda licet innoxios eſſe, & à delicto, non itidem ſpoliis, abſolui. Dijudicent hæc, quibus id datum eſt, nobis in hoc argumento diſputare non vacat. Valde egeant oportet multi, ſi reddant quod injuſto titulo habent, ſed huic rei gnaviter proſpectum eſt, nemo hũc titulum agnoſcit. Chriſtianus paratus eſt non tantum ab univerſa Eccleſia, errorum, delictorumque veniam petere, ſed etiam corpus ipſum, ſi id iniquè poſſideat, reſtituere. Quid enim erubeſcat fratribus ſuis fateri, quod in cõſpectu quondam omnis carnis; viventium & mortuorum, publicè proſtabit: quid ni exiguum aliquid reddat, cum omnia poſt ſe, niſi oneratæ conſcientiæ ſarcinam, relinquenda ſciat, & exactiſſime ſciat

XXIX.

Quies.

NAtura quod homini negavit, *gratia* ſupplet atque largiſſimè, ſed diverſa planè eſt utrorumq; ratio nam cum laboranti ſeſe Natura pandat, hæc *quie-*

quiescendo impetratur: cum agentibus illa faveat, hæc vult patientes. Nihil movendo, currendoq; homo promovet in divino lumine, sed sedendo ad pedes Domini & auscultando. Sedet autem qui Deum expectat, nec Mundi turbis inquietatur. Deus quid velit, & quando velit, non semper communicat, neque quo ducat suis aperit sed per obliqua, & ambages cum dilectis ambulat. Hic obticescat nostra curiositas oportet, & ad nulla viarum compendia circumspiciat, cũ spirales etiam lineæ, Deo satis rectæ sint. Videmur nobis persæpè errare, & rectissimè pergimus; impediri, & promovemus; stare, & properamus; retrogredi, & appropinquamus. Multi per carceres ad Regna eunt, insolito itinere; per injurias ad famam. *Quiesce* ô homo, & rem omnem Deo committe, qui supra omnem captum tuum, res suas jam ante disposuit, & optimo ordine progredi jubet. Itaque Christianus hoc unum agit, ut columnam ignis in oculis semper habeat, quam quoquo eat, nihil de

cætero solicitus sequatur. neque eò impatientiæ unquam pervenit, ut putet malè secum, aut duriter agi, vel haberi à Deo ludibrio. novit enim occulta esse judicia Dei multa, injusta nulla. Audit igitur cum loquitur; attendit, dum tacet; loquitur, cum jubet; it, cum vocat; manet, cum subsistit; paret, cũ præcipit; sumit, cum porrigit; abstinet, cum prohibet; pugnat, cum incitat; fugit, cum monet; vivit, dum sinit; moritur, cum evocat: ita dum ad nutum omnia facit, nuspiam impingit, delinquit etiam nuspiam.

Qui hodie omnes nugas suas, & innocentum offendicula Reipublicæ *communicant*, de Christiano cœtu pessime meriti sunt, neque certè has ipsas chartas exemerim, si quis meliora substituat. Dolendum est impietatem injurias, libidinem, adulationes, & similem hominum perniciem publicè præstare, nec Christianorũ, quàm Gentilium fora esse purgatiora. Ea nunc est pestilentissimorum librorũ colluvies ut diluvium suffocandis optimis, & re-

ctissimis ingeniis efficere queat. Nihil exprobremus Mundo, quem & loqui, & scribere malè, necesse est. Utinam saltem Christiani sibi temperarent, ne *calamos* suos ethnico atramento intingerent, & chartas repurgatæ literaturæ macularent. Sed quis prohibeat, cum se nundinali catalogo inserere tanti prope fiat, quanti auctorum indici. itaque ex idolorum lacunis haurienda sunt, quæ Israëlis fontes non suppeditant; & ubi S. Spiritus oleum deest, ad vanitatis fictiles lucernas lucubrandum. Pessima merx, & qua vix ulla tyronibus Christi periculosior: nam cum videant etiam antecessores suos, nihil ab hoc luto abhorrere, paulatim ad æquè inquinandas manus accinguntur, & idem cœnum pertractant. Christianus ex multis pauca, ex paucis minima colligit, nec nisi ea, quæ cum Verbo Dei conjungi & compingi possint. novit enim hos mundi labores ad quietem nihil conferre, sed mentis operas alias exigere, quæ à tranquillitate serena, ad

turbidam distractionem impellant, & beata obsequij Divini sede, eijciant.

XXX.
Silentium.

BEata bonorum Dei sub *silentio* custodia est, quod contrario his terris modo possessorem ditat. Mundus namque, nisi id multi sciant, nihil se scire opinatur; Christianus, si id alij sciant, thesauros suos proditos arbitratur. Est autem revera Dei voluntas, ut quam castigatissimæ simus linguæ, neque sua secreta temerè effutiamus: nō potest enim ferre streperam animam; sed quæ taciturnitatis sacra devotè & fideliter peragat. Haud quidem reticenda sunt magnalia Dei, nec quæ juvare Christianitatem possunt, occultanda: sed alia supersunt quæ Deus in *silente anima* agitat; alia sunt familiaritatis Divinæ arcana, quæ propalare ambitionis potius sit, & levitatis, quam in usum communem studij. quin imò ea hominem loquaculum confestim deserunt, ubi primum oris sigillum solvit;

vit; ut appareat Deum amicitiæ læſæ injuria irritatum. Sanctos Dei videas, quam moderatè de ſe ſenſerint; quam temperatè de ſe ſint locuti; quam amoris divini obſignationem religiosè cuſtodiverint. Nemo illis neſcire plus creditus eſt, cum plurima ſcirent; nemo minus poſſe, cum omnia præſtarent; & nos miramur Deum nobis minus communicare, minusque concredere, cum undique diffluamus. nempe beati non erimus conſcio Deo, niſi id in mulierculæ aures effundamus. Pudeat Deo fidem ſervare non poſſe, cum rimarum plenum, & ſecretorum incontinentem nemo mundanus amicum ferat. diſcamusque prima taciturnitatis noſtræ pericula Deo probare, ut cum nos *arcanis ſervandis* pares repererit, alia atque alia revelare & communicare, dignari poſſit.

Quid etiam vetet, bonos inter ſe aliquos *ſecretos*, atque ſub jurejurando fideles eſſe, non liquet. Certè habere, in cujus ſinũ omnia tua, etiam peccata ſecurè & liberè effundas, neſcio quam

mirificè exonerat. Multa nos tacitè affligunt, & mordent, quæ amico detecta mitescunt, quasi Deus ipse nolit, nos solos mala nostra cōcoquere. quisquis hunc amorem, sive arctissimam amicitiam abrumpit, aut corrumpit, detestabilis est, nec minus humano, quam Christiano nomine indignus. Multæ pravæ cogitationes, vana consilia, temeraria proposita, frivola desideria, impuri amores, maligna odia, inepti metus, & consimilia mentis nugamina dispelluntur, si quis pectoris sui conscium, & consiliarium fidum habeat. Ut omninò persuadendum sit Christianis, de talibus sibi curiosè circumspiciant, quos cordis intimi socios habere possint. Difficilis utique res, & quæ aliquot experimenta eludet, sed tamen quæ *Dei* conductu nunquam bono fine carebit, & præmonstrante *Deo* in optimum aliquem *Ionathan* incidit. Neque certior indagandi ratio, quam si quos idem sacer spiritus ad vitandam Mundi intemperiem, & repetendam animæ quietem urget. Hic enim

enim animos complanat, affectus sedat, corda calefacit, ut facilimè coalescant, dissolvantur verò difficilimè. Unus Mundi contemtus & cœli desiderium infinita aufert, quæ dissociare animos solent; dditq. plurima, ob quæ alter alterius amore capi, delectarive & debeat, & velit, & possit, unicè ac libentissimè: ubi enim Christus *connectit*, Satan separare non potest.

XXXI.

Fides.

Ecclesiæ thesaurus *Fides* est, sive certa & singularis in Christum fiducia in cordibus nostris, sanctis pollicitationibus accensa, ac ab ipso S. Spiritu, & sacris signaculis obsignata, & roborata, cui vel inferorum portæ resistere, aut Mundi corruptelæ imperare, vel carnis etiam imbecillitates obesse in Christiani damnum, non possunt. Hæc illa bonitatis omnis *radix* est, quæ per verbum Dei implantata, non potest nisi fructus bonos ferre. Hic sacer ille *ignis* est, qui à S. Spiritu accensus,

non poteſt non hominem calefacere. Hic ille æthereus *motus* eſt, qui à ſupremo mobili impulſus, non poteſt non ſurſum efferre, etſi hoc non velle, & aliud agere videatur. Nec enim Deus opera, ſed fidem æſtimat, etſi illa nunquam niſi invita, & impedita aberunt. Unde Chriſtiani pietas, probitas, & quæcunque aliæ virtutes, à Mundana integritate diſtinguuntur, quod niſi *Fidem*, principium aliud nullum habent, dum Mundus aliis, ac plærunque ambitioſis cauſis agitur. In eo tamen hodiè turpiter erratur, quod multi, ne laudabili vita aliquid apud Deum promereri velle videantur, ab ea ſolicitè abſtinent; & quam nihil bonis operibus tribuant, quotidianis malefactis teſtantur. Fortè id diſputatoribus illis tribuūt, qui anxiè curant, ne quæ rectè, & inculpatè vivendi regulæ, hominibus inculcentur, ſimulque ſanctimoniæ alicujus error introducatur. Quos tamen ſecuros eſſe Mundus jubere poteſt tam ad bonorum operum exercitia difficilis, quam illi ſunt in iis ſerendis, plantandis

tandis, rigandis, tandemque exigendis tardi. Christianus omninò indignitatem suam agnoscit, & serio deplorat, ac uni, solique fidei innititur, nec minus tamen quibusvis Christianis officiis, & gratitudinis suæ declarandæ testimoniis, sedulus est, paratus & laboriosissimus.

Quæ *fidei majestas* sit, satis id sacræ antiquitatis exemplis constat, ea hodie; quod dolendum, vix satis apparet. Olim fidei parebant mare, petræ, mœnia, beluæ, ignis, aër, imò Sol ipse & integrum cœlum; & Christus montes cessuros affirmavit, si quis hujus granum habeat. Quid ergò an defecit hodie fides, an nos deficimus, posteaquã à rebus ad verba delapsi sumus. Omnia nostra speciosis titulis prostant, quod si quis vires etiam ac effectus exigat, argutis excusatiunculis eludimus & elevamus. Usque adeò impudentes sumus, ut in nostri seculi felicitate numeremus, nihil *Fidei miraculis* indigere. Nam quia res certa est, ajunt, non opus habet his admirandorum testimoniis.

moniis. Equidem haud satisfit Christiano, cui Fides evidentioris creditur efficaciæ, & augustioris præsentiæ, quâ ut sub ea vitæ dissolutione delitescat, & situ quasi squaleat: neque ejus torporis inter fratres, & apud Deum neglectus habetur, ut ibi nihil agat, hic nihil impetret præclari dolum igitur arbitratur, ne fidem habere Deo cogaris, fidei etiam insolitis operationibus velle carere; scilicet ut Satanam profliges, Naturæ imperes, proximo consulas, temet debiliorem conqueri! cum id Christus fidei concesserit.. Enimverò ita est, Mundo toto corde, totâ anima, totis viribus servimus, & fidimus Christo exiguam aliquam nostri partem concedimus, quam quicquid foveat & accendat fidei flamma, contra *glaciei massam* reliquam parum valet, ne dum, ut prævaleat. Itaque credimus si nihil obstet, fidimus, si pericula absint, amamus si nemo offendat, damus si nihil nobis decedat, patimur si sit necesse, communicamus si lucri spes sit, consentimus si omnia placeant, relinquimus cum de-
ferimur

ſerimur, morimur cum vivere ultra non datur, *neq; fideles ab infidelibus differimus.*

XXXII.
Verbum.

REgula fidei, *Dei verbum* eſt, quod ſacrâ paginâ, nobis expreſſum, ac clementiſſimo conſilio communicatum eſt. In eo ſe Deus homini explicat & revelat, ut de voluntate ejus & affectu in nos liquidiſſime conſtet. Ejus ſumma, *Meſſias* ſive Chriſtus eſt, qui hoc verborum involucro cor noſtrum intrat, occupat, ſacrat, regit, tuetur, atq; ad cœleſtem Sapientiam elevat. Ejus verus interpres ac Doctor *S. Sanctus* eſt, qui vitam, nervos, vires, myſteria, lucemque eius nobis inſinuat ac admirabili igne illuſtrat. Ejus veriſſima ſignacula ſunt, *ſacrum lavacrum*, quo cœleſti lympha ab originis ſordibus abluimur, & Sacro Sanctæ Triados auſpicio, in novum miſericordiæ fœdus, & charitatis ordinem adoptamur. Et *ſacra ſynaxis*, qua Chriſti corpore & ſangui-

ſanguine veriſſime paſcimur & potamur, ac ſervatorem noſtrum cum omnibus beneficiis induimus. Ejus religioſa cuſtos eſt *Eccleſia*, quæ hoc depoſitum, ſupra omnes Mundi theſauros, ſupra totius orbis bibliothecam æſtimat, & ab omni contaminatione atq; corruptione ſtudioſè aſſeruat. Ejus laudati adminiſtri, *ſervi Dei* ſunt, qui voluntatem Dei hominibus proponunt, ad Evangelij profeſſionem ſingulos vocant, benignitatem Dei offerunt, fideles ſacris ſigillis obſignant, infideles ab Eccleſiæ præſepibus arcent, afflictos ſolantur, contumaces increpant virtutes excolunt, vitia evellunt, cœlum commendant, Mundum exagitant, judicium inculcant, gehennam exaggerant, atque conſimili ratione Dei regno inſerviunt. At ô dolendum nec Chriſtum hodiè ſatis obſervari nec ſpiritum audiri, nec Sacramenta adhiberi, nec Eccleſiæ credi, nec fido paſſim adminiſtros dari, ſed plæraque lectione, ſcriptione, declamatione concertatione, commentationeq; con-
ſtar

ſtare, atq. *devoto Chriſtiano* nihil prope eſſe reliqui, quam ut verbum Dei in puro pectore gerat, & Deum ſuum de rectiſſimo ſenſu, humili imploratione conſulat.

Monet nos temporis hujus calamitas, ut de *Vocatione* Eccleſiaſtica aliquid candide quæramus, an dum hominem idoneum vocare, ſacrorum antiſtites; confirmare, magiſtratum; approbare, plebem antiquis legibus & moribus decet, uno, alteróve, neglecto, & nefandis mediis conculcato, Eccleſiæ ſatis proſpectum ſit! Diſplicere id Deo vehementer; onerare mercenarium; affligere domum Dei, nemo dubitat, ſed an Deus per hoc impurum organum agat, non inter omnes convenit. qui affirmant, eſſe aliquam, ſive nō nullam vocationem, quæ uno, duobúsve membris mutila ſit ajunt, eamque cuivis erubeſcendam: ſed tamen, quæ Deum nō arceat, & verbum Dei haud inutiliter porrigat. Divina enim munera à noſtra indignitate non pendere, alioquin nunquam habitura ſatis idoneos.

neos.

neos. Ac omnino ita esse oportet; at quis dubitet *hominis pij* vocē præstare impij, quis etiam non metuat Ecclesiam ab eo graviter offendi, qui oblique ingressus est, ut rectè doceret; & malè egit, ut bona diceret; ac famelicus accessit, ut alios pascat; perfoditque septum, ut lupum arceat. Certè his instrumentis olim Judæorū, postea Christianorum Ecclesia coarctata est, cum illa Deum jactarent, Deus vero nec in ore, nec in corde, nec in opere illorum appareret. Id si hodie nondum est, n glorie mur. *gradibus itur* ad interitum Nulla Dei voce vocari, sed per ambitum, ne quid durius audiamus, admitt janua est ad intromittendos reliquc Religionis exactores, & exagitatc res. Ubi Ecclesia lucello æstimatur & pinguior aliqua, turbam religios rum irritat & convocat, credulū opo tet esse, qui negotio Dei hos tangi cr dat, aut teneri. Lugeamus ô lugeam nostram sortem, cum viderimus D bonos vix velle posthac vocare, s rem reliquisse filiis hominum, ut a

te,

ter, quam cum vitio neminem admittant. Christianus tamen etiam hæc magno animo ac patienter fert, cum sciat ipsum Christum velle suis ministrare, suos pascere, suis esse super intentum, suaque virga, & pedo consolari efficacissime.

XXXIII.

Contemplatio.

GRatias ingentes Deo nostro debemus, qui cum ad Satanæ pedes nosmet turpi abdicatione divinæ imaginis abjecissemus, non etiam *rationis* humanæ donarium eripuit, sed in solatium calamitatis reliquit. Eâ licet plurimum abutamur, & plus quam irrationabiliter, multi utantur, tamen qui à Christo reformati sunt, nihil seducũtur, sed sub Christiano obsequio magis ornantur. Admittit enim Deus hominem rationabilem ad operum suorum mirabilium contemplationem, ut in hoc amplissimo theatro totus oculeus obambulet, & magnalia Dei perlustret. Cum Mundus se lynceum somniet, incredi-

credibile dictu eſt; quam hîc oberret,
quam palpet, quam etiã cæſpitet. Nam
cum in omnibus rebus ſcrupuletur, &
ſcirpi nodos ſcrutetur, in unis Dei ope-
ribus ſupinus eſt, quaſi nihil iis inſi
notabilis. Chriſtianus verò divinis ob
ſervationibus, & *clave Davidica* in
ſtructus, quoquo reſpicit, habet quo
annotet, quo Deum obſervet & veſti
gia eius deprehendat: quoquo ambu
lat, patentes habet operum Dei januas
quæ maxima animi voluptate ingredi
tur. Ut enim in navi, qui ad remos ſe
dent, plurimum ab eo qui in ſpecul
cœli indicia per inſtrumenta exquiri
differunt: ita qui in hoc mundi ocean
navigant, plurimum quidem laboribu
inſudant, ut onerarias ſuas impellan
ſed cœli directiones, & Dei afflatus p
nitiſſimè ignorant. Juſtiſſimo prof
cto Dei judicio, cum cæcos facit, qui
oculatiſſimos credunt: ut nec quid h
beant, videant; nec quid agant, ſcian
nec quo ferantur, animadvertant; n
minus tamen quibus Deus in hac ter
viſum dedit, & oculos aperuit, abſurd
ſimè rident.

Si quid in hoc inferiore mundo homine Christiano dignum est, *Matheseos* & *Physices* elegantiæ id sunt. De prioribus hîc aliquid videamus. Deum *numero, pondere* & *mensura* affabrè omnia fecisse, & ipse nobis aperuit, & res ipsa clamat. Quin maxima Sapientia, & imperscrutabili artificio singularum rerum multitudo & terminus. quantitas & æquilibrium, dimensio & symmetria constent, nemo nisi insanus hæsitabit. Et tamen hæc cuncta Mundo neglectui adeò sunt, ut malit numerare nummos, ponderare onera, metiri metas suas & terrarum claustra, quam Divinas harmonias inquirere. Imò ut se barbarum monstret, acutissimas has disciplinas in quibusdã acrioribus ingeniis tolerat potius, quam laudat & fovet. Vilissima munia maximo ære constant, ingeniosissima minimo conducuntur, ac fame plærumque si non fama saginantur. usque adeò desipit Mundus, ut nec sua bona benè dijudicet, & meliora postremo loco habeat. Christianus optima quæque & inge-

niosissima sibi deberi arbitratur, non ut iis se submittat aut tradat, sed agnoscat se hominem, cui Deus rationis usum crediderit, quæ, annè evidentius alibi, quàm numerando, ponderando & dimetiendo animalibus præstat? Sed etiam machinæ hujus structura magis se per hæc instrumenta pandit, quam nunquam intueri, nunquam studiosè intueri beluæ sit non hominis, imò lapidis non beluæ. Quod si adhuc superior *mathesis*, devoto contemplatori illucescat, quæ illam inferiorem plenius exprimat; & concentus Divini *abaci*; divinæ *staterœ*; divini *baculi* se homini pandant, tum demum mortalitatis caligo dispellitur, & carceris nostri tenebræ discutiuntur, neque accidere homini divinius quid in terris potest.

XXXIV.

Creaturæ.

Exinde *Creaturarũ* inspectio succedit, quæ homini, nobilissimo Dei opificio, subjugatæ, *Officiorũ Christianorum* liber sunt, quo tam decoris

quan

quam debiti sui admonetur. Lux, cœlum, terra, astra, mare, animalia; atque particularius, dies, Sol, Luna, meteora, metalla, vegetabilia, pisces, aves, pecudes, Dei characteres sunt, quibus nos de sua claritate, ordine, potestate, liberalitate, immensitate erudit, atque ad se vocat, ut exemplo à creaturis capto, longe quid præclarius & nostra prærogativa dignum præstemus & exhibeamus. Hos stimulos qui non sentit, planè stupet; qui nihil creaturarum obsequio ad Dei sequelam irritatur, plane stipes est; qui promptitudine earum nō accenditur, immortuus est. Christianus quotiescunque intuetur proprietates, suum proprium in animum vocat, quod est *colere Deum*: quoties videt animalium metum, suum debitum agnoscit, quod est *timere Deum*; quoties fœcunditatem omnium specierum inspicit, toties fructus suos à se exigit, qui sunt *servire Deo*. Novit enim omnia reliqua sibi deberi, se unum Deo; omniaque liberaliter in nos impensa, ut minus dubitaremus nos Deo reddere.

Amorem nempè Deus suum abundantissimum est per tot specimina testatus, tantum ut redamaremus, & affectum in munificū datorem; sapientissimum rectorem, potentissimum conservatorem; immutabilem propagatorem toti converteremus. Nam si pulchrum delectabile; bonum optabile; commodū amabile est, quid ni pulcherrimum, optimum, felicissimū, ex animo amemus, quæramus, apprehendamus, & in Deo tandem solidè *acquiescamus.*

Huc confer alter hominis, velut terrenus oculus, *Physices* indagatio, humanæ sagacitatis maximum argumentum, sive verius, Divinæ communicationis certissimum testimonium. Creaturarum enim compositiones resolvere; motiones observare; vires inquirere; atq; adeò in humani corporis usum, sub cœli consensu, & conspiratione adhibere, id cujus excellentiæ sub hac mortalitate sit, dici non potest. Et tamen non minus hîc, quàm alibi, Mundus iniquissimus est. Solet enim vel impedire, vel turbare, vel ridere industrios

ſtrios Naturæ ſcrutatores, vel ſanè nunquam pro dignitate fovere. Multa debemus *antiquitati*, quæ indefeſſo labore plurima è terræ penetralibus veluti, marisque profundo eruit, pauca admodum nobis debebit poſteritas, cùi vix vetera incorrupta relinquimus, novis inventionibus parum augemus. Omnia auri ſitis, & terræ luxus contaminat, ut dubitare nõ poſſimus, cur Deus minus faveat. Corpora noſtra in mala exercitia, & impuras functiones curantur, ut nihil miremur cur parum *Medicinæ*, Deus aſpiret. Chriſtianus tamen in hoc Dei ſui *laboratorio* deliciatur, & incompoſitos Mundi clamores ridet. videt Deum, tangit Deum, deguſtat Deum in creaturis ſuis, & admirabili ſuperiorum cum inferioribus, divinorum cum humanis conſenſu afficitur. Ita ſubterræ anatomia ſubinde Cœlum ſuſpicit, & innoxia curioſitate in ſtigmata Dei paſſim inquirit. Beatus ille, qui non pecudis inſtar hortos Dei populatur, & flores fragrantiſſimos juxta, ac elegantiſſimos calcat: ſed

humana lingua gustat, humanis naribus olfacit, humanis oculis intuetur, humano judicio dijudicat.

XXXV.
Soliditas.

NUllus Ecclesiæ hostis ab orbe nato satis capere potuit, qui fiat, ut minuta Christianorum cymba nullis fluctibus & sævissimis tempestatibus demergi, nullis machinis dissolvi & constringi possit; sed persæpè lacerata, atque perforata, interdum & undis abrepta, supersit tamen, & refecta navigationem cõtinuet. Nesciverunt enim hanc ejus esse *Soliditatem*, quam divina Omnipotentia ei contulerit, ut adversa omnia superare & frangere, atq; adeò Patientiâ vincere possit, alioquin plus millies interitura. Itaque cum diu se fatigassent tyranni, & furoris arma absumsissent omnia, tandem immersabilem navem agnoscentes, pudore & tædio desperarunt, neque qui renovarent infaustos conatus reliquêre feliciores. Semper namque major & melior

lior resurgit Ecclesia, quoties prosternitur, & cum integra imperia ad internecionem usq; deleri possint, hic exiguus cætus occidione vivit, & interitu crescit. Nulla laniena formidabilior est quàm securitas, qua tepescunt Christiani, dum sub sanguinis profusione calent. nulla pax religiosa optabilior quàm quæ Divino consensu sancitur, dum terrenæ infideles sunt, & captiosæ. Itaque Christianus hanc ratem conscendit quam novit nullis tormentis cõminui, nullis armis expugnari posse, atque adeò parum interesse, quo numero cum suis mortem subeat. nam quod alioqui Naturæ debet, laudabili lucro Ecclesiæ impendit, ut sui etiam interitus usum ac laudem capiat. Sanguine enim irrigandus est Ecclesiæ ager, ut fructus uberiores ferat, quem quisquis fundit verus Antichristus est, & ultorem Deum provocat; quisquis *porrigit* ex veris Christianis est, & inultus nunquam erit.

Multis persæpe miraculo fuit *unum* hominem tot periculis & impugnationibus superesse, & tam variè petitum,

tanta multitudine circundatum, nec tangi nec comprehendi posse; sed universa potius regna fatigare, & integris se exercitibus nulla sui læsione opponere. Id vero *salvi conductus* cœlestis opus est, & Divinæ soliditatis specimen, cum Deus organis suis maximi momenti negotia committit, & dum id masculè agant, securitatem promittit ac præstat, ut non nisi re felicissime expedita cadere possint, sed invitissimo Mundo stare, & nullis sauciari sagittis, debeant. Hæc superna custodia, quam *nō vult Deus* appellare possimus, Christiano instar ahenei muri est, cum non quid displiceat Mundo, sed quid placeat Deo, non quid minetur Mundus, sed quid promittat Deus, non quàm impetat Mūdus, sed qui defendat Deus, id curat, ac Dei voluntate arbitrioque stat & cadit. jubet Mundus tacere, at non vult Deus; tendit Mundus insidias, at non vult Deus, parat mundus infamiam, at non vult Deus, decernit mundus mortem, at non vult Deus: itaque inconsulto & dissentiente Deo vanissi-

mus

mus eſt mundus. non enim quod libet id poteſt, alioquin dudum in Chriſtianos acturus triumphum, ſed quod per Deum licet: imò quod Deus vult, id quicquid ringatur, debet. nec enim voluntas Dei intra vota ſubſiſtit, ſed potentiſſimè urget, imperat, ſimulque efficit, ut qui ſe huic ſecuriſſimè commiſerit, non prius à Mundo, minimo digitulo tangi, aut extrema parte lædi poſſit, quam id Deo conſultum, & expediens videatur.

XXXVI.
Poſſeſſio.

SI illi quondam veriores opes jactare potuerunt, qui omnia ſua ſecum ferre affirmarunt: quanto æquius id Chriſtianus faciet, qui æternas gazas, & incorruptibiles theſauros *intra ſe gerit.* Omnia nempè reliqua hujus Mundi aliena ſunt, & nos nunquam poſſeſſores faciunt: unum id verè noſtrum eſſe poteſt, quod Chriſtus dono dedit. Hæc certiſſima poſſeſſio adeò amicos Dei ditat, ut quoquo eant, quo

etiam ſint loco, nunquam indigeant. Hanc *Partem optimam* Servator dixit, quæ auſſerri nūquam poſſit, eam quia negligit mundus. & viliora eligit, inſaniam prodit. Quid enim ſuum poteſt dicere, quod paulò ante ab aliis acceptum, in exiguum momentum commodatum, mox ad alios transmittat. Edit hodie ut æternum eſuriat. bibit ut in omne ævum ſiti torqueatur, hoccine eſt poſſidere! quibus ſingulis momentis excidere potes, ac in omnia ſæcula carere debes? Non ita Chriſtianus, cujus pars Deus eſt, cujus portio æternitatis cohæreditas. His ſumtibus Mundum peragrat, neque unquam prædones aut piratas metuit, nunquam exareſcentes loculos timet. Ubi ubi eſt, nō hominum, ſed Dei veſtigia reperit, & merces ſuas omnis naufragij ſecuras expōnit, ac cum piis cōmunicat. Et ut lumen infinitas alias accendit cādelas, ipſum nihil minuitur: ita fortunatus hic *Mercator* innumeros alios cœlico igne inflammat, ſuo nihil demitur, ſed inextinguibili luce, tum cordis ſui pe-
netralc

netrale illuminat, tum aliis etiam ita prælucet, ut recte facta ejus homines videntes, collaudent nostrum Patrem, qui est in cœlis.

Pudeat Christianos ab Epicteto servo homine libertatem addiscere, & quid *in nostra potestate* sit, quidve alienæ, audire. Sed omninò supra omnes gentiles proximè Christianis locutus est, usque adeò sua nemini subijcit, aliena neutiquam appetit; usque adeo cordatè omnem suam Philosophiam in duo verba contraxit Christiana, *sustine, & abstine*. Decet autem maximè nos eam rationem inire, qua hanc vivendi serenitatem nō æmulemur tantum, sed superemus; & in Christo majorem securitatem, tranquillitatemq; obtineamus. Ut opiniones, appetitus, desideria, aversationes, & quælibet nostræ actiones, in nostra manu, & imperio sint, neque alieno arbitrio regantur. utque certò nobis infigamus, nihil rerum terrenarum ad nos propriè pertinere, nec prodesse nec obesse posse, sed corpori tantum, vel externis rebus,

aliquid addere aut detrahere. Cumque videamus quàm etiam inter Paganos cordatiores nihili fecerint hunc Mundum, & animi libertatem, omnibus coronis prætulerint; Chriſtiani nunquam commiſerimus, ut quibus adhuc præclariora in cœlis reſervata ſunt, noſtrá nobilitatem hic ſponte terreno jugo commaculemus, & dum obtinere in res omnes arbitrium poſſimus, nulliqúe rei ſubjecti eſſe, ab alienis judiciis pendeamus, & ſententiam æſtimationemqúe ineptiſſimarum rerum, ab ineptiæ Rege mũdo, expectemus. Quin potius cum Philoſophus dicat: Me Anytus & Melitus occidere ſanè poſſunt, lædere verò non poſſunt, nos cũ Chriſto gloriemur. Corpus noſtrum Mundus & Satan tentare & affligere ſanè poſſunt: animam verò ſubijcere, & Chriſto ſervatori eripere non poſſunt.

XXXVII.

Satietas.

Istuc etiam facit Chriſtianorum *ſatietas*, quæ non grandia hujus terræ com-

complectitur, sed in minimis subsistit, & paucissimis est contenta, quisquis enim Panphagiâ laborat, ei hujus orbis cũcta triclinia neutiquam sufficerint; at qui saturitate vera, omnia sua terminat, semper habet ubi subsistat & desinat. Multis equidem hæc animi humani fames imponit, non usque adeò malis, qui eruditionis, scientiarum, lectionis, indagationis, contemplationis, peregrinationis, librorum, artificiorum, supellectiliumque satis habere nunquam possunt, & *plus ultra* semper ingeminant, nescij hunc nostrum ardorem *subtrahendo*, non *addendo*: *dividendo*, non *multiplicando* curari, & restingui posse. Nam ut ignis non minuitur, si ligna addas, sed subducere ea opus est, si extinctum velis: ita animum tuum nunquam vel videndo, vel audiendo, vel possidendo etiam, fatigabis, quin alia, atque alia subinde appetat, sed oculos, auresque obturando, atque temet *Christo includendo*. Ita fiet ut satis nobis sit honor moderatus, exiguus, nullus; satis sint nummi frugales,

pauci, nulli; ſatis ſint amici tres, unus, nullus; ſatis ſint vires contracti, exiles, nulli; ſatis ſit fama lenis, ſuſurrans, nulla; ſatis ſit caſa modeſta, minuta, nulla; ſive ut pauciſſimis rem omnem expediam, ſatis ſit quicquid aſſignaverit Deus, quocunque loco, tempore, nomine, ſtipendio, teſtimonioque ſtare Deus voluerit. Satis ſit aliquid eſſe, ſatis ſit parum eſſe, ſatis ſit nihil eſſe, ſi ita Deo videatur & nos magnos eſſe nolit, aut conſpicuos. nam ſi ille præciſis manibus in prælio invenit, quod partibus conferat, qui ſtat tantum & clamore juvat; nos, ſi quos Mundus ſubmoverit, nō ſtemus, & clamore juvemus? ſi quis fauces oppreſſerit, non ſtemus tamen, & ſilentio juvemus? *auditu enim, viſu, vultu, nutu, obſtinatione tacita, inceſſuq; ipſo Chriſtianus prodeſſe poteſt.*

Chriſtianus igitur ut ſe *filium Dei* monſtet, quovis cibo quem Pater ſuppeditat lætus, acquieſcit, neque fercula alia, nullum conclave aliud, nullas veſtes alias, nullum etiam nomen aliud

quæ-

quærit, quàm Patris sui familia fert. Imò ne quid nimium corpori tribuat, aut ferocire illud, luxuriarique patiatur, multa subtrahit licitis, placiusque abstinet bonis, & moderatis jejuniis se coherceat. Mirum foret permultos Christianorum hujus rei nihil scire, vel tentare, nisi vivendi felicitas, & Mundi conformitas, jam dudum in hanc Religionem essent recepta. Itaque liberius interpretanda sunt atque accipienda Christi verba, quæ toties ac tam anxiè nobis jejunia inculcant. Quæ etsi in ludibrium Romana Tyrannis convertit, nescio tamen an reformatio hanc edacitatem, & bibacitatem restitutam voluerit, quæ hodie in despectū Quadragesimarum est in usu. Temperantia certè Christianos semper deceat, sed interdum *abstinentia* non dedeceat. Quæ Bacchanaliorum inter Christianos fœditas & infamia sit, sine horrore dici non potest, & optimus quisque ad ea meritò contremiscit. Sed non minus nostra festa, solennia, gaudiaque omnia plurimo vinò, ac exinde asotia

con-

constant, ut vix videamus cur Christiani nihilo alijs sint compositiores. E hæc usque adeò invaluerunt, ut qui emendare velit, videatur Mundi compages velle dissoluere. Dum enim ill omnia mitissime interpretatur, & d facilitate Dei confidit, Religio Christiana patitur. Itaque & sacra sua inte cyathos ac lances peragit, & distent ventre ad cœlorum portam titubante que gressu tendit. Christianus vero ex tenuato corpore, Spiritu ebrius tam li benter à Mundi dapibus sibi temperat quam cibos Dei famelicus appetit.

XXXVIII.
Acquiescentia.

STultorum omnia plena habet Mũdus, & tamen Sapientiam jactitat Sapientum omnia plena habet Christus, & tamen stultitiã profitetur. Qui autem credat illos desipere, qui huju terræ regimina, formationem, cultu ram, anatomiamque sibi sumpserun eaque magnis phaleris procurant. E quis hos sapere putet, qui uxores habentes

bentes, perinde sunt ac si non habeant: qui plorant, ac si non plorent: qui gaudent, ac si non gaudeant: qui emunt ac si non teneant: qui ita utuntur hoc mundo, ne abutantur. Atqui illos sapientia suã vali è torquet, & speculationum aestus misere exercent, hi suâ insipientiâ *acquiescunt*, & optimè habent. Mundus manus oculatas vult, nec credit nisi videat, Christianus usq; adeò invisibilibus, absentibus, & futuris innititur, ut ob ea visibilia, praesentiaque dedignetur. Mundus rationes exigit; Christianus nudis Dei verbis confidit. Mundus obligationes, pignora, & vadimonia vult; Christianus fidem Dei instar omnium habet. Mundus varia experimenta requirit; Christianus Divinae certitudinis conscius est. Mundus caeremonias multas adhibet; Christianus nuda simplicitate delectatur. ita ut facilius universae Ecclesiae à Deo satisfiat, quã Mundani unius supercilio, scrupulis, & morositati. Christianus enim semper habet cur Dei verbis credat, pareat, & se submit-

tat,

tat, cum Mundo nunquam desit quod interroget, dubitet, excipiat, distinguat, & tergiversetur. Multa sunt quæ non capimus, quæ non intelligimus, quæ non bene dijudicamus; sed ob id cum Deo altercari, crimen est. Acutissimus ille, cui vox una Dei omnes nodos dissolvit, omnes objectiones refutat, omnem hæsitantiam excutit, ut strepera illa *ratio* & loquacitas obturetur, discatque *in uno acquiescere.*

Nullum majus & turpius monstrum Sol unquam vidit, quam hominem *blasphemum*, qui adverso aliquo casu offensus non tantum irascitur Deo suo sed eidem etiam immaniter maledicit. Est hæc publica Christianorum pestis à qua etiam Saracenos abhorrere ferunt, & ad quemcunque etiam triste & molestum eventum Deum laudare. Magna utique infamia nostra est, infr omnia delicta hoc prægrande facinus hoc impudentissimum scelus castigar imò vix multis in locis annotari. Christianus certè nunquam ausit Deo su obloqui, ne dum os blasphemum op ponere

ponere, cũ sciat uno se momento posse
à Deo cõteri, sive in barathrum præci-
pitari. Nullum vitium unquam allube-
scat, sed ad hoc flagitium extimescat,
nullum peccatum veniam habeat, sed
hoc piaculum in mentem non veniat.
Quid enim id sit, cur Deo succenseamus, qui si omnes perderet jure suo ageret, nũc etiam benefaciens à contumelia per nos tutus non est? quid etiam adimit, quod non prior dederit, quod nõ largiore modio sit redditurus? quid imponit, quod nõ è re nostra sit, ac paulo post cum fœnore factum esse, appareat? quid etiam Mundus universus habet, quod cum Dei injuria possit conferri? O homo diverbera os tuum malignum, si unquam ausum est in Deum probra conijcere. Vapula lingua scelerata, vapula, vapula, quæ non erubuisti Deum tuum impetere, linge salivam tuam qua Deum conspuisti, resorbe & degluti venenum, quod in Deum ejecisti. O Christiane circumcide labia tua, ne unquam jubenti Creatori aliud respondeant, quàm *benedictum sit no-*

men

men Domini. Hoc demum ſit acquieſcere, ſi non tenuia tantum admittamus, ſed etiam duriora è Dei manu ſuſcipiamus, ſimusq; tam promti ad terga flagellaturo denudanda & obvertenda, quam mobiles ſumus manus porrigere ad donaria ejus excipienda.

XXXIX.

Potentiæ.

VIdimus *Iuſtitiæ* & *Miſericordiæ* vias; ſupereſt *Potentiæ* ſemita quam Deus in ſacro ſuo regimine, occultatis licet viribus oſtendit. Eſt autem omninò diverſiſſima hujus à Mũdo ratio, nam cum hic niſi violenter, & magna impotentia nihil agat; Deus patienter ſua inſtituit, & peragit: mundus agat cum faſtu & tumore; Deus humilitate omnia tractat: Mundus cogat, & invitiſſimis imperet; Deus perſuaſionibus res maximas efficit, & volentes regit. Unde nota veræ Eccleſiæ facta eſt, nullâ hic magnitudinis *apparentiâ* conſpici; nullis legibus, & politicis regulis eſſe *formidabilem*: nulla vi & fraude *ar-*

e *armatam* esse:non enim de hoc Mũ-
o regnum Christi est, qui nisi fasces,
oronasque gerat,nisi gladios,& hastas
ibret;nisi carceres,& compedes fabri-
et;nisi famâ, & opibus niteat; nisi do-
os,& laqueos nectat, nisi licentiosè &
ssolutè vivat,nihil egisse, nullumque
onstituisse regnum sibi, aut religio-
em instituisse videtur.Christus è con-
a *patiendo mundum subjugavit*, non
tronum catervâ, aut militum cohor-
bus, non Politicorum satellitio stipa-
is,sed martyrum strage circumseptus,
uod nemo unquam nisi homo-Deus
cere potuit. Ad hanc se potentiam
hristianus componit, nec unquam
xpectat, ut Christus terrenũ aliquod
nperium constituat, ubi à dextris vel
nistris amicus assidere, ac reliquis jus
icere valeat, sed crucis regno se no-
ien dedisse, nec aliud quam varia af-
ictionũ genera expectanda,ex Chri-
iani imperij tabulis jam ante cogno-
it,& didicit.

Multos bonos, jam ab aliquot secu-
s, hæc opinio exercuit, fore ut ante
Mundi

Mundi finem, Christus *regnum aliquod Christianum* sibi ex optimis colligat, & impietati terrenæ imperet, fueruntque alii qui eò progressi, ut annos futuri hujus summi imperij annunciarent. Magna utique hujus negotij lubricitas est, quæ etiam haud paucis illusit: tamen si qua sub Dei metu conjectura fiat, non planè ea contemnenda est. Præviderūt sanè sub Ecclesiæ onere multi Deo dilecti liberationis felicitatem, & infamis tyrannidis excussionem, quod plerisque tum ridiculum imò & impium visum est. Qui tales ridere solent, ajunt aureum seculum expectare, ubi omnia sint ex voto futura. Et certè quid possit, aut velit Satan, Monasterij in Westphalia impudenter ostendit. Christianus quæ non capit, non temerè abijcit, si nihil contra rem Christianam moveant. Multas imagines revelationis Johanni factæ nemo nobis hucusque dexterè explicavit, & rebus nostris adaptavit, quas tamen multū etiamnum portendere, credibile est. De judæorum in viam reditu; de impiorum excidio,

io, de Gogi & Magogi expeditioni-
us, de Bestiæ casu, multa clariora no-
is annunciata sunt, quàm ut omninò
egligi à nobis possint, aut ad res præ-
ntes vel præteritas pertrahi. Interim
hristus senescentis Mundi caligines,
lamitatem, gelu, terroresque, ac judi-
j sui inopinatum interventum præ-
xit, quæ cum illa ultima felicitate pa-
im convenire videntur. Quicquid
us est, *toleremus nos mutuo* Christiani
quis in unam, alteramve sententiam
iagis inclinet, dum in fidei Christia-
e unitate conspiremus. Christianus
tis benè in Deo semper habet, satis
alè in Mundo, nec aliud in votis prius
otiusque habet, quam *dißolvi & cum
hristo esse velle.*

XL.

Miracula.

Virium Christianarum evidens testimonium est, *miraculorum* onum, Orbem conversuris, & Idola- iam destructuris concessum, cujus et- mnum in devotis Deo, vestigia su- persunt.

perſunt. Sed intervenerunt Antichriſt
præſtigiæ, quæ Mundo jam delirante
efficaces errores intulerunt, cum falſi
portentorum, prodigiorum, miraculo
rumque generibus omnia impleren
tur, & errores vis magna orbem occu
paret. Nec tamen hanc gloriam Chri
ſtiano quiſquam eripiet, ſuæ religioni
licuiſſe contra & ſupra naturam, quod
nemini unquam mortalium cõceſſum
fuerit, *Curare verbis*, omnes deſperato
rum morborum ſpecies; & quod mor
talitatem omnem excedit, reſuſcitare
mortuos, atque expellere Dæmonas.
Majoris hæc imperij ſunt, quam ullus
Monarcha jubere auſit, aut ſperare, &
omnino conſpicuæ Divinitatis, quæ
hanc potentiam communicat. Nulla
Religio in animum inducere auſa, ni
per illuſiones, & impoſturas, quæ ta
men ipſæ Chriſtiani conſpectum non
ſuſtinuerunt. Hodie miracula Dei non
minima ſunt quæ utut Mundus diſſi
mulet, & elevet, non poteſt tamen h
obtegere, ingenti miraculo *Eccleſiæ*
contra tot conatus, inſidias, ſtrata

ma

mata, furores, ligas, & Loilolatarum factionem servari & defendi. Sed etiam intra se Christianus miraculosam Dei manum experitur, quæ nunquam cessat, aut cum gentilium oraculis deficit. Mira Deus quotidie agit, quæ non observamus, nec æstimamus, cum de terrenis commodis, quàm Divino regno & consilio semper simus magis soliciti.

Cum in nomine *Iesu* omnia admiranda Sancti Dei perpetrarint, non utique illud nobis prætermittendum est. Adorabile nomen, admirabile nomen, delectabile nomen, ad quod omne se genu flectat cœlestium, & terrestrium, & subterraneorum. quod verè mirificum verbũ, & in se sapientiam omnem comprehendens. quod omnis consolationis, & divinæ voluptatis est breviarium. *Iesu* nomen resonant cœli: *Iesu* nomen tremefacit infernum: *Iesu* nomen ingeminant sancti; *Iesu* nomen exhorrescunt damnati: *Iesu* nomen comitantur Angeli, *Iesu* nomen fugiunt dæmones: *Iesu* nomen veneratur Ec-

clesia: *Iesu* nomen vitat Mundus: *Iesu* nomen sapit Christiano: *Iesu* nomen torquet prophanum: *Iesu* nomen adfert bonum: *Iesu* nomen pellit malum. quid laboramus! Cœli cœlorum non explicant nominis *Iesu* admiranda, nec Majestatem ejus capit hoc universum. O *Iesu* per suavissimum nomen tuum save Christiano. O *Iesu* per miraculosum nomen tuum sana Christianum. O *Iesu* per potentissimum nomen tuũ, defende Christianum. O *Iesu* per saluberrimum nomen tuum, libera Christianum. O *Iesu* per mitissimum nomen tuum, suscipe Christianum. Ita *Iesu* nomine beatus, integer, fortis, liber, & acceptus Christianus, non tam miraculis Dei ovabit, quàm novo Cœli succursu, & creaturarum obsequio corpore nullis Sathanæ toxicis obnoxio, morbisque carnis subjecto: robore ad omnes insultus invicto, & adversis superiore: animo cunctis laqueis exemto, & carceribus subtracto elevato que: anima denique ad cœli possessiones adoptata, ipse Mundo erit miraculum.

Aeter

XLI.

Aeternitas.

INter omnia quæ Christianũ mundi hujus negligentem maximè faciũt, id præ reliquis movet, quod *temporaria* cuncta sunt,& ad exiguum temporis duratura. Nihil stabile hæc terra habet, omnia in motu sunt, & cum aliquandiu apparuêre, *abeunt*, *pereunt*, & *evanescunt*. Ita Orbis imperia nata, denataque sunt, postquam exiguum spatium singula sunt emensa. Quid igitur homo de se expectet, pugillus terræ imò pulvisculus, cujus summa ætas infra centenos annos est: quid etiam angatur, cui ad singula momenta, exeundi spes data. Sive agendum quid est, sive patiendum, absq; diuturniore mora id fiet. unus alterque annus, dies, hora, minutum, omnia terminat. Hinc Christianus nihil videt aliqua anxietate aut desiderio dignum, ubicunq; nihil *æternitatis* reperit. Honores, opes, voluptates, fama, & hujusmodi ut somnium prætereunt, nisi quod plærumq; ama-

ritudinem, & suæ inanitatis pudorem ac tædium post se relinquunt. Pudeat ergo hæc peritoria & transitoria, vel studiosè appetere, vel ægrè dimittere. Pudeat unius minuti strepitum tot animæ corporisque dispendiis emere. ut enim ignes missiles, multorum dierum labore, & insanis impensis parantur, exiguo momento disparent: Sic qui suas occupationes in terræ ineptias confert, quæ dicto citius displodunturr & in fumum abeunt. Æternitas verò, æternitas, generoso animo digna est cui omnia sua tribuat, cujus beatitudinem omni studio & conatu appetat & ambiat; cujus tormenta quovis precio effugiat, & evitet. Satius quippe est ad *breve* tempus egere, ut *æternùm* possideas: quam dubia possessione, ad dies aliquot deliniri, ut in omne ævum indigeas. Hunc enim ut meritò mortalium insipientissimum dicimus, qui exigui temporis voluptatulam æternis cruciatibus emit: ita veræ sapientiæ agnoscemus, temporalium jacturâ æterna lucrari, imò potius *temporalibus ad æternitatem opportunè uti.*

Qui humanæ vitæ brevitatem factis extendere, & memoriæ templo inscribi volunt, variè se torquent, ut nominis immortalitatem obtineant. Hinc alij pervigilibus lucubrationibus ingenij sui subtilitatem posteritati commendant, alij manuum industriam & artificia relinquunt, alij sumtuosis & magnificis structuris se insinuant: singuli scilicet optimam, quod aiunt, sui partem ad futuram ætatem transmittunt. Christianus nihil tale anxiè curat, sed potius *Vale mundus*, in ore cordeque semper habet, velletque hinc abiens suam etiam memoriam mundo posse eripi. Ingrata terra, ne nomen quidem meum habebis, ait, atque totus è mundo exit. Sed aliud superest, quo se immortalem reddat, *eleemosyna*, non illa certè, quæ tubas vult, tabulas, campanas, regulas, statuta, anniversaria, elogia, & ejusmodi streperæ liberalitatis appendicula & hederas, sed quæ sinistram etiam dantis manum lateat, ac uni Deo conscia sit. quæ in locum tot conviviorum, & symposiorum cedat,

quæ pro ædium & supellectilium luxu fit: quæ non supervacuis nummulis, sed Christiani substantia constet, quæ denique non muta potius, quam viva & vera tem̃pla Dei ornet. Sed desine sperare quisquis hoc à nostra ætate expectas, quæ majorũ simplicitatem etiam hoc correxit, & ejuravit quod à sacratis Deo non manus abstinet, tantum profecit, ne rursum nimia eleemosyna erret. Leges in pauperes quotidie fiunt; excogitantur indies novæ invadendi sacra rationes & occasiones, mutatur & evertitur majorum pia voluntas: devota fiunt devorata. Quid dicimus, Religiosissimus factus est Mundus, quia religiosa depascit. At ô miserum si quõdam ad Christi tribunal neminem qui se ab eo pastum, potum, vestitum, susceptum, invisum, consolatumque fateatur & testetur: plurimos qui se fame frigique enectos, exutos, ejectos, & derelictos conquerantur, reperiat.

Anima,

XLII.

Anima.

RIdet Mundus, cum videt Christianum corpori suo usque adeo durum, ut nihil hujus terræ voluptatum degustare sinat, ac velut qui vivere nesciat, despicit. Sed omninò ita fieri necesse est, quisquis *animã* suam salvam vult. Nam cum hæc corpori ea lege cõjuncta sit, ut in illud imperium habeat, corpus è contra animę fideliter serviat, nihil est quod corpori magis allubescat, quam animæ excutere jugum, ac eidem durissimas leges daré. Cujus is est finis, ut corpore aliquandiu sese inter voluptates volutãte, & tumultuante, anima simul hoc fimo inquinetur, ac gehennæ suppliciis utrinque tandem addicantur. Contra fit, ubi anima corpus cohercet, hoc enim quia fœdæ originis suæ facilè obliviscitur, & in superbiam suâ naturâ declinat, nunquam vel ad conversationem solutiorem, vel opes largiores, vel victum lautiorem sine fiscella admittendum est, ne sagi-

natum viribus crescat, & animæ recalcitret, sed lupato frenandum, & ad debitos labores adigendum, quo ad Divinas structuras suum depensum conferat. Hæc *Christiani schola* est, in qua proficere pluris facit, quam vel Regna subegisse, vel exhausisse scientias, corpus scilicet habere ad Divina jussa obsequens, & in hoc ergastulo suo nihil à seipso indecorum pati. Hoc ne epuletur, & anima contabescat? Hoc vagetur, & anima in vinculis sit? hoc de victâ & conculcatâ animâ triumphet, ac secum ad tartara infeliciter trahat? Nô hoc Christus sinat, non hoc Christianus audiat: sed libertatis suæ memor, servum corpus, & ad metallum hujus terræ ob peccata damnatum, servilibus operibus exerceat; sudori & algori assuefaciat, à Mundi feriis, commessationibus, choreis & excessuum illecebris aliis abstrahat, tandemque ad ea, quæ Deo placent, & animæ proficua sunt, facienda, agile & paratum reddat.

Neque tamen *anima* hîc nectare suo, & ambrosia caret. nam quæ omnia terrena

terrena dedignatur, ac nihil se dignum reperit, cælitus pascenda & reficienda est. Huic divinæ rei se *Christus* ipse dedit, qui *sacro-sancta cœna* sua admirabilem pastum, potumque instituit, dum sub pane & vino, *Corpus* suum, quod pro nobis passum, sanguinemq; suum, qui pro nobis effusus, communicat & tradit, ut non tantum in spem futuræ beatitudinis erigat, sed etiam reali præsentia, animam confortet, recreet, animet, atque sacratissimo hoc convivio exhilaret. Hoc impij nunquam impune vescuntur, pij & fideles infinitâ voluptate afficiuntur, adeò ut omnes terræ epulas facilè abhorreant, ac animæ suæ satis prospectum, satis deliciarum paratum agnoscant. Heu tamen mentis humanæ caliginem, cum hoc ipsum concordiæ Christianæ symbolum, fratres distraxit in varias partes, quarum plæræque sibi magis credunt quàm Christo, & in verbis scrupulari, quam sanctissimis & mysterio plenissimis speciebus uti volunt. Illi ipsi etiam, qui Christo fidem simplicissimè habere ja-

ctant, quàm frigidi, quàm rari, quàm polluti convivæ accedunt, quàm cœlicas dapes mox iterum eijciunt. Horrescit animus ad tam frequentissimam perfidiam, quæ in consuetudinem abit, ut nihil eorum serves, quæ *Christo hospiti* promiseris. Christianus quoties hanc mannam, hũc animæ suæ cibum gustat, facit autem id quàm potest, sæpissimè, toties obstupescit Christi amorem, qui his preciosissimis dapibus humanam indignitatem est dignatus; toties corpori suo gratulatur, quod divinum hospitem excipere, admissum sit; toties ad novam fidem, novum obsequium, novum amorem, novam constantiam erigitur, stimulatur, accenditur, & firmatur.

XLIII.
Solus.

THeatrum orbis terrarum, quo populosius est, eò magis sibi placet, & ludos suos lubentius edit. Unde qui ad hos strepitus assuefacti sunt, turbâ gaudent, nec unquam nisi tristes, soli

ſoli eſſe poſſunt, aut ſodalibus carere. Pendet enim vox illorum à publica voce, ingenium, moresque à publicis conſuetudinibus, nec proprium quicquam habent, omnia cum vulgi conſenſu vel diſſenſu ſunt connexa. Secus facit Chriſtianus, qui *ſolus* eſſe poteſt, imò cum in maxima turba, tum ſolus eſt maximè. Pellitur enim tot clamorum, vanitatumque compreſſione, & colliſione intra ſe, cum fieri non poſſit, ut quicquam eorum probet, ſed ab omnibus diſſideat. Nihil enim nos ſociat, aut conjungit, niſi eadem opinio, eademque ſententia, quæ ſi aliena ſit, jam in integro exercitu, ſolus es, & ſeparatus. Multos feſellit conſilium, cum fugere mundum, & vitare hominum colluviem vellent, non animadverterunt *ſecum portare* mundum, & corpus ipſum, impuritate eſſe exundans. Qui deſerere terram vult, terræ æſtimationem deſerat, ejusque conſenſum, & mox in ſolitudine etiam, ingenti populo ſtipatus, erit. Nunquam ſe minus Scipio ſolum dixit, quam cum ſolus;

nunquam ſe magis in concione eſſe, quam in concione, Chriſtianus dicere poſſit, qui animum ab omni connexu liberavit. Ac ut Socrates in foro inter ementes & vendentes optimè habuit, ita Chriſtianus inter conſonos & diſſonos, ſuaviter ſuus eſt. Sanè fortioris animi habendum cum videaris in publico eſſe, tecum poſſe habitare, quam ut te colligas, abdita & carceres ut adhibeas, oportere. In Mundo nos fore Chriſtus prædixit, *de mundo eſſe prohibuit*, ne dum extra mundum eſſe fingimus, nobis novum aliquem, non minus ingratum Chriſto mundum in antro noſtro effingamus.

Eo usque progreſſa eſt humana temeritas, ut etiam *conjugio*, (certiſſimo Dei inſtituto) ſibi interdixerit. Certè ut Platonis faſtum ille calcabat, ſed alio faſtu; ita mollities humana depelli voluit alia mollitie. habet hoc vitæ genus quam ullum, amaritudinis plurimum, ſed quæ regni Chriſtiani incrementis, & fideli ſocietate abunde cōpenſatur. nemo igitur mutet, quod Deus ſapienter

ter disposuit, & Naturæ vim nullam faciat, ubi jussa Divina absunt. Illud tamen fortassè incorrupta adhuc Antiquitas voluit, non spontè corpus matrimonio subijciendum, quod etiam nunc liberum esse potest, nec *virginitatis florem*, conjugij fructibus usque adeò postponendum. Sed etiam ipsam conjugalem vitam castam, & moderatam persuasit, ac abstinentiâ intercisam, ne videamur minus Deo, quam nobis vacare velle, & officium omne œconomiâ terminare. Habeat sibi domus suas occupationes, sed etiam supersit, quod detur precibus, jejuniis, abstinentiæ. caleat honesti amoris focus, sed non semper flagret, & sacra etiam, Deoque debita holocausta consumat. Nescio autem quam multi metuant, ut in matrimonij decus injurij sint, si virginitatem probent, & commodent: quasi carnis luxurie nihil sit sanctius, aut divinis jussis propinquius. Certè si laudem habet, non pro siti, merum ingurgitare; non vitio vertatur, haud pro ardore affectato, variè q;

irritato, laxare frena, ſed potius media, quibus avocetur, & in delectabilia alia dividatur, adhibere juvet. Cum enim inter Dei donaria etiam *caſtitatis* ſit, nemo id quidem ſibi ſponte rapiat, ſed tamen nec ille hoc illibato flore dignus eſt, qui nullo deſiderio, nullo conamine, nullis etiam adminiculis offerenti Deo manus porrigit.

XLIV.

Seceſſus.

EN ergò ſive caſtitatis conjugalis, ſive puritatis virginalis remediũ, *Seceſſum.* quem veteres maximi fecerunt, nec contemnere homo Chriſtianus poteſt. Is eſt revocatio animi ad ſe, ſive intra ſe, cum ſepoſitis exterioribus, in te inquiris, & ut facilius poſſis, à turba, & ſtrepitu abis. fieri id poteſt, quotiescunque vacabit; maximè vero cum Natura ipſa ſilet: fieri id poteſt cũ mora, & pertinacia; interdum uno momento peragitur. Nempè ut preces ſunt nonnunquam productæ, haud rarò jaculatoriæ: ita hic mentis ad Deum ſeceſ-

ſeceſſus, pro turbationum mole terminatur. Nemo inexpertus credat, quàm hoc examen hominem exoneret, componat, mitiget, ſatiet, refrigeret, erigat, erudiat; pudefaciat etiam, increpet, præmoneat, atque variis modis benefaciat. Facilè namque nobis imponit corpus, verſutiſſimum animal, ut putemus hæc illaq; facere vel omittere eſſe neceſſe; hæc aliaque conſulta vel noxia videri, quæ ſi ad hoc ſeceſſus noſtri examen, extra vulgi conſpectum & clamores, ac ſepoſitis fucis, illinimentiſque adducantur, longè aliter comparebunt, & judicium exactius accipient. periculoſiſſimum eſt enim, ex tempore cum MUNDO agere, neque habere otium Deum conſulendi, qui in ſeceſſus ſenatu *præſes* aſſidet. Ac ſanè nunquam ab hoc *judicio* Chriſtianus redit, non redditus inſtructior & cautior, tantum intereſt Deum *conſiliariũ* habeat, an ſibi fidat. nam qui monitus eſt de carnis dolis & ſimulatione, minus ei credit, minus permittit, magis etiam deprimit & ſacra cuſtodia obſervat:

vat:

vat: qui ſententiam cœlicam exquirit, tutiſſimè omnia ſua peragit. O beatum & auſpicatum *conſiſtorium*, ubi conſcientia accuſat, Spiritus confitetur, caro deprecatur, Angeli condolent, Chriſtus intercedit, pœnitentia corrigit, Deus abſolvit.

Quid eſt quod apud nos ſoli multa præclara meditamur, multa cordata in animum inducimus, multa recta proponimus nobis, atque adeo Deo pollicemur, quæ ut primum *eximus* à nobis omnia *obliteramus & dediſcimus*? nempe illud D. Auguſtini modo, ecce modo, ſine paululum, quod ſancta propoſita ſua tardaſſe queritur, detinet, donec modo, & modo non habeat modum, & ſine paululum in longum eat. *Reſolutio* inquam deeſt, quæ motus Divinos aggrediatur & exequatur, ſine qua nemo unquam Deum etiam plus millies auditum, eſt ſecutus. Optimus ille, qui lecta Antonij vita: Amicus inquit Dei ſi voluero, ecce nunc fio & hoc ex hora hac, in hoc loco aggredior. ſimulque mentem à mundo, cui

ſervie-

ſervierat, exuit. Hunc præclarum auſum, ſi quoties à Dei ſuggeſtione revertimur, imitaremur, nunquam illud toties audiretur, ô utinam, ô ſi. Quàm intricata ſunt, & perplexa, quæ MUNDUS jubet, & interdum ſine manuductore conamur nos expedire, atque ei ſatisfacere. Quæ Deus animæ noſtræ in ſe reflexæ, & à terrenis abſtractæ, dictat, rectiſſima & ſimpliciſſima ſunt, & tamen metuimus ne nos involuant & erroribus implicent. Odit MUNDUS ſuos, odiat & Chriſtianum, ridet ſuos, rideat & Chriſtianum; ſpoliat ſuas, ſpoliet & Chriſtianum, & quoquo modo ſuis non parcit, à Chriſtiano etiam non abſtineat: ſi nullo modo effugere poſſumus, ſtemus ab eorũ partibus, quorum damna à MUNDO illata, beneficiis Divinis abundantiſſimè exæquantur, quibusque hoc quicquid eſt odij, riſus, injuriæque in lucrum cedit. *Indocilis* illa anima, quæ cum ſæpè Deum interroget, ſæpe audiat, nihil DIVINI retinet, ac cum piorum applauſu, impiorumque fremitu in clarum ſolis lumen fortiter producit.

In-

XLV.
Infinitus.

BEnè ageretur cum humano genere, si ipsum sibi dona divinitus cōcessa, non inviderer, vel impediret, vel propelleret penitus. fecit enim Deus hominem culturæ capacem, & rerum *infinitatem* proposuit, in qua exerceri, & summam voluptatem capere posset. Nunc cum multorum laboribus & industriâ, à Supremo numine adjutis, ingens rerum varietas congesta sit, mirum est, quàm ineptè eam tractemus, quàm alij eam diripiant, alij confundant, alij conculcent, alij contaminent, alij prætereant, alij inscendant, alij sibi vindicent, alij dissecent, alij corrumpant, & quovis modò iniquè habeant. Quæ etiam ratio est, cur minus Christiano, hæc humani ingenij moles fiat, cum minus ad publicum usum, tranquillitatem, culturamque faciat, sed indigesta magnitudine Orbem impleat potius, & impediat quàm ornet, quæ si recto judicio, ac regulis Christianis decenter

céter efformaretur, nullo dubio Chaos esse desineret, & in pulcherrimum, ac ornatissimum terræ templum, elegantiarum plenissimum, desineret. Non enim species desunt, & materia, omnisque structuræ apparatus; nec operarij desunt maximo numero; sed Architecti, qui dum delineationibus occupantur, & inter se dissentiunt, tempus perdunt. Magnificus, me Christe, ausus, & *Monarchâ dignus*, dispersa per orbem Dei dona, & ingeniorum sublimiorum fœtus, sub unum imperium cogere, atque inter se ita connectere, ut *opus unum* conspicuum, orbisque breviarium efficiant. Sed hæc intra vota subsistunt, ut somnia potius, quam consilia videri possint: Itaque Christianus tacitus *spectator* obambulat, & ex tanta operarum diversitate, & tanta materiarum nobilitate, & tanto formarum artificio, sed etiam ex delineationum genio, voluptatem ingentem capit, & Deo humani generis patrono gratias agit.

Inter.

Inter hæc dubitat, velit ne *uni* alicui, ex præstantioribus artificibus assidere, & omnes industriæ suæ sinus evolvere; an *per omnes*, oculos non vagos, sed attentos, & cum mora circumferre. utrumq; sanè Dei admirationem suppeditat, cum singulæ species Creatorem suum & agnoscant, & laudent, & referant; hoc tamen hujus terræ hospiti convenientius videtur, qui nō unius urbis omnia particularia, sed quàm plurium singularia contemplari, animo concupivit. Opus autem est *aurea cathena*, qua nexus rerum humanarum, & inter se combinationes agnoscat, nec in diversis speciebus se volutet, sed decenti ordine ab una ad alteram transeat, & ad rerum capita subinde redeat, illucque contemplationem referat. Ut primum enim centrum suum reliquerit ex oculis, aut eo usque fuerit progressus, ut contingere id dextra sua non possit, errabit in hoc Mundi labyrintho, nec se facilè unquam, nisi ab ipso Deo reductus, explicabit. Unde *tutior* etiam est, unius alicujus arti-

artificij intuitus, si is non in admirationem & idolatriam abeat; plurium verò *nobilior*, & cordatior, sed si caput non impleat, aut turbet. Solet enim orbis hujus dissonantia, multos confundere, quibus concordantiæ in propatulo non sunt, ut dum dubitare ubique datur, decernere tandem vix liceat. Christianus verò, cui nunquam hoc universum majoris fit, quam Deus voluit, hæc temporis fallimenta admittit quidem, sed in animum non intromittit; placent, sed non capiunt; invitant, sed non possident. Ille enim velut in aliena domo elegantis picturæ, sculpturæque tabulas oculis delibat, & probat; non verò eas secum aufert, vel impotentis animi desiderio post se ægrè relinquit.

Scien-

XLVI.
Scientia.

EX ijs qui modestissimè sunt Philosophati, Socrates Christianis propinquior est, cujus vel hoc axioma, quo *se unum id scire, quod nihil sciat,* professus est, laudem inveniat. Non est, credite, hominis imperiti, aut dissimulantis confessio, sed viri, cui ex omnibus jam eluctari, omnia penetrasse, omnia examinare datum est, ingenuitas; qua rerum omnium caliginem, inanitatem, & dubia agnoscit. Reperit itaque vanum Deorum cultum, absurdum Tyrannidis imperium, stultos hominum motus, turpes vulgi mores, frivolam Philosophorũ loquacitatem, & sanandis iis infelix Medicus obambulavit. Christianus *verè scit se nihil scire*, nisi quid spiritus sacer doceat, quod omninò solidissimum est. Nec autem opus habet hic doctor ingenio subtili, sed tractabili; nec tempore semper opus habet, sed uno momento si ita videatur, discipulum suum implet.

Subito

Subitò *alij*, permulti facti sunt, dum aliqui sub mora erudiuntur. Illud tamen dolendum, posse aliquos hanc institutionem dediscere, & divina hac schola excidere. nam quos MUNDUS flagitiorum cathenis abripit, valere hi jubent Spiritus charismata, & vitiorum ludos frequentant, qui si Pœnitentiæ flagellis redire cogantur, quàm tremunt, quàm delictorum piget ac pudet, & vibices sanè nunquam effugiunt, sanieq; inde profluente carent. Usque adeò perditæ naturæ sumus, ut cum nos nihil scire agnoscamus, etiam nihil discere velimus; usque adeo malitiosi, ut pessima quæque apprehendamus, expoliamus, referamus, & docilitatem maximam monstremus; bona vero lentè, frigidè, stupidè, somnolenterque audiamus, accipiamus, possideamus, tractemus, atque omninò ad malum natos, ad bonum adactos nos esse ostendamus.

Rectè faciunt qui Veritatem Christianam & maximè quidem ex veri fonte Christo hauriunt, & *rivulos* tamen

men per universum orbem dispersos
Christiana sagacitate indagant; adeòc
verum à falso sive fabulis quasi repe
tunt ac vindicant. Ea enim est huju
universi de Christo, eiusque Evange
lio unanimis confessio, ea *orbis concor*
dantia, ut ne densissimæ quidem ne
bulæ, & portentosæ fabulæ, satis obte
gere veritatis radios possint, quin al
cubi penetrent, Mundique sapientiar
si eam rigidè excutias, plagij accusen
non enim, ut quidam ait, exiit verbur
veritatis ex ore sapientum huius mur
di, quod non quadret cum lege Chr
stiana, hoc est Christi & Apostolorur
doctrinâ Evangelicâ, ut inviti etiam te
stimonium conferre cogantur. Hin
Alcoran, Talmud, Metamorphoses, C
racula, & similia impietatis monstr
dum longè aliud agere videntur, inte
opaca sua veritatem non cohibent, se
illustri radiatione hinc inde emittun
quam Christianus facilè dignoscit, &
ad se, suumque Christum pertinere as
severat. Id m d noſtri temporis hære
sibus dicere possemus, quæ quicqui
se ir

ſe invicem mordeant & lacerent, in permultis tamen talibus conveniunt, quæ Chriſtiano accepta ſint, ac fidem in Deum confirment. Interdum diverſa corda eadem verba ſonant, quod noxium; interdum diverſa verba in uno concordant, quod in rem Chriſtiani facit; nihil tamen unquam Divino verbo prius, potiusque ſit, quod quisquis intra ſe audit, inter Mundanos & Divinos, inter Gentes & Chriſtianos, inter orthodoxos & heterodoxos, optimè & modeſtiſſime diſcriminat.

XLVII.

Sapientia.

RErum humanarum Regina *Sapientia* eſt, quam nemo felicius niſi ſapientum Rex Salomon deſcripſerit. Ait enim eam rerum habere cognitionem veriſſimam, ſcire mundi ſtatus, & elementorum effectiones. Noviſſe principium, finem, & medium temporum, ſolſtitiorum viciſſitudines, & tempeſtatum mutationes; annorum orbes, & ſiderũ ſitus; naturas animan-

tium, & bestiarum animos, & ventorum impetus, & ratiocinationes hominum, & stirpium differentias, & radium vires: denique quæcunque vel occulta sint, vel aperta sapere, utpote ab omnium opifice edoctam. Inde inesse in ea *spiritum* sagacem, sanctum, unigenum, multiplicem, subtilem, agilem, expeditum, incontaminatum, clarum, innoxium, boni studiosum, acutum, ineluctabilem, beneficum, humanum, fixum, firmum, securum, omnipotentem, omnia contemplantem, & omnes mentis puros, tenuesque spiritus obeuntem: quovis motu mobiliorem, omnia præ puritate penetrãtem. Quippe vaporem esse quendam divinæ potentiæ, & sinceram gloriæ omnipotentis effluentiam, quo fiat ut nihil in eá cadat polluti: lucis æternæ splendorem & intaminatum actionis Dei speculum, & imaginem bonitatis eius. Et cum una sit omnia posse, & in seipsa permanentem omnia renovare, & per secula in sanctas animas migrare, Dei amicos & vates efficere. nec enim
quic

quicquam amare Deum, nisi Sapientiæ contubernalem. Sole namque speciosiorem esse, & omnem siderum cõpositionem superare, lucique comparatam, præstantiorem inveniri. si quidem illi succedat nox: at sapientiam nõ vincat improbitas, quin ea ab extremo ad extremum valentior pertingat, & cuncta probe administret. Quid inter hæc Christianus, nonnè exclamet: *Manda ô Deus, Deus meus hanc Sapientiam ex sacris cœlis, & à tuo glorioso solio; mitte eam ut mihi præstò laboret, intelligamq; quid sit tibi gratum.*

Quotiescunque Philosophorum vitæ in mentem veniũt, qui suarum opinionum professionem fecerunt, mirari subit, nihil tale in rempublica Christianorum hoc tepore tentari, quo maxime *Christiano philosopho* indigeremus. Non talem volumus, qui vel Aristotelem, vel Platonem anxiè sectetur, & ad horum regulas omnem sciendi agendique modum definiat, nec etiam qui in nonnullis Verbo Dei cedat, de reliquo totus gentilium ratiocina-

tionibus immersus: sed humani generis aliquem medicum, sive quod de Socrate dicebatur lenonem, qui vario S. Spiritus dictamine humanos errores noscat, protrahat, sanet, & melioribus moribus commutet, cujus certè usus præclarissimus esse posset. Nam cum paucissimi suos morbos, nævosque videant, & sub adulationum involucro vel conniventiæ silentio, vel consuetudinum occupatione, vel tyrannidis violentiâ, omnia *Veritati* adversum eant, opus foret *Christiano Philosopho*, qui hanc in se curam susciperet, ut quâ commodissimè, ac insigni artificio homines, rerum commonefaceret, quas ipsi minimè animadvertunt, aut earum enormitatem non agnoscunt. Idque aliud agendo faciendum foret, cum ea sit humani generis impatientia, ut vix ferat duriorem vel rigidiorem Medicum, sed molli brachio velit curari, & sanari quasi per ludibrium. Quod si quis quærat, cujus jussu vel conductu id facturus sit Philosophus, næ ille se stolidissimum fatebitur. Nam ad id nati vo-

ti vocatique sumus omnes, ut nos mutuo juvaremus, quod nullibi certius & evidentiore necessitate fieri posse, quam *Veritatis* professione & opinionum medela, nemo sanæ mentis negabit. Christianus hanc provinciam à se alienam neutiquam, sed maximè propriam agnoscit, neque magis homines conducentes expectat, quam Deum vocantem, & injungentem audit.

XLVIII.

Ratio.

GLobus terrenus cum *rationi* humanæ pareat, maximè tamen irrationabiliter regitur, cumque homo ratione suâ plurimum sibi placeat, atque adeò haud raro se Deo opponat, dici tamen vix potest, quam sine ratione sua omnia confundat. Nam si quis imperiorum nexus, si hominum tentamina, motus, vota, labores, honores, imò omnem mundi gloriam penitius intueatur, nihil omnino *rationis* reperit, sed vel *vi*, vel *fraude*, vel *conventione*, vel

casu omnia cōſtare liquido deprehendet. Illa ipſa, quæ ſapientiæ & prudentiæ famam, ſive verius ſtrepitum habent, ſi examinentur ad veram rationem, lucem non ferunt, ſed caliginem quam primum appetunt; quin imò ratio noſtra vix unquam rationem habet, ut omninò nihil hic ſolidi expectes. Chriſtianus hoc apud ſe indeſinenter ingeminat, Cur hoc facio, hoc dico, hoc volo, hoc vito, hoc recuſo? cur Mundus hoc agit? Deo repugnat, Satanæ credit, & hujusmodi, quæ vel ſola interrogatione Vanitatem pudefaciūt, & erroris convincunt. Cur enim dives ſit pecunioſus? cur eruditus, literator? cur honoratus, thraſo? cur beatus, epulo? cur ſapiens, loquax? cur imperator, piger? cur vates, ſomniator? cur artifex, geſticulator? cur eminens, cyclops? & tamen hæc quotidiana noſtra ſunt, his abſurditatibus Mundus conſtat & repletus eſt. Ne tamen inſanire videatur, in Deum curioſus eſt. Cur mundum non citius crearit? cur hominem labilem fecerit? cur non niſi filij cruore libe-

liberarit? cur non omnes ſalvet? cur,& quis currucarum curioſam impietatem omnem enumeret, à qua tã Chriſtianus ſolicitè abſtinet, quam in Mundi rationes ſive verius oberrationes ſcrupulosè inquirit.

Nihil terræ æque noxium contigit, quam *lingua*, verſatile monſtrum, & in omnes ſpecies ſe transformare doctum. lingua humana quæcunque in mentem veniunt ait, negat, aſtruit, deſtruit, perſuadet, diſſuadet, tantâ undiq; apparentiâ, tantâ efficaciâ, ut niſi aheneus ſit Chriſtianus, in ſententiam pertrahat. Huic debemus omnem noſtræ Tragœdiæ actionem, nam ut quemq; inſtruit, ita is verba facit, & geſtus ſuos componit. Lingua Aularum luxum tuetur, lingua Peripati jactantiam commendat, lingua vulgi intemperiem excuſat, lingua optimatum vanitatem fovet, lingua in omnes, niſi Chriſtianũ, habet imperium. Agnoſcit is ſanè linguam beneficum epiſtomium, quo *Hebræi, Græci, Latiniq;* liquores ac fontes ad nos derivantur, quibus vitalitas

omnis & vera immortalitas conſervatur, ſed ut nullo moderamine aquas ſuas ſpargat, & obvios quosque per ludibrium madefaciat, id verò Chriſtianus non permittit. Nam ut inexhauſtæ ſint ſcaturigines, tamen niſi in rei Chriſtianæ uſum profundi nolunt, & ab impuris lotionibus ſummoperè abhorrent. Lingua Chriſtiani *palma* eſt, non haſta; *olea* eſt, nō gladius; *oleū* eſt, non acetum; *lac*, non cicuta. ita hoc ſalubri organo ſanantur multi vulnerantur nulli: emolliuntur multi, irritantur nulli, conſolantur multi, terrentur nulli; conciliantur multi, dividuntur nulli. atque omninò linguæ Chriſtianæ miniſterio procurantur Dei laudes, formantur hominum mores, poliuntur ingenij artes, exprimitur ſpiritus diſciplina, cōvincitur Mundi impoſtura, propagatur Chriſti gloria.

XLIX.

Immutabilis.

INtereſt reipublicæ Chriſtianæ non tantum optimis verbis erudiri, ſed

etiam

etiam laudabilibus *exemplis* firmari. Tale aliquod Christianus est, immobilitatis præclarum specimen, quod nulla vel violentia, vel persuasione loco emovetur. *Immutabilis* quippe est, quisquis serio Deum induit, neque enim optabilius quicquam videt, aut reperit, quàm quod jam ex Deo didicit. In hoc subsistit, huic basi innititur, quicquid faciat mundus, dicat; minetur, blandiatur; cogat, persuadeat; imperet, oret; nihil à tali Christiano impetrat. Nemo credat tales esse posse, nisi fuissent, & Mundus ipse cum indignatione testetur. quoties enim mortis varia genera Christianis illata enumerat, toties victores suos immutabiles sibi exprobrat. hic demum *terminus* Christianus est, *cedere nulli malo*, & vitâ potius excedere, quam veri, bonique assensu. Sed paucos, eheu paucos hodie hujusmodi reperias, qui cum Elia se integro regno opponant; aut cum Danielis sociis inter omnes pronos, stent erecti, & clibanum expectent. Nihil enim acommodatione hodie frequen-

tius, nihil ſimulatione & diſſimulatione uſitatius. Ubicunque *aquilo* flat, omnes ſe inclinant, etiam quos fidei columnas credidimus, imò qui ſereno tempore tales ſeſe magno hiatu jactitarunt. Cedit prætor, cedit ſenator, cedit antiſtes, ecquid de plebe expectes ſolidi? quamvis revera inter obſcuros citius reperias, qui Baali genu nullum inflectunt, quàm eminentes & claros. O conſtantes hos, ô leves illos; ô utiles hos, ô pernicioſos illos, quos *lapis molaris* ad collum ſuſpenſus, quam aurea torquis, aut Mundanæ gratiæ ſymbolū magis deceret. Da ô Deus amare immobiles, quantumvis abjectos; da nihil offendi mutabilibus, utcunque elevatis; da Deus tibi *ſtare, optare, tentare, præſtare, perſeverare.*

Quid faciat Chriſtianus ſi *tyrannidis* iniquitas *Patriæ jura*, maximè verò *religionis libertatem*, contra fidem & leges evertat, & innocentibus exilium indicat, an cedat ſi publicæ ſalutis res agatur, cui ille connexus, & libidinari in conſilij & mentis inopes ſinat? Ecquis

quis Deus hanc legem tulit, ut quod unus opinatur, omnes credant, aut Patrio solo exeant: quos unus interemtos vult, omnes jugulum præbeant: quod omnibus Deus distribuit, ab unius arbitrio pendeat. Nihil horum Deo in mentem venit, vel permittere uni, vel imponere omnibus; humanæ cum malitiæ, tum stoliditatis est, talia sub religionis metu exigere. Commisit Deus imperantibus concreditorum curam, salutem, conservationem, tutelam, non ipsos subjecit; aut sanguinem, opesque tradidit; nedum liberrimam mentem servire voluit. Hæc animi generositas *Machabæos* quondam excitavit, ut Antiochi immanitati se opponerent: hæc *Helvetios* ab immiti jugo liberavit: hæc recentissimo exemplo *Belgas* in integrum restituit. Sed omninò à carnis mixtura hic sedulo cavendum est, ne dum Religionis aut libertatis causam prætendimus, nostram agere deprehendamur, quod multis fuit exitio. Deus puros, simplicesque fines vult, ac adeos, integerrima & rectissima me-

dia deducere. Omnia patientiâ & summâ humanitate condiantur, ne quid rebellionis, quam exosam habet Deus, redoleant. Qui secus faxit cadet, & spe sua excidet, non minus tamen per innocentiores alios suum negotiũ Deus continuat, & admirandis rotationibus tandem absoluit. Interim Christianus timidè credit sed fortiter agit; ægrè accedit, sed pertinaciter prosequitur; invitus se opponit, sed animosè & solidè si omninò ita velle Deum videat, *resistit.*

L.

Pauperies.

CHristianus ut omninò se Mundo retrogradum exhibeat, præ omnibus thesauris *pauperiem* eligit. Non hanc equidem, quæ rebus omnibus vel careat, vel indigeat, sed quæ hominem ipsum in cõspectu Dei extenuat. Hæc sub coronâ & sceptris esse potest, ac inter ingentes thesauros, Est enim *Spiritus tantum pauperies*, sive annihilatio, ubi Christianus omninò à Dei mise-

misericordia dependet. nihil suum, imò se *nihilum* ipse, agnoscit. Hanc Germani nostri quondam vocarunt, Die Gelassenheit / qua se homo totum Deo tradat, ut eo velut suâ quisque manu utatur, nullâ motus proprij agnitione, æstimatione, passione aut affectu. Scilicet ut membra nostra nesciũt quid agant, sed animæ imperio parent, vident, audiunt, tangunt, nec vel invita id faciunt, vel gloriosula. Ita qui hoc à se impetret, ut nec Cœlorum amore, nec gehennæ metu, Deo liberè, ac ut creatori suo obsecundet, nihil propriæ voluntatis aut amoris agnoscat aut sentiat, is verè seipsum *liquit*, & humanæ carnis symptomata transcendit. Id tamen idea potius perfectionis est, quam ulli mortalium proximè conveniat, eò tamen Christiano servit, ut suas imperfectiones facilius agnoscat, & ad perfectiora omni nisu & conatu contendat. Est enim hæc pauperies summa opulentia, qua nos ab omnibus, quæ infra animæ nobilitatem sunt, abstrahimus & elevamus, ut nobilissimum, opti-

mumque aliquid amemus & possideamus. Id verò Deus est, tantò dignior hominis summo amore, quãtò omnes creaturæ sunt indigniores. Ab uno enim omnia, & ad unum omnia redire oportet, nihilque binario æquè invisum est Deo, vel dimidiato. Totum, integrumque hominem, ac nulli vel in cœlo, vel extra cœlum obnoxium sibi poscit, quod Germana devotio sub Dei persona eleganter expressit: Entweder gar mein; oder laß gar sein.

Nihil hodie minus indiget *mendicantibus*, nihil iis magis eget. nam ut victu ac voluptate etiam abundent, Deo tamen, religione, honestate, omnique rationabili vita carent. Nostrum hoc enorme vitium est, qui ne indigentes pascere, aut dissolutos cohercere cogamur, tandem ad hoc scleratum vitæ genus adigimus, in quo sub mendicitatis tristi palliolo, ab omnibus humanis, divinisque legibus soluuntur. Sunt enim hîc idolomaniæ, veneficia, latrocinia, vagæ libidines, furta, blasphemiæ, inertia, comessationes, & quæsunque

cunque nullibi impunè grassantur, hîc ex publica & privata stipe aluntur. O malitiam humani generis, quod sub miserabili hac larva reperit, quo ab *omni bono rectoq;* velut ex professo liberetur, & alienos sive labores, sive parsimoniam, sive divitias depascat, & condolentiæ Christianæ intercessione, eliciat. Itaque permagni interest Reipub. Christianæ hoc hominum genus flagitiosissimum corrigere; cæteris vero ne ad id unquam admittantur, Christiana cura & liberalitate cavere. Quæ autem iniquitas est prodigos, & dissolutos, ad extremam usque profusionem juvare; evacuatos pellere. Quin id agimus, ne quisquam possit vel ausit, quod rem familiarem evertat; indigentibus verò nihil necessarium desit. Sed hæc alij curanto, Christianus *per Deum exoratus*, facilè cœcutit, nec alienam nequitiam suæ illiberalitatis operculum facit. Si omnes sumptus vel impensas nostras, ea rigiditate examinaremus, qua pauperum stipem, multum detraheremus, multumque revocaremus. In pietatis

causa

causis omnes oculati & arguti esse volumus, in vanitatis expensis, simplicitatem & incogitantiam obtendimus. Ubi sunt isti quos Christus prandium cœnamve facturos non vocare amicos, nec fratres, nec cognatos, nec vicinos, nec divites jussit, ne illi vicissim invitent, & referatur gratia; sed pauperes, mutilos, claudos, cæcos vocare monuit, ut felix sit quem remunerari nequeāt. *id enim in resurrectione justorum, reddendum.*

L I.

Deus.

VEnimus tandem ad ipsum justitiæ, misericordiæ, & potentiæ solium, iride circundatum, aspectu smaragdum referens, ipsumque in eo sedentem jaspidi gemmæ, & sardio similem, qui A & Ω, nomenque habet *Regum Rex, & dominorum Dominus.* hunc ambiunt millies centena millia, & decies centena millia Angelorum, & viginti quatuor senatorum coronatorū, *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus*

Sa-

Sabaoth, ſine intermiſſione conclamantium. Nihil hic faciunt humani oculi, nihil aures, nec cor etiam, omnia hominem exuperant. Itaque procumbere & adorare decet, deſcribere non licet. Tantum ſcimus quantum verbo ſuo nobis patefecit, optimum, maximum, juſtiſſimum, clementiſſimum, potentiſſimum, principium & finem, primum & ultimum. Quæ cum Moſe, Paulo, Johanne & ſanctis aliis communicavit, ne ipſi quidem exprimere potuerunt, nec nobis in hac vita debentur. Cernimus enim nunc per ſpeculũ in ænigmate, tunc autem facie ad faciem; nunc agnoſcimus ex partê, tunc verò cognoſcemus, quemadmodum cogniti ſumus. Satis Deum novit, qui Deum amat; ſatis Deum audit, qui Deũ ſequitur; ſatis Deum habet, qui Deum experitur. *O Iehova, Iehova Deus miſericors & exorabilis, ad iram tardus, ad clementiam & auxilium propenſus, qui clementiâ in mille usq; uteris; vitia, & peccata, & delicta condonans: in pœna autem irroganda parentum culpam in*

natos

natos & nepotes, ad tertiam & quartam ſtirpem perſequeris, ob filij tui JESU CHRISTI *innoxium cruorem, & immenſam nobis teſtatam charitatem* MISERERE NOSTRI: *ob gloriam nominis tui, & majeſtatem* MISERERE NOSTRI.

Qui *revelationes* à Deo expetunt, & oculos Divinitatis contemplatione paſcere volunt, *nihil Chriſtianæ ſimplicitatis & humilitatis ſapiunt. Nũquam Deus ſuis abeſt, *conjurantibus* nunquã adeſt. Usque adeò ſibi placet homo, ut ſe etiam receptum, redemtum, renatũ reformatumque nolit, niſi ſimul ad inſolita & inuſitata admittatur: usq; adeò intumeſcit Pſeudochriſtianus, ut futuri ſeculi ineffabilia jam dari, jam exhiberi ſibi concupiſcat. Hem miſer homo nonnè Satanam odoraris, Angeli faciem mutuatum, & curioſitatis humanæ aciculas non ſentis? Adeòne ſordet tibi verbi divini ſimplicitas, ut interpretem aliquem genium depoſcas, qui arcanum ſenſum tibi enodet, & occultata Eccleſiæ Dei, pandat? adeonè

omnes

omnes confratres tuos ſanctimoniâ ſuperaſti, ut *ſtultitia prædicationis* jam non ultra ſatisfaciat? adeonè præcepta Chriſti omnia adimpleviſti, ut quid ſuperſit cœlitus tibi mandandum, audire velis? miſer homo inquam, quid agis, & quàm te *ſpirituali ſuperbiâ*, ſive ambitioſo ſpiritu tuo ad infima deijcis, & Luciferum æmularis. Sic, ſic, relabantur, quotquot ſublimari in cœtu Chriſtianorum, quotquot diſcipulorũ Chriſti ſortem trãſcendere in animum temerariè inducunt. Habet Deus videntes ſuos, habet ſomniatores, habet prognoſticos, habet divinitatis fulgura, & æternitatis prægustus; ſed quæ omnia à ſuo arbitrio dependeant, & à nullo mortalium depoſcantur. Sufficiat habere animum erectum, mores demiſſos; confidentiam ſummam, ſimplicitatem infimam, cor ſonorum, linguam ſilentem; cõdolentiam mollem, patientiam duram; poſſeſſionem negligentem, ſervitium liberale; judiciũ timidum, obſequium ſecurum; preces, ſervi-

fervidas,querelas tepentes; vires debiles,fidem invictam.

LII.
Eccleſia.

SUpereſt *Eccleſiæ* ſe includat Chriſtianus, quæ utut per orbem diſperſa, ac inviſibilibus vinculis ſacri ſpiritus connexa, alicubi tamen hoſpitia ſua inhabitet, & Verbi divini puritate, Sacramentorumque Liberalitate ſeſe exerat. Cum hac credit, orat, laborat, patitur, & ſanctæ familiæ munia obit Chriſtianus, pro hac opes, ſanguinem, corpus profundit; hanc audit, obſervat, tuetur, & ad cœlos usque comitatur. O auguſtiſſimum *chorum*, in quo Patres, Patriarchæ, Prophetæ, Apoſtoli, Doctores, Confeſſores juſta & nihil interrupta ſerie ad nos usq; Chriſtum conſequuntur quocunque vadat, & Halleluia reſonant, ſalutem, gloriam, honorem, & poteſtatem Domino Deo noſtro tribuunt. O *civitatem* Dei auream puri vitri ſimilem, cujus ex jaſpide muri, portæ ex duodecim unionibus

ſunt

ſunt, cujus templum & lux Agnus eſt, nullius fani, aut Solis indiga. O *Societatem* ſacram & repurgatam, quæ non fert canes, veneficos, impudicos, homicidas, deaſtricolas, & quicunque falſa amant atque faciunt. O *domum* illuſtrem, ad cujus limen ſtare præſtat, quam orbis inhabitare palatia. O *ſeptũ* ſecurum, quod infernali lupo, & rugienti Leoni inacceſſum eſt. O *arcem* munitiſſimam, & Davidicam turrim, propugnandi gratia conſtructam, mille clypeis, omnibusque militum pharetris ex ea dependentibus. Tibi ſe ſpondet, tibi ſe tradit ô virgo, & ſponſa Dei, Chriſtianus, tibi labores & operam omnem addicit, tibi judicium omne in dicta factaque ſua permittit, tibi fidem & integritatem ad ſupremum usq; halitum pollicetur. Tu ergò Chriſtianũ materno ſinu excipe, lacta, fove, corrige, erige, dirige, ſtimula, ac quod *abs te vehementer orat, Deo precibus tuis ardentiſſimis & efficacibus commenda.*

Gratias debet ingentes *Creatori* ſuo Chriſtianus, quod *hominem* naſci, &

rationis

rationis participem fieri voluerit, cum eodem jure ad brutorum & pecudum sortem fuisset detrudendus. dein quod ex *ea gente* progigni concesserit, quæ jam à multis seculis *simplicis & rectæ* custos, & ab impuritate, levitate & immanitate aliarum terræ plagarum immunis fuit, primaque *Antichristi jugū* excussit. denique inter eos lucem accipere, & intueri permiserit, qui *Christianum* nomen agnoscunt, & profitentur, atque à cunctis se gentibus hac nota separant. Sed, ut rationis humanæ multiplex est abusus; ac majorum etiam fides & integritas languescit; insuper & Christianum nomen sceleratæ multa cooperit, hoc demum *ingenti beneficij* agnoscit Christianus, esse Ecclesiæ septo inclusum, ac inter eos receptum, qui *Evangelij* luce illustrati gratiâ cooptati, præceptis eruditi, professione animati, sequela conscripti, testimonio signati sunt; quod ut infinitæ Misericordiæ divinæ signaculum est ita Christianum sub quavis cruce solatur, sub quavis conditione confirmat

sub

ſub quovis periculo animat, ſub quovis ludibrio reficit, ſub quavis mora optimè ſperare, & fortiſſimè confidere jubet. Non ergò metuit, licet terra moveatur, & montes in medium mare transferantur, tantaq; tempeſtate turbentur maris undæ, ut ad ejus æſtus montes contremiſcant, cum Divinam tamen urbem, ſacrum ſupremi domicilium, ſuus delectet amnis fluvij, quæ quia in ea verſetur Deus, non commoveatur, Deo ei maturè ſuccurrente. *Tumultuentur igitur gentes, regna concitentur, Deo vocem emittente tellus ipſa colliqueſcat. Iehova enim Zebaoth Chriſtiano adeſt, Chriſtiano munimento eſt Deus Iacobeorum.*

Deo Gloria.

DE

CHRISTIANI COSMOXENI GENITURA,

JUDICIUM.

Hieremiæ 10. cap.

Hæc dicit Dominus, Juxta vias Gentium nolite discere: & à signis cœli nolite metuere, quæ timent gentes.

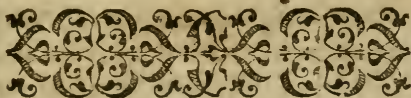
Anno M DC XIX.

T

R

vocal
quisq
jamot
ptatis
latet,
culae,
tumul

TOBIÆ HESSO
VIRO
RECTO CORDE AMI-
cissimo & exoptatissi-
mo suo.

Erculis bivium literis celebre est, ejusq; dextrum iter Grammaticorum sibi quisq;, aut vocabulariorum vindicat. Ab iis quisquis latum unguem discedit, jam oberrare dicitur in altera Voluptatis via. Interea Christi via tota latet, & vel leniter producta, ridicula est. Scilicet, ineptiamus prius tumultuemur, discurramus, post

ubi cœlos ingredi necessum est, cœlica meditemur. Tu aliter: & ob hæc malè habes, ac infaustum Mundum, totque risus nequam, patientiæ humeris sustines, cœlestium spe frangis, precibus, & recti conscientia, impugnas. Itaq; & hæc, quæ curiosis minimè placere, tibi in Deo simplici, arridere unice possunt, dicata, simulq; amori tuo, integritati, ac memoriæ consecrata sunto.

à tuo sincero fratre

Joh. Valent. Andreæ.

Esaiæ 44. cap.

Ego Dominus faciens omnia, Cœlos extendo ſolus, & mea virtute terram expando, Irrita facio ſigna mendacium, & ſtultos, ac inſanos reddo divinos: averto ſapientes retrorſum, & ſcientiam eorum ſtultam reddo.

Idem 47. cap.

Stent quæſo, & ſervent te contemplatores cœlorum, ſtellarum inſpectores, quique nova prædicunt, unde nam ſuper te hæc veniant. En ſimiles fuerunt ſtipulæ, ignis eos incendet &c.

Numeri 24.

Orietur ſtella ex Jacob, & ſurget ſceptrum ex Iſrael, confringet proceres Moab, & diruet omnes filios Seth.

ETsi malo nostro lamentabili ita factum est, ut cœlum tam pulcrum ac aspectabile, quõdam Imperij nostri ingens portio, rector nobis, atq; tortor impositus sit, & tam corpora nostra morbis infinitis affligat, quàm animos diversis erroribus, ambagibusq; exagitet: Tamen posteaquam Christus *glorioso simul, ac salubri exortu, non tam astris ipse sese nequaquam subjecit, quam omnes eos, quotquot* NOMINI *ipsius nomen darent, illorum Imperio, tyrannidiq; penitus exemit, illi sanè quicunque ex his, aut metuunt cœlum, aut victas porrigunt manus, in Christum suum, & libertatem Christianam sunt injurij, qui vero etiam consulũt stellas, & ab iis de se judicium, vaticiniumq; exquirunt, blasphemi planè, ac intolerabiles.*

Cum enim in Christo, non regulam tantum, ac regimen vitæ, sed solicitam etiam nostri curam, boni affluentiam, aversionem, fœlicitatis omnis summam, atque compendium habere possimus, ecqua major committi posset indignitas, quàm quid de nobis factura sint aut decretura astra, quam futura propitia, interrogare, illis credere? & cum sub Christi tutela Satan, Mundus, Mors, Caro, cuncta adversa, ac hostilia contemnenda forent, abjectâ atque impiâ curiositate; cœlestium corporum vires inquirere, Christi protectioni, & custodiæ diffidere, ac supremæ, quæ unis Christianis concessa est libertati, renunciare?

Mirum itaque non est, si transfugas hos, & invictæ Christianæ arcis desertores, astræ severè excipiant,

serviliter habeant, & ludificationibus variis exagitent. Sunt enim jam revera Martis, Mercurij, Saturni filij, vel potius mancipia, qui filij sive fratres Dei esse noluerunt, quibusq; Christus non satis fuit, ut vitam omnem à natali, ad mortem usq;, fœlicissimè, sapientissimè, saluberrimè dirigeret: sed arcanum cœli consilium explorandum fuit, ut ventura bona magna spe expectare, mala ingenti trepidatione metuere, denique potius cœlo, quam Christo accommodare sese possent.

Atqui Astrologia non tam ignorantiæ, incertitudinis, imposturis, latibulis, & effugijs plena scatet, quã persuasioni, opinionibusq;, ac aphorismis gentilium, ut plurimum innititur: sed etiam ipsa si posset de tali hominum genere, conquereretur,

qui

qui Imperium ei, quale non habet, affingunt, quale habet, crassa ignorantia denegant, nec voces quibus ea curiosos ad Christum remittit, exaudiunt, minus harmoniam, quam cum Christo habet, intelligunt, tandem nec sese ei, nec naturæ, nec rationi, nec Christo, accommodant.

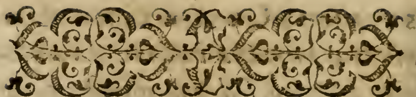
Nobis quidem Astrologiæ judiciariæ notitia omnis abest, nec si pulsaret, unquam intromitteretur. Verùm qui cœlestia meditamur, & Astralia, non plane carere decet Astrologia omni, imo absq; ea esse Christiano haud licet, Sacrâ tamẽ, Divinâ *& Christianorum sublimitatis condignâ, quæ vana nec promittit, nec minatur, sed solida reipsa offert; non de futuris hallucinatur, nugatur, sed ea oculis nostris veluti præsentia opponit; quæ deniq; corporis nostri di-*

vinam crasin format, mores fingit, honores, opes, officia distribuit, denique ab ipsa morte, nos securos tranquillosq; reddit.

Ludamus aliquantulum in Domini timore, & Astrologiæ falsa, cum Theologiæ veris, dubia cum certis, lubrica cum firmis, vana cum solidis, impia cum sanctis, ita committamus, ut productâ aliquantulum, ostensâq; excellentiâ Christianâ, sordeat servile ac puerile astrorum jugum, neq; amplius eos, qui ad miseras Creaturas tam Nobilem Animam, tam nobilitatum, magisq; nobilitandum corpus, examinant, dijudicantque, feramus, deniq; omnes cogitationes nostras, tum studia etiam, & artes ad sublimiorem longè, diviniorem q; contemplationem, conferre tentemus.

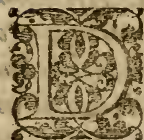
Noster itaq; NATUS, *esto* CHRI-

STIANUS COSMOXENUS, *ille quidem humanæ infirmitatis miseriæq; propago, sed commiserantis, & prævenientis* Gratiæ, nova & regenerata creatura, *tota præsentis tolerans, futuri studiosa. Terræ non hospes solummodò, sed mortuus, ac nulla sui parte accōmodus, monstrum veluti inter derisores sed* Deo *suo in delitijs, ac omnino talis, cujus vita nō hic, sed alibi vivitur, qui gaudium suum nō extra, sed intra gaudet, cujus scientia non foris, sed intus scitur, cujus voto nihil* MUNDO *magnum, celebre, sublime, streperum, delicatumve expetitur, sed qui iis solummodò satiatur, quæ præterea nemini satisfaciunt, scilicet absentibus, sperandis, credendis, & ut malignè improbi rident, imaginariis. Sed inspiciamus eum, per capita Astrologicæ.*

CAP. I.

De Domino Geniturae.

DE Geniturae, sive domus dominio, duo inter se dimicant diversissimi, ADAM & CHRISTUS, alter corporeus, spiritualis alter, ille piger, somnolentus, gravis, ineptus; hic alacris, vigilans, sublimis, sapiens. Uterque sibi aedes totas petit, nec ferre alterum potest. Sed vincit CHRISTUS, votis, suspiriis, & tentaminibus *Renati*, verùm non ita, ut nihil insidiarum ab adversa parte ipsi non subinde deturbandum veniat. Sed quotidianos ADAMI insultus ita sustinet, ne unquam ei tam dilectae, selectae, sacrataeq; domus sive Templi possessionem cedat, potius obturatis sensuum, appetituumque fenestris, rimis, ac foraminibus, propugnaculum suum muni-

munitum magis, firmumquè reddat, & Satanæ, Mundoque, duobus aliis furiosissimis hostibus tutius opponat. Itaque prædominatur salutaris illa *Stella Iacob*, prædominatur *Iusticiæ Sol*, prædominatur *Lux ab alto*, reliquæ etsi maleficæ sint st llæ, nihilque vel boni præsagiant, vel dare possint, debiliores tamen sunt, & mille millenis testimoniis superantur.

CAP. II.

De Temperamento.

QUatuor sunt Adamaticæ prolis humores, Calidus qui iratos facit, superbos, tumultuarios. Humidus qui dissolutos, diffluentes, ventris mãcipia & Voluptatis. Frigidus qui atheos, supinos, stupidos. Et siccus qui avaros, infructiferos, inclementes. Nihil horum nec Christo, nec Christiano nostro convenit, nec ulla commixtione fit temperamentum *Renato* condignum. Itaque alios ei humores inesse oportet, eritquè nobis *Calor* Charitas,

devotio, malorum concoctio, vanitatis combuſtio. *Frigus*, conniventia, indulgentia, oblivio mali, ſimplicitas ſacra. *Humiditas* Verbi Dei irrigatio, liberalitatis rivuli, liquefacta in Deo anima, navigatio ad portum. *Siccitas* Crucis tolerantia, in mundo inſenſibilitas, ſoliditas, conſtantia, veritas, ex quibus temperamentum fiet *Imago Dei*, quæ tota voluntati, amori, honorique ſuis renunciat, & in Dei manus reſignat, Deum ſuum veluti ſpeculum repræſentat, ipſum ſpirat, ipſum ſapit, ipſum reſpicit, ei laborat, ei ſtudet, & in eo conquieſcit.

CAP. III.

De moribus, & ingenio.

INde de moribus facilè Judicium, erũt enim compoſiti, humiles, ſimplices, recti, ſed à conſuetudine hominum maximè abhorrentes: Unde nihil facilè admirabitur, niſi Chriſtum ſuum ſummum Miraculum. Et cum omnes homines amet, paucos & in iis

pauca

pauca laudabit, rarò hominum gaudiis intererit, nec eruntin propatulo gaudia ipſius, ſed intus cum Chriſto ſuo deliciabitur. Paupertatem non reformidabit. Infamiam non vindicabit. Muneribus publicis non ſe intrudet. Ad mortem non exhorreſcet. Patebit autem omnibus, aderitque, ipſe ab aliis nihil expectabit, niſi dilectionem, ſuũ aliorum erit, quæ aliorum ſunt, ſua nec erunt, nec concupiſcet. Feret non feriet. Et inter hæc omnia plurimum ſilebit, plurimum ſecum erit, plurimum ſuſpirabit. Ingenio autem erit in ſchola Chriſti docili, in converſatione columbino, in excubiis contra hoſtes ſerpentino, ad Mundi voces omninò ſurdo ac ſtupido, ſed omnium maximè in detergendis expellendisquè ſordibus à Patre *Adamo*, à Patria *Mundo*, à ſorore *Carne* contractis, diligentiſſimo, perſpicaciſſimo, laborioſiſſimo.

CAP. IV.

De ſtatura, forma & habitu Corporis.

ILla quidem communis omnibus excellentia eſt hominibus, erectũ, præter reliquorum animalium figuram, eſſe, tum Univerſi hujus fabricam quaſi compendio repræſentare, ac ex creaturarum ferè omnium ſpoliis, Naturæ veluti tenacitatem abunde reſarcire poſſe. Verum illud Chriſtiano noſtro verè uniceque glorioſiſſimum eſt, Chriſtum ſuum eandem corporis formam, figuram, ſtaturam, & indigentiam aſſumſiſſe, cum eo ambulaſſe, ad ſupremos cœlos ſublatum, & ad Dei dexteram receptum eſſe. Suum verò corpus, nõ tantum qua auribus Deum loquentem exaudit, qua oculis Dei Magnalia intuetur, qua linguâ cum Deo colloquitur, eiusque eſt interpres, ſed maximè qua *Corporis Divini* hoſpitium, ſacrariumque eſt, cum tremore & adoratione admiratur, poſtea ita gubernat,

bernat, ut vel monoculum, mancum, claudum, cœlestibus promissis gaudiis potius inferat, quam integrum perniciosa mollitie, à tam ineffabili humanæ Carnis glorificatione, excludat.

CAP. V.

De Moribus, & utraque Valetudine.

MOrbi hìc nulli sunt, dum Christus perfectus ille, & fælix semper Medicus præsto est. Verum diætam ipsius & præscriptam curam trãsgredi, non morbo saltem exponit, sed morbus ipse est periculosissimus. Mũdi aër, mundi convictus, mundi contagium pestilentissima sunt, nec quenquam intactum imò non infectum relinquunt, quisquis à Christo suo egreditur. Domi se contineat, & cum animula cohabitet sua, quisquis ab hac peste, lepra, febrique tutus esse vult, nec uspiã Medicinã speret quisquis Christi antidotum negligit. Sanitas una Christus est, extra Christum meri morbi, qui

qui homines ita in lectulis ſuis volutant, exercent, & excarnificant. Itaque Renatus noſter ſemper valet, ſemper benè habet, nec tangunt morbi, qui carnem flagellant, cutimque tantum ſtringunt, & ut *Myrrha* ſalutaris à putredine reſervant, ipſum veræ conſtantiæ, conſtantisque tolerantiæ, tolerantisque ſpei ac fiduciæ exemplar viridi Laurea coronant.

CAP. VI.

De alijs corporis accidentibus, ut caſu, ruina, carcere.

Via qua ambulabit *Renatus* noſter, & arcta eſt, & ſalebroſa, ſpinis ac ſcopulis obſita, vnde à ruina frequenti, & pedum illiſione periculum. Sed eſt qui erigat Chriſtus, quique tam moleſtos primum ictus ita condiat, ut verè dulceſcant; itaque nihil eſt quod à *Mundo* expectet boni, niſi quod callum tandem contrahit, & ad mala obrigeſcit: Verùm in Chriſto omnia tuta habebit, plana, jucunda, ſecura cujus tutela

tutela nuſpiam fortuitò impinget, ſemper cum commodo ſuo exercebitur, & proſtratus non derelinquetur. Carceris etiam minæ, quas Caro, Mundus, Sathan infauſtæ ſtellæ præſagiunt, & vincula, quæ quovis angulo inſidiabuntur nihil officient, nec continebunt diutius conſtrictum, ſed æquè ac ponderoſum oneroſumq; corpus *Animam* liberam & ætheream tandem emittet, ita illi vel inviti Chriſtianum à Chriſto liberatore ereptum, libertati priſtinæ, & auctiori reſtitui intuebuntur.

CAP. VII.

De Parentibus, Conſanguineis & agnatis.

EQuidem fatendum eſt, natum noſtrum prognatum viliſſimis parentibus eſſe, abjectiſſimis imò proſcriptis, Patre *Adamo* peccatore, matre *Terra* maledicta, vnde opes ei nullæ, nulla ſperanda Dignitas. Sed præſagit ei ſtella *Iacob* regiam adoptionem, patremque

tremque dat *Deum*, matrem Ecclesiam, inde non animæ tantum, à cœlesti ortu cum Deo cognatio, sed & corporis cum Christo consanguinitas. Huic familiæ insertus, totus infami origini suæ renunciat, adeoque ne quibus primi natalis reliquijs adoptionis gloriam commaculet, aut in faciem abhorrentis Patris Dei, producat, curat studiosè. Imo nunquam nisi Christi sui veste, tectus iuuolutusquè in conspectum cælestis prodit Patris. Tanta est sordidi Adami in cælesti Regia, Christiq; regno ingrata præsentia, nausea, odium. Ethic fastus infima adhuc humilitas est, quo utinam superbiremus omnes, & tam infaustæ ab Adamo hæreditati renunciaremus elatissime.

CAP. VIII.

De Fratribus, sororibus, affinibus &c.

AB iisdem diversis Patribus, duplex etiam fratrum sororumquè series, altera Iacobitica, Esauitica altera: ma-

ra: magno utrinque numero, sed Iacobitarum semper longè inferiore. Inter hos amor, concordia, institutio, mutuum auxilium, consilium, condolentia, indulgentia, & in Christo æqualitas. Inter illos fuci, furor, cædes, rapinæ, odium, calumniæ, discordiæ, superbia, tituli, & inter se pudenda & ambitiosissima distinctio. Ibi frater fratrem ut cælestem colit, ut patrem aut institutorem respicit, ut filium amat, ut hominem fert, & corrigit. Hîc frater fratrem ut Idolum adorat, frater fratrem ut brutum conculcat, mactat, excruciat, frater fratris carnes epulatur, sudorem, & sanguinem bibit. Itaque noster Iacobitas tantum fratres agnoscit, reliquos commiseratur, sed vitat; & quam maximè ab ijs cavet, & *Fraternitatem* eam quam *Iesus* primus & supremus frater instituit, sanctè, candidè & constanter colit, & cum reliquis membris *Vnum*, *concors*, divinumquè *Corpus* constituit.

CAP.

CAP IX.

De Amicis, socÿs, & familiaribus.

AMicum habebit neminem, nisi eum qui ei omnia, *Christum*, reliqui quoquo sint affectu, nunquam ad veri amoris ascendunt perfectionem. Is renatum amat, docet, corrigit, fert, tandemquè ad Dei tribunal omni sua & aliena ope destitutum excusat, defendit, & fructuosa intercessione liberat, sed idem sibi veri amoris reciprocationem exigit, quæ parentum, liberorum, uxorum, amicorum possessionem, sed sui ipsius maximè amorem transcendat, & ignis, aquæ, laquei, ferri, tormentorum, tentaminumque omnium examen ferre possit. Socios sibi libenter adiunget, sed curriculi sacri socios, quibus cum devotione, ardorequè certabit, & in quos gratiæ radios reflectet. Ipsi socij erunt precum, meditationum, laborum sacrorum, socij & condiscipuli Scholæ Domi-

ominicæ, ſocij tolerantiæ, firmitudi-
is, & contemtus mundani: non com-
otationum, conflictationum, diſcur-
tionum, luſus ac vanitatis. Familiari-
s verò erit perquam exigua, ut quæ
rdium fert ſecum plurimum, & in-
ternam illam cum Chriſto & anima,
no ratione etiam naturali familiarita-
m interturbat maximè.

CAP. X.

De Inimicis & Adverſariis.

INimicorum ubique ſatis, Nec ſi maximè Mundo ſerviat, tutus futu-
s. Mundus quibus maximè utitur,
uos promptos habet, quosq; evehit,
on tamen minus ridet, cavillatur, &
imicitiis exercet. Itaque glorioſum
tantum odium eſt, quod odio Chriſti
Chriſtianum derivatur. Quo mini-
è commovetur, deturbatur, ringitur,
uod Dei dilectione largiter recom-
enſetur. Infeſtetur itaque licet Rena-
s noſter riſu, calumniis, mendaciis,
ncrepationibus, minis, imprecationi-
bus

bus, verberibus, impedimentis, tormentis, tentationibus: nihil ipsum deiicit: sed ad ostensam semel veritatem, monstratumquè bonum per mille lividas linguas, mille malignas manus, mille satyricos, & sarcasticos calamos penetrat. Certus telum nullum tam durum Christiani saxum divisurum, omnia in emittentes resultura. Nec imponet facilè hostis quisquam simulato amore, dum Christianus à recta directaquè via salutis oculos nusquam deflectet, sed quicquid non animam cœlumque resipuerit, hostile arbitrabitur.

CAP. XI.

De Matrimonio.

MAtrimonij fœlicitas à Domino est, & fœlicitatis humanæ punctum. Infœlicitas mors sine morte, ac inferni præludium. Sed nos jam alia meditamur: sacrum scilicet conjugium quod *Animæ* cum corpore: sacratius quod *sanctitatis fidei* cum *sanctitate vitæ*

sec

ſed ſacratiſſimum quod *animæ ſponſæ*, cum *ſponſo Chriſto* eſt, ac intimæ conjunctionis vincula exigit. Vtrobique Maris ius, & Fœminæ debitum, quæ quiſquis confundit, cõcentũ iam ſolvit connubialis dulcedinis. Et verè diſcordia turbarum noſtrarum turbinũquè mater eſt, cum aut carnea tantum cogitamus, optamus, facimus, aut ſanctitatem noſtram ſcientiâ, opinione, artibusve metimur, aut ſpreto marito Chriſto, mœchos admittimus, ac cum maligni cordis noſtri Idolis adulteramur. Vno verbo, ubicunque divortium hoc habet locum, ibi miſeria, ubi cælibatus, ibi ſterilitas; ubi conjugium, ibi dos; primi, tranquillitas ſacra; ſecundi, adoptio beata; tertij, æternitas glorioſa. His felix Chriſtianus, non conjugium habet, ſed perpetuas nuptias.

CAP. XII.
De liberis & fœcunditate.

Fœcundum est hoc triplex matrimonium, & numerosa prole cœlum implet. Filius primogenitus *Summum bonum*, dein filiæ, Iustificatio, & Beatitudo itidem primum natæ, Illis fratres sunt atque sorores universus virtutum humanarum, Christianarum, divinarumque chorus, emicantque inter mortales Augusti, Fœlices, Fausti, Friderici, Clementes, Vitales, Vincentij, Benigni, Liberij, Mansueti, Vigilij, Erhardi, Ernesti, Valentes, Magni, emicant Reginæ, Claræ, Prudentiæ, Veronicæ, Concordiæ, Simpliciæ, Dorotheæ, Theodosiæ, Blandinæ, Priscæ, Hilariæ, Maternæ, omnes tandem filij filiæque Dei, Regni Christi subditi, militiæque sacræ milites, civitatis cœlestis cives, æternorum bonorum hæredes. Hæ uvæ sunt in vinea Domini hęc, desideriorū poma, bonæ arboris boni fructus ac Paradysi divini

vini ornamenta, omnia pulchella, odorifera, ſapida, ſalubria: Et tamen è cunctis quas mater gignit *Fides* filiabus, *Humilitas* ac *Liberalitas* Deo præ reliquis ſunt jucundiſſimæ, gratiſſimæ, ac honoratiſſimæ.

CAP. XIII.

De Famulitio.

SI quis forte neſciat quàm ampla Chriſtiano familia, quod famulitium ſplendidum; ſciat primum *Angelos* ſpiritus potentiſſimos ei aſtare, eum obſervare, & lætis applauſibus commoda ipſius proſequi. Inde univerſa *Natura* famulatur, & ad mandatum ſive voluntatem præſto eſt, ea ſuppeditat ingenio ejus inſtrumenta, & Deum aliquem in terris æmulari ſinit. Poſtea *Philoſophia* omnis ancillatur, artes omnes, & quæ laborioſe inventa ſunt, ſerviunt: Quicquid reliquis mortalibus dominatur, hîc ſervit. Sed & *membra* ipſius ei ſerviunt, nec ita tumultuantur, luxuriant, aut evagan-

tur curiositate, sed sacrum quodlibet munus perficiunt. Oculi ne videant non videnda, Aures ne audiant non audienda, Lingua, ne loquatur non proferenda, Venter ne hauriat non concoquenda, Corpus universum ne admittat non admittenda. Denique *fratrum* etiam suorum manibus, ac promtitudine utitur, indeque junctis singulorum operibus, domus pacificum imperium constituitur.

CAP. XIV

De bestijs & brutis.

SOlent etiam de bestijs vaticinari Astrologi quas non præteribimus, hac in primis ætate, qua inter homines bestiarum plus est quam hominum, nec facile quisquam accensa meridie face hominem dignoscat. Cum bestijs itaque multum negotij erit Christiano. Vt quem modò hominem facies dixit, mox maledicum canem, lascivum hircum, impuram suem, imperitum & pigrum asinum, lividam ser-

pentem experiatur. Loquetur, sed non audictur, docebit, nihil discent, orabit nihil impetrabit. Pastus namque talium animalium est opinio, consuetudo, voluntas: sed venenum maximè, atque excrementum. Inter quæ ita deliciantur, ut quisquis obloquitur grunnitus, latratus, ruditus, rugitusque referat. Christi vero grex ex ovibus est, quarum corpus innocens, ac simplex, imprimisque lana, lacte; fœtus & post mortem cute, carne, nervis utilissimum est, nec nisi lætis salubribusque verbi Divini pascuis reficietur. Inde ab ovibus Renato nostro commoda, nec ullum, nisi pastorale munus, erit terris cœloque ei conducibilius, scilicet quod Patriarchale, Propheticum, Apostolicum, Christianum.

CAP. XV.

De Magisterio seu Professione.

ET quis tandem erit, qui tantopere Deo, Naturæque curæ? quo defungetur officio? Præclaro equidem;

ut primum enim lectus est à Deo, par atque dignus factus est, cui divina munera imponerentur. Non est cuiusvis, sed nec optimorum omnium, ita se ab omni Terreo abstrahere, avocareque, ut uni Deo vacet. Non cuiusvis, carere ijs posse, quibus alij indigent; gaudere in ijs, quæ alios contristant; sapere ea, quæ alijs apparent insipida. Itaq; *legatus* est Dei ad homines, qui errores eorum ijs denunciet. *Censor* qui inconvenientia notet cuncta, & increpet. *Vigil* hominum, qui ad mala eorum adventantia exclamet. *Medicus* qui ubique obambulans, huic venam secet, illi diætam præscribat, alteri stomachum aut cerebrum purget. Sed imprimis vitæ commodioris, rectioris tranquillioris, *exemplar*, quo homines insaniæ, suo corpore convincat. Et desinant inepti de Renato suspicari, eum futurum otiosum, aut omnino suum: Nam cui charitas pro officio est, nunquam otiabitur. Operario forte carebit Respub. aut opifice, sed habebit *Architectum*.

CAP.

CAP. XVI.

De Dignitatibus.

DIgnitates etiam ingentes ſunt: Primum *Rex* eſt. Nec Microcoſmum tantum ita regit, ne quid in eo injuſſu eius, aut clam, minus contra regni ſui leges committatur: Ne qua pœna malo, præmium bono deſit, ne quis tumultus oboriatur, aut ſeditio: Sed & è magno Mundo, quicquid ei opus eſt, jure ſuo ſumit, fato ſuo & aſtris imperat, è ſublimi cæleſtiquè arce humana intuetur, ac deſpicit, nullis eorum motibus vel implicatur, vel commovetur. Poſtea *Iudex* eſt, & de cunctis quę ſunt, quæque fiunt liberrimè, dijudicat, non multitudine aliter ſentientium, non magnitudine, nec jactantia dimovetur: ſed æqua lance mala abijcit, bona in Theſauros ſuos refert. Denique *Sacerdos* eſt, cuius ſtola, Innocentia Chriſti; oblationes, preces; ſuaves odores, Charitatis ſpecimina, altare, proximus; Templum, cœtus Chriſtianus; ſanctũ

ſanctorum, animæ cum Chriſto cohabitatio: Quibus dignitatibus excelſus triumphabit æviternum.

CAP. XVII.

De Fortuna.

ECquid Fortuna faciat, aut quid minetur, Homini immobili, & imperio omni, niſi Chriſti exempto? Nihil dedit, nihil auferet, & in ſuis colludere poteſt opibus, nunquã in Chriſtiani. Is ſua ita cuſtodit, ut ſua maneant, quæ aliena ſunt, & extra illum, Fortunæ ludibrio relinquit. Verum in Christo ſuo fortunatiſſim⁹ eſt, & quod reliqui infinitis vijs ambagibusq; quærunt *Summum bonum*, ipſe ſecuiè poſſidet. Non aberit equidem Fortunæ malignitas, ſed eam purpurati metuant, non Chriſtianus, qui metuit nihil, nec à Mundo boni quicquam, vel petit, vel expectat, qui nulla re alia, quam Chriſto habet opus. Unde dum alij Fortunæ donarijs ſe onerant, ac ornant: ipſe vel ſponte adjectis ſe exuit, ne unquam

ne unquam amore illorum capiatur, & Fortunæ ſeſe ſubmittat. Vivit ergo, non qui invitus hoc, aut perdat illud, his, illis, cum dolore indigeat, ſed qui quoquo momento univerſum Mundum, & tuguriolum ſuum corpus, alacri promtoque animo ſit derelicturus, & reddito mutuo, propria ac hæreditaria ingreſſurus.

CAP XVIII.

De Divitÿs.

AUrum, nummi, gemmæ, lapides metalla, ſordes ſunt, nec condignas Renato noſtro divitias conſtituunt: quicquid etiam ab arte eſt, & ingenio fit, nondum ſatis facit: Imo infra herbas, ſtirpes, & animalia longe eſt. Unde neutrorum in Noſtro appetitus, minus admiratio, aut judiciũ quo univerſus doctus pariter & indoctus laborat mundus. Illi opes aliæ ſunt atque ingentes, imò à creaturis omnibus & operum Divinorum multitudine Cenſus. Ij ſunt *Laus Dei*, ex-

cellentiæ humanæ testimonia, interior harmonia. Sed Thesaurus thesaurorum *Verbum Dei* est, cuius complexu quicquid orbis terrarum habet pretiosi comprehenditur, in quo Machinæ totius sapientissimam structuram, rerum futurarũ præfigurationes, temporum admirandam harmoniam, & universum cum Christo concentum reperit. Verbum tonans, verbum seipsum probans, verbum sibi semper conveniens, verbum intus convincens, ac commovens suspicit & in eo deliciatur. Et quid ni dives sit, cuius Bibliotheca est Liber scripturæ, Liber vitæ, Liber conscientiæ, Liber naturæ; cuique Deus, Natura, ac Creaturæ omnes, opes suas communicant.

CAP. XIX.

De Itineribus.

TAntum hîc itinerum sese ostendit, ut *Viator* verè futurus sit Christianus noster: sed nequaquam voluptuarius. Hospitia ubique intu-

ta, molesta, morosa, & quæ plus quam ulli Caupones ungulati, nummis eius insidiabuntur. Tum à latronibus, prædonibus, furibus periculũ, qui quantum poterunt temporis, meditationis, precum, Christianique exercitij suffurabuntur, auferentvè. Ipsa via aspera erit, semita præceps, ac angusta, sed quam viæ Dux, ac Lux Christus reddet commodam, atque expeditam. Mare etiam Mundi huius tentabit, & periclitabitur creberrimè, sed ne naufragio quidem interibit, potius si id contingat, enatabit ad portum, & tot tentaminibus Cæli, terræ, aquæ, & ignis, semper victor superstes permanebit. Itineris etiam socij infideles erunt, & sub periculis deserent, vel ad devia provocabunt. Quascunque lustrabit gentes, quos mores notabit, omnes reperiet mundanos, & Mundum sibi uti ab initio erat, ubique similem, eius scilicet Monarcham Satanam, hospitem, vel exulem potius Christum.

CAP. XX.

De Insomnijs.

SED & insomnia sibi Astrologi vendicant, quanto potius Christianus noster, qui quod alij insomniũ dicunt, Verbum sacrum habebit, voluntatis Divinæ internuncium. Dum reliqui dormitant, & stertunt in vanitate sua, nec nisi quas opinionum, consuetudinum, stultitiæ & malitiæ fumi faciunt, imagines somniant, Hic noster totus in providentia, protectione; & voluntate, mandatisque Dei requiescit, dormit, ac revelato, Divino consilio ac in bonos, malosve explicato proposito delectatur. Nullæ illũ de corpore suo, de bonis, aut machinamentis adversarijs curæ excitant. Unum cor ad Deum vigilat, reliqua divino liquore inebriata, & consopita sunt, & vitæ hujus noctem ita transmittunt placidè, ut nunquam vel tenebrarum subeant horrores, vel spectrorum exagitationes experiantur,

donec

donec tandem redeunte æternitatis aurora, redditoque pijs Iustitiæ sole Christo, expergefacta membra, nova & multiplicata alacritate ad officium redeant suum: Id est, perpetuæ quieti mobili, motuique quieto, motorique ejus Christo, sint gloriosa.

CAPVT VLTIMVM.

De Morte.

MVndus hic ossuarium magnum est, ubi mortui inter mortuos degimus, imò inter vitæ veræ osores. Et quærimus adhuc mortem, ac de morte nostra querimur, quæ intra nos tamen est, & vel ipsa vitâ sive sanitate perimit. Quod enim vitæ nostræ accessisse credimus, id morti contulimus, & jam quæ modo præterijt vitæ hora emortua est Qui trientem ætatis transegit, tertia sui parte mortuus est, qui semissé semi mortuus. Sed aliter longè Christianus, qui mortem nullam metuit, nullam agnoscit, potius ad vitam è morte accedit, singulis

momentis propius. Itaque quod alijs formidolosum est, ac Mors; quodque sagacioribus vitæ miseræ finis, id ei est ad Vitam, ad Libertatem, ad Fœlicitatem, ad Perfectionem conclamatio. Quam ille tam audit libenter vocem, quam ad eam percipiendam, excipiendamque vitam omnem composuit, corporis sui carcerem patienter sustinuit; res terrenas omnes alienas duxit, ac in punctum commodatas: Verùm alia ei dum vivit morte opus est, qua *Adam*; molestus, ac invisus Deo intermitur, omnis voluntas suffocatur, philautia occiditur. Nec vivere unquam poterit, nisi in alieno vivat, in suo emoriatur. Quod postremum est Christiani nostri, sed admirandum, atque gloriosum *Paradoxum*.

Hactenus de Christiano nostro Iudicium Theosophicum, id est, Hominis in his terris verè Hospitantis, & in cœlesti itinere promoventis Imago expressa: *sed quam sponte agnoscimus Cosmopolitis fore ridiculum. Sui enim perpetuûm, Christi, Mortis meminisse, ineptũ*

ius est

iis est, & præceptis Mundi è diametro oppositum, qui nihil nisi Famam, Opes, Vitam, Memoriam, Labores, Artes, Subtilitates, Splendorem, Titulos *inculcat, nuspiam ad Pietatis rectam simplicemquè, aut eam saltem, quam Philosophi quondam calcarunt viam, monstrator, dux, præcursor: Sed in verbis etiam optima consilia subsistunt, & subinde Mundi fabula, ac histrionia renovatur. Itaque si Cosmoxenum nostrum quæras, nuspiam nisi scriptum aut pictū reperies, scilicet chartaceum, qui homines inclamat frustra, quippe surdos, nec nisi postquam hinc inde plus centies millies impegerint, vel tantillum ab incitato erroris cursu cohibendos. O Beatos quibus maturè effringuntur oculi, perforanturq; oppletæ aures, ut dexteriori fœliciorique inter bonum malumquè solidum & vanum, verum & falsum discrimine animadverso, in tutum se securum, pacificum, liberum ac lætum locum recipiant, ibidem reliqua vitæ puncta transmittant, non ad mortis usque ostium cani, deliri, ac erubescentes vanitatis*

nitatis, erroris, miseriæ, turbarumquè internarum omnium sarcinas adferant, deploratoquè infelicissimæ vitæ decursu, pauculos sibi adhuc emendationis, pænitentiæquè dies optent.

Sed desperata res est, nec cōsurgit quisquam, nisi quem Deus erigit, aut abjicit onus, nisi à quo Deus aufert. Tanta Mundi infelicitas est, ut si hodie liberetur Antichristo, Mahomete, Mammona, Fama, Fortuna, Aristotele, una summa, vanitate, *cras excitaturus sit novos, atque deteriores carnifices. Itaque nec quicquam inclamante Ratione, Naturâ, Philosophiâ, Theologiâ servitutis servi manebunt numerosi, Libertatis liberi semper erunt paucissimi, abjectissimi, ridiculi. Vnicæ ad rectam viam impetrandam commoditates supersunt, Parentum probitas, loci opportunitas, temporis felicitas, educationis sedulitas, institutorum conscientia, piorum preces, occasionis devitatio, laboris assiduitas, ætatis maturitas, sed supra cuncta* Crucis *exercitium, quæ ita confringunt nostræ malitiæ Luxuriem, ut vel inviti tādem,*

& sub

& sub jugo sapiamus, neque porro cum licentia, & cuiusvis mali copia, sed abstinendi necessitate confligemur. Quæ & facilior est pugna, & victores nos citius relinquit.

Quisquis igitur, intra se eos sentit motus, ut Mundi actionumquè eius laboret nausea, iamquè ad sublimius exquisitiusquè de rebus studiisve mortalium Iudicium se sublatum intelligit: Primũ beatum se credat, postea ad felicitatem maiorem admittendum, neque unquam amplius vel cælorum motibus, vel astrorum aspectibus, vel terrarum revolutionibus vel hominum consuetudinibus, vel suis appetitibus, vel bestiarum moribus se submittat. Sed Christianismi privilegio ovans, ac triumphans in hac cuncta Imperium non affectet tantum, sed iam ante à Christo oblatum apprehendat, ac tam felici (uti explicata est hactenus) Geniturâ utatur. Nemo enim nisi seipso & vanitate suâ est ligatus, nec miserius quisquam ac indignius servit, quam sibi singuli. Vnde quam primum à nobismet fuerimus liberati, posteaquam

renunciaverimus libenter iis, quæ nostra non sunt, nihil ultra superest, quod à Perfectæ Felicitatis introitu nos possit impedire.

Alij ergo alibi quærant, quod uspiam aut est revera boni, aut creditur, non tamen invenient, sed quærendo defatigabuntur, defatigati deplorabunt, deplorantes desperabunt, desperantes interibunt, nec malorum catenis sese extricabunt. Nos expeditius intra nos quietem, pacem, tranquillitatem, abundantiam, scientiam petemus, & impetrabimus facilime: Nobis cœlum erit Trinitas, Sol Christus, Luna Ecclesia, Planetæ Doctores, Astra Electorum chori, Motus primus Antiquitas, Motus secūdi temporum signa, Centrum verbum Dei, Ignis Fides, Aër suspiria & preces, Aqua nostri deliquium, Terra conatus, Dies anima, Nox Corpus, *quæ longè pluris nobis curæ erunt, quàm ingens illa in nostri ornamentum fabricata Machina: Quâ etiam Astrologiâ illud Mundo adversum, retrogradumque brevi impetrabi-*

trabimus, ut dum eius servi sciendo nesciunt, possidendo indigent, quiescendo laborant, liberi serviunt, Nos nesciendo sciamus, agendo possideamus, laborando quiescamus, serviendo simus mortalium Liberrimi.

FINIS.

Vf. J. V. Andreae
(s. Widmung)

